

+

By Makara Kaior

Mélt

Márkai László
egy tanár úrnak

Gyulai Pál

Kezdesz Te' Tanár úr!

Mely bánatomban tanusított szíves
jóleső részvételét hálásan köszönöm.

Özintén tisztelő
híve

Maxara Lajosné

Özv. dr. Makara Lajosné Péterfy Alice megtört fájdalommal szívvel tudatja az ő, valamint kis árva gyermekei Panni, György, Lajoska — és az egész bánatos rokonság nevében, hogy drága felejtethetetlen jó ura, aki a legszebb férfiúi erények mintaképe volt

DR. MAKARA LAJOS

egyet. ny. r. orvostanár, a sebészeti klinika igazgatója, I. oszt. honv. főtörzsorvos

életének 53-ik, boldog házassága 10-ik évében, hosszas, kínos betegség és a halotti szentségek felvétele után, f. év nov. 5-ikén reggel 5 órakor meghalt. Temetése vasárnap f. hó 7-én a róm. kath. egyház szertartása szerint d. u. 3 órakor lesz az egyetem központi épületének csarnokából.

Az engesztelő szent mise-áldozat f. hó 8-kán d. e. 10 órakor fog a Mátyás Király-téri templomban az Egek Urának bemutatni.

A sok szenvedés után pihenj békén!
Áldva és szeretettel őrizzük emlékedet!

Kolozsvár, 1915. nov. 5.

Özv. Lázár Benőné
szül. Makara Gizella,

Makara Iván,
Makara Mariska,
Molnár Józsefné,
szül. Makara Irma,
testvérei.

Dr. Lázár Andor, Feri, Vilma,
Makara László, Pista, Pali,
Szabóné Molnár Irma
és Molnár Laci,
unokahugai és öcseai

Makara Györgyné,
bánatos édes anyja.

Lóskay Fidél,
Lóskay Gábor,
nagybátyjai.

Lóskay Cornélia,
nagynénje.

Péterfy Zsigmond és neje,
mint após és anyós.

Makara Ivánné,
Péterfy Istvánné,
sógornői.

Molnár József,
Dr. Péterfy Tibor,
Dr. Péterfy István,
sógorai.

Mrs D. Marki Lajis
c. Paris March 28

A KOLOZSVÁRI MAGYAR KIRÁLYI FERENCZ JÓZSEF
TUDOMÁNYEGYETEM ORVOSTUDOMÁNYI KARA

MÉLY FÁJDALOMMAL JELENTI, HOGY

DR. MAKARA LAJOS

EGYETEMES ORVOSDOKTOR, M. KIR. I. OSZT. HONVÉD FŐTÖRZSORVOS, A SEBÉSZET EGYET. NYILV. R. TANÁRA,
A SEBÉSZETI KLINIKA ÉS MŰTŐINTÉZET IGAZGATÓJA, AZ ORVOSTUD. KARNAK AZ 1908/9. TANÉVBEN DÉKÁNJA,
AZ 1909/10-BEN PRODÉKÁNJA

ÉLETÉNEK 54-IK, TANÁRSÁGÁNAK 11-IK ÉVÉBEN, HOSSZAS SZENVEDÉS UTÁN
F. HÓ 5-IKÉN REGGEL ELHÚNYT. TEMETÉSE F. HÓ 7.-ÉN D. U. 3 ÓRAKOR
LESZ AZ EGYETEMI KÖZPONTI ÉPÜLET CSARNOKÁBÓL.

A BOLDOGÚLTBAN KARUNK A FÉNYES JELLEMŰ EMBERT, AZ IGAZ
ÉS BÖLCS ORVOST, A NAGY SIKERŰ TANÁRT ÉS ORVOS-NEVELŐT, A NEMES
SZÍVŰ BARÁTOT MÉLY BÁNATTAL GYÁSZOLJA.

KOLOZSVÁR, 1915. NOVEMBER 5.

Mr Marki Lindor
my. &. taurar Uauak

JL

A KOLOZSVÁRI MAGYAR KIRÁLYI FERENCZ JÓZSEF
TUDOMÁNYEGYETEM RECTORA ÉS TANÁCSA

MÉLY FÁJDALOMMAL TUDATJA, HOGY

MAKARA LAJOS

EGYETEMES ORVOSDOCTOR, M. KIR. I. OSZT. HONVÉD FŐTÖRZSORVOS, A SEBÉSZET NY. R. TANÁRA,
A SEBÉSZETI KLINIKA ÉS MŰTŐINTÉZET IGAZGATÓJA, AZ ORVOSI KARNAK 1908/9. TANÉVBEN VOLT
DÉKÁNJA, AZ 1909/10. TANÉVBEN VOLT PRODÉKÁNJA,

ÉLETÉNEK 54-DIK, EGYETEMI TANÁRSÁGÁNAK 11-DIK ESZTENDEJÉBEN FOLYÓ
ÉVI NOVEMBER HÓ 5-ÉN ELHÚNYT.

A MEGBOLDOGÚLTAT AZ EGYETEM ELŐCSARNOKÁBÓL FOLYÓ HÓ 7-ÉN
DÉLUTÁN 3 ÓRAKOR BÚCSUZTATJUK EL.

KOLOZSVÁRT, 1915. NOVEMBER 5.

Sassonow nem mond le

Budapest, november 5. (Saját tudósítónktól.) Luganóból jelentik: A római Stefani-ügynökség pétervári távirata megcáfolja a Sassonov orosz külügyminiszter lemondásáról forgalomba került híreket.

Az olasz kormány a főhadiszálláson

Budapest, november 5. (Saját tudósítónktól.) Rómából jelentik: Az olasz minisztertanácsot a főhadiszállásra rendelték, ahová a szerb misszió is megérkezett.

Olaszország nem csatlakozik az entente békeszerződéséhez

Budapest, november 5. (Saját tudósítónktól.) Luganóból jelentik: Az olasz minisztertanács elutasította a négyesszövetség hatalmainak azt a kívánságát, hogy csatlakozzék ahhoz a londoni szerződéshez, amely kimondja, hogy az entente államai nem köthetnek külön békét.

Hevesen támadnak az olaszok

Budapest, november 5. (Saját tudósítónktól.) A sajtóhadiszállásról jelentik, hogy Görz vidékén az olaszok november 2-án és 3-án rendkívül erős támadásokat intéztek hadállásaink ellen. November másodikán virradóra összes lövészárkainkat viszszaeszereljük.

Nyugalom a bukovinai fronton

Brassó, november 5. (Saját tudósítónktól.) Dorohoból jelentik az egyik bukaresti lapnak: A bukovinai határon az osztrák-magyar és az orosz csapatok között tíz nap óta egyetlenegy ütközet sem volt. A harcolók megmaradtak régi állásaikban, az oroszok Bojánban, az osztrák-magyar csapatok pedig Zureniben. A harcolók arra használják fel az időt, hogy megerősítsék magukat és felfrissítsék soraikat úgy, hogy rövid időn belül új és heves harcok várhatóak. Osztrák-magyar és orosz repülőgépek folyton felderítő repüléseket eszközölnek a bukovinai fronton, közel a romániai határhoz.

Harctéren levő fiainknak a legkedvesebb és legpraktikusabb ajándék egy hazulról érkező Hirlap.

A győzelmes Bulgária fővárosában.

A népszerű magyar és német hadvezér. — A dedeagacsi és várnai bombázás. — Albánia sorsa.

Budapest, november 5. (Saját tudósítónktól.) Az «Esti Újság» szófiai tudósítója érdekes leírást küld lapjának Szófiából. Egyebek között a következőket írja:

Azok a nagy sikerek, amelyek szünet nélkül kísérik a bolgár fegyvereket Macedóniában és Szerbia egyéb részében, a legnagyobb örömet keltik Szófiában. Itt a legnépszerűbb emberek egyike most Mackensen, de vetekszik vele a magyar Kövess tábornok.

Szófiában nem kellett nagy izgatottságot Dedeagacs bombázása. Anglia ezzel inkább kudarcot vallott, semmint dicsőséget. Ami pedig az oroszoknak várnai bombázását illeti, azt hiszik, hogy ez olyan büntetésfele akart lenni Oroszország részéről, amiért Bulgária nem csatlakozott hozzá. Az oroszbarát lapok meglehetősen szentimentális hangon innak a dologról, de azért kivétel nélkül megjegyzik, hogy Oroszország ezzel a barbár cselekedetével teljesen elvesztette a jogát arra, hogy magát ezentúl is Bulgária protektorának nevezhesse. Az oroszok partira is akartak szállani Várnában, ami azonban a parti erődök ütegeinek hatásos tüze mellett nem sikerült. Az orosz flotta nem bírta sokáig állni az ütegek tüzeit és ezért a nyílt tengerre menekült.

Most, hogy a bolgárok közelebb jutottak az adriai tengerhez, fölmerült az a kérdés, hogy tulajdonképpen mi lesz Albániával? Az ottani állapotokról nagyon zavaros és megbízhatatlan hírek érkeznek Szófiába. Jelenleg egy albán küldöttség tartózkodik a bolgár fővárosban és tárgyal a

felelős politikusokkal. A küldöttség vezetője, Mehemed bég mondja, hogy a szerb és montenegrói iga alatt élő albánok tömegesen szöknek át Albániába, hogy fegyverrel a kezükben állhassanak bosszút elnyomóikon. Szinte azt lehet mondani, hogy már nincs is albán katona a szerb hadseregben, oly nagy mértékben történt a dezertálásuk. Albánia belső viszonyai nagyon szomorúak. Felelős kormányuk nincs, de működik egy nemzeti bizottság, amely energiával intézi az ügyeket. Ennek a bizottságnak az elnöke a tulajdonképpen államfő, úgy, hogy Albániát köztársaságnak lehet tekinteni. Eszad pasa még mindig frondörösködik. Hogy mi a célja, nem igen lehet megállapítani, annyi azonban bizonyos, hogy féktelen nagyravágyása romlásba fogják kergetni. Különben olasz érzelmű, ami semmi esetre sem emeli népszerűségét, mert az albán nép többsége a legnagyobb bizalmatlansággal viseltetik Olaszország iránt, amely már be is feszkelte magát Albániában és a kellő pillanatot várja, hogy aspirációit kielégíteni törekedjék. Egyébként az egész albán nép fegyverben áll.

A bolgárok már megszervezték a friss hódítású Macedóniában a közigazgatást. Az eddigi funkcionáriusokat meghagyták hivatalukban, oda pedig, ahonnan elmenekültek a tisztviselők, Bulgáriából küldöttek helyetteseket. A macedoniai prefektusok bolgár országgyűlési képviselők lettek. Végül meg kell jegyezni, hogy azok a hírek, mintha török csapatok is résztvettek volna a macedóniai hadjáratban, nem felelnek meg a valóságnak.

Makara Lajos dr.

1861—1915

Futóhírként terjedt el tegnap már a kora reggeli órákban a városban annak a szomorú, lesújtó eseménynek a híre, melynek elkerülhetetlen bekövetkezését mindenki hetek óta fájdalommal várta, de amit mindnyájan megbecsülésből, értékelésből és szeretetből a lehetőség legmesszebbi határára óhajtottunk kitolni. Meghalt Makara Lajos dr.; a kolozsvári sebészeti klinika igazgató orvos-professzora elköltözött az élők világából.

A halálesettel az orvosok világában lejátszódható élet-tragédiák egyik, joggal fenségesnek mondható szomorujátéka nyert befejezést. Makara Lajos dr. tragédiája Kolozsvárt széleskörben ismert. Jóformán mindnyájan már évek óta tudtuk, hogy a kolozsvári Ferenc József-Tudományegyetem tudós orvos-professzora gyógyíthatatlan betegségben szenvedett. A professzor még az 1912-ik év telén rosszindulatú állkapocs daganat támadta meg. Kezdetben Makara Lajos dr., bár betegségét hamarosan felismerte, nem tulajdonított bajának komolyabb jelentőséget. Lassan fokozódó szenvedéseit nagy akarat-erővel inkább némán tűrte, semhogy orvosi működését akár csak ideiglenesen is megszakítva, betegeit fossza meg a gyógykezeléstől. Kolozsvár betegeiért az elhunyt professzor a legmesszebbmenő áldozatot hozta

akkor, mikor saját gyógyíttatását egyenesen elhőltözte. Ez így csak 1913 május haváig mehetett. Makara Lajos dr. betegsége ekkorra ugyanis annyira elhatalmasodott, hogy az önzetlenség nagyszerű férfiát bajának orvoslására rákeltt kényszeríteni. Az említett hónap egyik délutánján a professor Linczeg-utcai lakásában egy tragikus jelenet folyt le, melyet akkor Kolozsvár közönsége megdöbbenéssel vett tudomásul. A nagybeteg tanárt adjunktusa, Hevesi Imre dr. egyet. ny. rendkívüli tanár és első asszisztense, Steiner Pál dr. egyet. m. tanár keresték fel lakását. Illő tapintattal bár, de ki-méletesen levilágosították arról, hogy beteg volta már szemellátható és bebizonyították előtte, hogy gyors orvosi beavatkozásra van szükség. Makara Lajos dr. csak hosszabb rábeszélés után engedett adjunktusa és tanársegéde kérésének és Bécsbe utazott, ahol műtétnek vetette alá magát.

Negyedévig volt távol Kolozsvártól a sebésztanár. A bécsi sebészeti klinikán Eidelberg báró, a klinika igazgató-orvosa megoperálta. A műtét szerencsésen sikerült ugyan és a beteg állapotában lát-szólagos javulás állott be, dr. Makara Lajos dr. e perctől fogva tudatában volt a maga nehéz tragédiájának. A szó teljes értelmében csodálatos lelki erővel győzte le emberi gyengeségeit és az 1913-ik év augusztus havának végén azon nemes elhatározással érkezett vissza Kolozsvárra, hogy klinikáján az emberiség legnagyobb javát szolgáló földi munkáját élete még hátralévő éveiben hatásában intenzívebben, munkabi-

Alapítva 1685-ben.

EGYSZARVU

Gyógyszertár

Kolozsvárt, Mátyás király-tér 9 szám. Nagyfőzsde mellett.

50%-ot megtakaríthat,

Liköröket esenciából. — Elkészítéséhez az előírás minden üvegen. Minden esenciához a kész likörre vagy rumra való csinos vignetta van mellékelve. — Ára bármilyen likör- vagy rum-esenciának 60 fill.

ha házilag készít tiszta és finom Rumot és

Kapható:

Gajda Pál

gyógyszerésznél

Kolozsvárt,

Mátyás kir.-tér 9.

rásában fáradhatatlanabbul fogja majd teljesíteni. Kli.ikáját pár nappal később átvette és két esztendőn keresztül mult év szeptember hó elejéig vezette. Orvosi működésének e két éve volt az, mely alatt Kolozsvár közönségének szívébe maradandóan véste be emlékét. A végső hónapok alatt köztudatba került heroikus elhatározása.

— Ha én már menthetetlen vagyok, meg akarok menteni minden beteg, veszendő életet.

Most, mikor már Monostori-uti lakásán, halottas ágyán fekszik a szenvedéseitől megváltott porhüvely, leszögezhetjük, hogy Makara Lajos dr. nagy kijelentését emberfölötti erővel, beváltotta. A gyógyító keze alá került beteg, szenvedő emberek százainak adta vissza az egészségét és az életet.

Szeptember elején válságosra fordult állapota. Lakását többé nem hagyhatta el és szenvedései napról-napra elviselhetetlenebbekké lettek. A rettenetes szenvedésektől megváltotta tegnap reggel 6 órakor a halál. Életrajzi adatai itt következnek:

Makara Lajos 1861-ben született Veszprémben. Orvosi diplomáját 1884-ben szerezte meg. Mint mindig jeles hallgatót, tanárai sokra becsülték, mint egész fiatal orvost Mihálkovich tanár maga mellé vette a bonctani intézetbe. Innen ment át Kovács sebész-tanár klinikájára, hol 1887-ben vezető assistens lett. 1891-ben magántanárrá habilitáltak. Budapesten kiterjedt praxist folytatott, főorvosa volt a Margit-kórháznak. A kolozsvári Egyetem sebészeti tanszékére Brandt József után 1905 augusztus 11-én Makara Lajost nevezte ki a király. Makara Lajost a tanártársak, hallgatók, betegek ósztatlan szeretete övezte. Tanártársai elragadtatással beszéltek róla, csodálták benne a minta professzort, aki nemcsak előadni, hanem tanítani is tudott. Mint tanár tíz orvosi generációt nevelt és vezetett be a sebészetbe. Hallgatói rendkívül nagy szeretettel vették körül és minden tekintetben mintaképet láttak benne. Okos, nyugodt, logikus előadásaival megkedveltette a tudományt, megszerettette a betegeket, kiket ő maga is krisztusi szeretettel, türelemmel gyógyított. Hallgatói között komoly tekintete szelíddé alakult s minden szava tanítás volt. Orvosi folyóiratokban közzétett kisebb dolgozatain kívül legértékesebb műve az 1905-ben megjelent «A végtagok sebészeti bántalmainak gyógykezelése» című könyve. A világháború folyamán a király Makara Lajost első osztályú főtörzsróvossá nevezte ki és röviddel a kinevezése után önfeláldozó működéséért a Vörös Kereszt tiszti keresztjével tüntette ki.

Makara Lajos dr. temetése az eddigi diszpozíciók szerint vasárnap délelőtt lesz az egyetem előcsarnokából. A ravatalnál Imre József dr., az orvostudományi kar ezidei dékánja fogja a gyászbeszédet mondani.

DIANA SÓSBORSZESZ

a legerősebb házi szer ugy
belsőleg cukorra cseppenként,
mint külsőleg bedörzsölésre.

Hatása fájdalomcsillapító,
étvágygerjesztő, frissítő, hűsítő.

ÁRA 60 FILLÉR.

Mindenütt kapható.

Mindenütt kapható.

VÁROS ÉS MEGYE.

Bizottsági ülések a városházán. Kolozsvár törvényhatósági bizottságának pénzügyi, jogi, tanügyi és rendészeti bizottságai szombaton délután 4 órakor és hétfőn délután 5 órakor a városháza nagytermében együttes ülést tartanak. Ma délután a pénzügyminiszternek a földgázkoncesszió tárgyában a városhoz intézett leirata, hétfőn pedig a városi házi pénztárnak és az abban kezelt alapoknak jövő évi költségvetési előirányzata kerül tárgyalásra.

A kolozsvári gyermeknap eredménye. A közel egy hónappal ezelőtt lefolyt kolozsvári gyermeknap eredménye végösszegében csak most kezd kialakulni. A polgármesteri hivatalhoz ugyanis, szörványosan bár, de még mindig folynak be adományok a Gyermekvédő Liga javára. Most érkezett be a kolozsvári nőegyletek által a színházban e célra rendezett előadás jövedelme, mely 560 koronával növeli a gyűjtött összeget. Beérkeztek továbbá a következő adományok: báró Rothenthal Henrikné 30, dr. Hirsch Adolfné 20, báró Szentkereszty Zsigmond 10 és dr. Genersich Gusztáv 20 korona. A Gyermekvédő Liga kolozsvári bizottsága ezután hívja fel mindazon magánosokat és testületeket, akiknél még gyűjtőlevelek vannak, hogy azokat rövidesen szolgáltatassák be. A kolozsvári gyermeknap eredménye ezideig 9200 koronára emelkedett s már ez az összeg is 500 koronával nagyobb, mint a mult évi eredmény.

A jövő évi városi költségvetés. Kolozsvár szab. kir. város 1916. évi költség-előirányzatával Kovács András főszámvevő már elkészült és be is nyújtotta a tanácshoz. Az előirányzat szerint a város jövő évi költségvetése bevételben 2.531.131 koronával, kiadásban 4.028.359 koronával zárult. Az így előálló 1.497.428 korona fedezetéről 120 százalékos pótladó kivételével kell gondoskodni. A költségvetési előirányzatot a város szakbizottságai hétfői együttes ülésükön veszik tárgyalás alá.

HIREK

— *Felkérjük igen tisztelettel előfizetőinket, kiknek előfizetése okt. hó végével lejárt, hogy azt pontosan megújítani szíveskedjenek, nehogy a szétküldésnél megssakítás történjék.*

— **Kitüntetés.** A király, mint a Hivatalos Lap legutóbbi száma jelenti, Gálffy Zsigmond tart. hadnagynak az ellenség előtt tanúsított bátor magatartásáért a Signum laudis adományozta. Ez a kitüntetés Gálffy Zsigmond tart. hadnagy személyében a kolozsvári unitárius főgimnázium görög-latin tanárát érte, aki az északi harctéren küzdött, Gálffy Zsigmond Ivágorod vára alatt megsebesült és most orvosi gyógykezelés alatt áll.

— **Dr. Réz Mihály előadása elmarad.** Az Erdélyi Múzeum Egylet jog- és társadalom-tudomány szakosztályának elnöksége ezután, hozza a közönség tudomására, hogy dr. Réz Mihály egyet. tanárnak „Bismarck politikája” címen hirdetett előadása a kiváló professzort ért családi gyász miatt elmarad.

— **Adományok a Vörös Keresztnek.** Halottak napján a Vörös Kereszt egyletehez a következő adományok érkeztek be: gróf Logothethy Alfrédné koszorúmegváltás címén 20 kor., özv. Bedőné Bálint Erzsike sirvilágítás megváltására 10 kor., Merza Gyula sirkoszoru megváltásra 10 kor., Zeyk Ilona sir-

világítás megváltása címén 25 kor. értékben sebesült katonák részére „Nehéz idők” ötven példányát vette meg. Az áldozatkész szívű adakozóknak ez uton is köszönetet mond az egylet elnöksége.

— **A „Zenetársaság” hangversenye.** A „Zenetársaságnak” folyó hó 10-iki nagyszabású hangversenyén Székelyhidny F. öt számmal fog szerepelni: Strausz R., Henschel, Tarnay, Mozart dalokat énekel és utolsó piecenek Wagner „Mesterdalnok” c. operájából a nagy áriát fogja előadni. A marosvásárhelyi vonós négyes játéka elmarad, mert az első hegedűs, Simor tanár súlyosan megbetegedett. A társaságnak azonban sikerült Thomann professzort, a hírneves budapesti zongoraművészt megnyerni és így a közönségnek elsőrangú műélvezetre van kilátása. A társaság ez évadban minden hangversenyét jótéony célra rendezi. Jegyek Katz és Mendel cégnél kaphatók.

— **Tisztviselők gyűlése.** A magyarországi közhivatali kezelők és díjnokok országos Egyesületének erdélyrészi főcsoportja október 31-én közgyűlést tartott, melyen a városnál levő díjnokok, egyesülve az államiakkal, megválasztották a tisztikart. Elnök lett Zempléni Gusztáv v. díjnok, alelnök az államiak közül Naszvady Ferenc, a városiak közül László Gyula. Az Egyesület most megválasztott választmányával folyó hó 7-én délután 3 órakor a városház közgyűlési termében tartja meg első rendes gyűlését, melynek főtárgya az erdélyrészi főcsoport kolozsvári otthonának létesítése lesz.

— **Házasság.** Török Bálint, a Torda-Aranyos vármegyei gazdasági egyesület titkára ma vezető oltárhoz Tordán Kimpel Luisiát, Kimpel Flóris földbirtokos leányát.

— **A kolozsvári mentőegyesület október havi működése.** A kolozsvári önkéntes mentőegyesület október hónapban 126 esetben nyújtott első segélyt és 24 esetben eszközölt betegszállítást, mozgórseget pedig 39 esetben tartott. A mentők az egyesület fennállása óta 42775 balesetnél segítettek, 100027 beteget szállítottak, 298 fertőtlenítést végeztek és 13389 mozgórseget tartottak. Az október havi segélynyújtások között volt 39 hirtelen támadt rosszullét és megbetegedés, két öngyilkosság és öt szülési eset.

— **Büvészmutatványok.** A kolozsvári Vöröskereszt választmány és a vármegyei hadsegélyző bizottság javára a közismert berlini fizikus és büvészmester, Alexander M. folyó hó 7-én, vasárnap délután a Vármegyeháza dísztermében három nagy előadást tart. Első előadás kezdete délután fél 3 órakor második fél ötkor s harmadik este fél 7 órakor.

— **Barabás Samu, esperes könyve.** Köztudomásu, hogy dr. Baltazár Dezső, debreceni ref. püspök és Barabás Samu, kolozsvári esperes megírták az olasz és az orosz harctereket. Barabás Samu, esperes harctéri impresszióit megírta két egyházi lapban, néhány leírás pedig a napilapokban is megjelent. Ezek a harctéri impressziók most külön füzetben is meg fognak jelenni.

— **Az elmebeteg jogszigorló odisszeája.** Az a kellemetlen állapot, hogy Kolozsvárt a tulzsufolt ideggyógyintézetben szemben a városnak egyetlen valamire való helye sincsen, a hol az ön- és közveszélyes örlteket ideiglenesen el lehetne helyezni, ismételtén arra kényszerít bennünket, hogy egy szerenssétlen embertársunknak tragikus esetét a nyilvánosság elé vigyük. A legújabb eset szomorú szereplőjének Boda Gábor, orsovai születésű jogszigorlónak nevével é hasábokon néhány évvel ezelőtt találkoztunk először, mikor is súlyos elmebetegsége kitört és a kolozsvári ideggyógyintézetbe szállí-

**Finom kávék, teák, rumok, likörök és bonbonok
legelőnyösebben beszerezhető**

COLOMBO-nál

A szerb államkincstár.

Genf, nov. 5.

A szerb államkincstárt, melyet nemrég Monasztirba vittek, újra visszazsálliották Szalonikibe, ahol a franciák védelme alá helyezték.

A németek veszélyeztetik a szerbek visszavonulását.

Athén, nov. 5.

A szerb hadsereg aránylag csak kis veszteséget szenvedett, de a németek jobbszárnya veszélyezteti a szerbek visszavonulási útját.

A görög kabinetváltás nem gyakorol befolyást a politikára.

Berlin, nov. 5.

Külpolitikai körök véleménye szerint pár a kamara bizalmatlanságot szavazott a Zaimis kormányra, a görög kabinetváltás nem gyakorol befolyást Görögország külpolitikájára. A király továbbra is szigorúan ragaszkodik eddigi magatartásához.

Lugano, nov. 5.

A „Corriere della Sera” és a „Secolo” írják, hogy gyenge a remény arra, hogy Görögországban a helyzet megváltozzék. A lapok szerint Venizelosz azért csinálta a leszavazást, hogy a kamarát feloszlassák.

Ez esetben ugyanis a király köteles az alkotmány értelmében elrendelni a lefegyverezést, ami az antant szaloniki működését biztosabbá tenné.

Az anyacárné tiszta.

Pétervár, nov. 5.

A frontról visszaérkezett japán egészségügyi bizottság tiszteletére a városházán disztrakoma volt, amelyen az anyacárné szót emelt és kijelentette, hogy *németellenes nagy orosz nőegyesületet alapít*. Az anyacárné poharát a japán-orosz testvériesülésre és minden ellenségük mielőbbi szétzuzására emelte.

Kolozsvár földgáza.

Hirsch Ödön nyilatkozata Kolozsvár földgáz-koncessziójáról és a pénzügyminiszter leiratáról.

A földgáz-bizottság ülésével kapcsolatosan foglalkoztunk már a földgázkérdéssel, rámutatva arra, hogy a földgáz-koncesszióról való lemondásról nem lehet szó, mert Kolozsvár érdekeiről való teljes lemondást jelentene az, ha a koncessziót a pénzügyi kormány rendelkezésére bocsátanánk. A földgáz-kérdést tudvalevőleg ma fogják tárgyalni a szakbizottságok s ez alkalommal aktualitások tartottuk, hogy kérdést intézzünk Hirsch Ödönhöz, aki a földgáz-bizottság ülésén egyedül képviselte a tanács elöterjesztéssel szemben a külön véleményt.

Hirsch Ödön e kérdésben munkatársunk előtt a következőket volt szives nyilatkozni:

— A pénzügyi kormány nem helyezkedhet arra az álláspontra, — ha csak a méltanyosság elve nem akarja teljesen mellőzni — hogy Kolozsvártól, Erdély vezérvársától egy szerződés jogi értékevel bíró megállapodásról való lemondását kérje, mikor tudvalevőleg Kolozsvár városának évekig tartó birtokába került, hogy az abban foglalt jogait biztosítsa; azt azon-

ban elvárhatja, hogy a város — ha érdekei csorbát nem szenvednek — ne állja útját egy országos jelentőségű nagy közgazdasági akció végrehajtásának. Eppen ezért egy oly középutat kell keresnünk, amely Kolozsvár érdekeit teljesen megóvjá, de emellett nem akadályozza meg a tervezett nagyarányú akció keresztülvitelét.

— En már a földgáz-bizottság ülésén elene voltam a koncesszióról való lemondás tervének; határozott álláspontot még nem foglaltam el, de a szakbizottságok vagy esetleg a kommunális ülésen azonban bátorozati javaslatot fogok benyújtani. E javaslat lényege az lesz, hogy mondja ki a törvényhatósági bizottság, miszerint hajlandó ugyan lemondani szerzett jogairól és visszaengedi a kormány rendelkezésébe az egész földgázakciót, de csak abban az esetben, ha a kormány gondoskodik az új társasággal kötendő szerződésben arról, hogy a 72924—1914. számú leiratában felölt szerződési feltételek 1. pontjában kimutatott és engedélyezett napi 200.000 m³ földgáz mennyiség biztosítva legyen 0.3 fillér alapár mellett, aminek természetesen hozzáadandó lesz a bevezetéssel felmerülő önköltség m³-i egységánnyada. Ebből a 200.000 m³ földgázból mindenkor csak annyit bocsátanak a rendelkezésünkre, amennyit szükségleteinkre kimeríthetünk.

Igy tehát lemondunk a 200.000 m³-en túlmenő fejlesztésről, amely már az új társaságot fogja illetni. Ezen határozat perfektuálására és az új társasággal kötendő szerződésbe való beillesztésre a város két tagot küldjön ki; azért kettőt, hogy ezek a kormánytól nagyobb erővel érvényesíthessék Kolozsvár akaratát, azon az alapon, hogy az egyes pontok elfogadását a város a két tag együttes elhatározásának tartotta fenn.

Ezen az alapon a kormány végrehajthatná a nagy keretek között tervezett földgázakcióját, egységesen csinálhatja a vezetékek lefektetését és az új társaság igényeit teljesen kielégítheti, mert így tulajdonképpen csak egy korlátozott mennyiségű földgázkihasználatról lesz szó.

Ezen kívánságot tulajdonképpen már a pénzügyminiszter 15276. számú most érkezett leirata is támogatja, amennyiben utal arra, hogy az említett 72924. sz. leirat 8. pontja biztosítja a megváltás jogát, csak hogy ez a pont nemcsak ezt, hanem sokkal többet biztosít Kolozsvárnak.

Kolozsvár a földgáz iránt tanúsított eddigi érdeklődésével, munkájával és a földgázra való ráutaltságával fogva is méltán kérheti a kormánytól, hogy ezen minimális kérésének eleget tegyen és ha a kormánynak csak az a szándéka, hogy a most kezdeményezett — vagy talán már perfektuált? — nagy földgáz-akciót megvalósítsa, akkor nincs is oka a kérés teljesítése elől elzárkózni. A kérés nem teljesítése azt bizonyítja, hogy a kormány azokat az előnyöket, amelyek egykor már Kolozsvárnak biztosított, most egyszerűen az új társaságra ruházza át, Kolozsvár érdekeinek megkárosításával.

A kormány teljesítheti a kérést annál is inkább, mert legrosszabb esetben is csak egy alárendelt pénzkérdést jelent ez a városnak, amennyiben esetleg kénytelen lesz az új társaságnak ezért a haszonlesésért kompenzációt nyújtani, ami azonban a városilag felhasznált s az utánjáró kincstári részesedésből kiegyenlített is nyerhet.

Ezekben foglaltam össze a kérdés lényegesebb momentumait, bízom remélem, hogy az összes szempontokat méltányosan elbírálvá, sikerülni fog a kérdést sikeresen megoldani; e reményeimben támogat a pénzügyi kormánynak a multikori tárgyalások során tanúsított előzeny magatartása is. A város részéről a legnagyobb hiba lenne, ha a koncesszióról minden ellenérték nélkül egyszerűen lemondana, feladva eddig megszerzett jogait.

Kifosztott postaaltiszt.**Élet a „Magyar Világ”-kávéházban.**

(Saját tud.) Rég ismert dolog, hogy néhány kolozsvári zugkávéházban éjjelenként tiltott kártyajátékokkal szórakoztatják magukat

hazard szellemű férfiak. Óriási makau és huszonegyes bandák verődnek össze és kis exisztenciák mennek tönkre ezekben a kártyabarlangokban. A rendőrség már ugyan rajtaütött egy párszor a kártyázó kompániákon, de ezek a tévedésből megtörtént razziák nem elegendők a kártyabarlangok felrobbantására. A hiányos rendőrségi ellenőrzés mellett szinte természetes, hogy ezeknek a kávéházaknak külön szobáiban esténként megalakulnak a makau-partik és dühöng a kis exisztenciák romlását okozó hazard-játék.

Ezuttal egy kétgyermekes, szegény postalisztet fosztottak ki a „Magyar Világ”-kávéházban, akit rossz sorsa a kávéház veszedelmes közelébe sodort.

I. F. postaliszt november 1-én fizetése, drágasági és családi pótlék, valamint fizetési előleg fejében hatszáz koronát kapott kezébe. Mielőtt hazament volna, egy vendéglőbe ment vacsorázni és ott vagy két liter bort is megivott. Részeg állapotban betért a Royal-kávéházba, ahol Diczi György cigányzenész mellé ült, muzsikált neki és amikor látta, hogy a postásnál sok pénz van, azt ajánlotta, hogy játsszanak makaut. A berugott ember belement a dologba és a cigány már kérte is a kártyát. Falk Imre, a Royal-kávéház tulajdonosa azonban, miután látta, hogy a postás részeg, megtagadta a kártyakiadását.

Erre Diczi azt ajánlotta, hogy menjenek át a szomszédos „Magyar Világ” kávéházba, ott majd kapnak kártyát. Ugy is történt. Diczi a részeg postással átment a „Magyar Világ” kávéházba, ahol rögtön kiadták nekik a makau kártyát. Megkezdődött a játék és egy félóra múlva Diczi az utolsó fillérig elnyerte a postás hatszáz koronáját.

A szerencsétlen ember csak másnap ébredt tudatára annak, hogy egész vagyonát elvesztette. Kétségbeesésében a rendőrségre sietett s ott előadta, hogy teljesen részeg volt a kártyaparti alatt. Fogalma sincs arról, hogy miképpen folyt le a kártyajáték és minden jel arra vall, hogy a cigány hamis játékkal nyerte el a pénzt.

A rendőrség rögtön elcsípte Diczi Györgyöt és mindenek előtt megmotozták. Száztíz koronát találtak nála a postás pénzéből, a többire vonatkozóan azt vallotta, hogy tegnapelőtt éjjel a „Royal” kávéházban elvesztette a makau-játékban. Tagadja, mintha hamisan játszott volna. A rendőrség őrizetbe vette a cigányt és megindította a nyomozást a többi pénz után.

Nem volna minden igazság és minden cöl nélküli dolog, ha a rendőrség utána nézne annak is, vajjon szabad volt-e a „Magyar Világ” kávéház tulajdonosának kiadni a kártyát, amikor látta, hogy egy teljesen részeg emberrel van dolga. És nem volna hiábavaló dolog az sem, ha a rendőrség egy kis ellenőrzéssel elejét venné a kis emberek ilyen kifosztásainak. Csak el kell menni egy-egy éjjel a közismert éjjeli zughelyekre, majd talál ott a rendőrség munkát magának.

Ujházi Edét gyászolja a kolozsvári színház.

(Saját tud.) A tegnapi virradó éjszaka háromnegyed egy órakor 71 éves korában megszünt élni Ujházi Ede, a magyar színművészet egyik legnagyobb és legeredetibb tehetsége. A magyar színeszet nagy gyászából nagy rész illeti meg a kolozsvári színházat, a hol a kezdő színészen felismerte a közönség a nagy talentumot s az első ösztönzést és biztatást itt nyerte. A kolozsvári közönség máig megőrizte Ujházi iránt nagyrabecsülését, egy-egy Ujház vendégszereplés mindig ünnepe volt a kolozsváriaknak.

Tragikus véletlen, hogy a színház tegnapi Ujházi-estét hirdetett s az ünnepi estéből gyász-ünnep lett. Megilletődve siratta a közönség a nagyművészt, akit olyan szépen és bensőséggel

parentált el bevezető beszédében Janovics igazgató. Semmi sem bizonyítja jobban, hogy Ujházi maga is szívesen gondolt mindig Kolozsvárra, minthogy utolsó napjaiban is egy kolozsvári vendégfellepés foglalkoztatta. Az volt a terve, hogy fiatal feleségével, Novák Margittal együtt lép föl Kolozsvárt.

Vasárnap délután a feleségével az ablakhoz állt. Szivarozott, mosolygott és sokáig csak a jövő boldogságról beszélt.

— Fellepek, még egyszer föl kell lépni s az utolsó játékomat mindenki megnézheti majd mindig, amikor csak akarja.

Aztán egyszerre megfogta a felesége kezét:

— Maga is fel fog lépni egy színdarabban. Majd *prok Janovicsnak Kolozsvárra és ő elintézi.*

Sajnos, a kedves terv nem válhatott valóra. Tegnapi szomorú megilletődöttséggel a fővetkező szavakban jelentette be Janovics igazgató a gyászírt az Ujházi géniuszára egybegyűlt közönségnek:

Csendes kis szobában, egyszerű ravatalán fekszik a Mester. Nekünk, histriónak, glóriás fejedelmünk. Ma szerte ez országban az ő tiszteletére gyultak fel a színpad lámpái. De ő már nem látja azoknak fényét. Ő már nem érzi a szeretetnek melegét, mely ma felé árad. Megroppant válláról a nélkülözés gondjait akartuk levenni, szeliden szenvedő, megtört szeméből az elhagyatottság keserű könnyecskéit akartuk felszárítani. Am nekünk már nincs szüksége segítségre. Már nem szenved. Már nem érzi az inséget. Hidegen és némán fekszik. S a mi szívünket a megfagyasztotta a halál súlyos mementója, amely ő néki elvégzetett mindörökké. Hunyjuk be egy percre a szemünket s a szegényes ravatal kísérteties homályából szédülőgünk vissza. Szállunk-szállodogálunk. Nem nagyon messzire. Csak egy fél évszázaddal repülünk vissza.

1866-ot írunk. A Királyhágó sziklás országútján ültök székér dőcög kincses Kolozsvár felé. Tüzes szemű, tüzes akaratú fiatal histriónál benne. Dus, fűrtjeit pörge kálap fedé. Viseltes attilla simul a nyurga testéhez. Elnyűtt csizma feszül a lába szárán. Délibábos remények égnek a szívében. Debrecenből szökött meg ez a sápadt arcú, sudár szép fiú. Az előkelő családi tűzhely melegéből kiröppent az országutak koplaló és sanyargó vándorai közé, hogy megállapodva, egy-egy fagygyertyával világított pajtában áldozhasson lelke szent tűznek. Két éve járja már a gögös lenézés, a gunyos megvettetés és a szomorú nélkülözés kálváriáját. Most pedig cammogva nyikorgó szekéren, de szárnyaló vágyakkal repül ábrándjainak Mekájába: Kincses Kolozsvár színpadára.

Peregnek az évek. Tűnnek az idők.

1911-et írunk. Tüzet okádó gyorsvonal száguld a Királyhágón keresztül. Kényelmes, puha pamlagon ül benne a mi sápadt histriónk. A régi vágyakozással igyekszik a megszépült, megújított kincses város felé. Pergő idők múltán fejedelmé lett a mi szegény vándorunkból. A magyar színpadi művészet fejedelmé. Homloka fölé a láthatatlan koronát egy nemzet hő-dolata és egy tündöklő dícsőségű agg uralkodó elismerése fonta. A dus fűrtök eltűntek. A test megrogyott. De a szíve most is a régi. Az a kristálytisza, jószágával mindent elborító, szeretetével mindent bearányozó nagy szív, amely 45 év előtt sem dobogott tüzeesebben, amely akkor sem volt fiatalabb és derűsebb.

Peregnek, peregnek az évek. Nem sok. Nét-öt forgó, örö szeszendő.

Szüksős, sivár kis lakásban, elhagyottan és megrogyva, szelid agastyán ül. Elhúzódott már az emberek zsvajló vásárlától. A kór ledöntötte. Szemének gyújtó csillogása megtörve. Az arcának mély barázdáin lassan szivárognak le a könnyek. A nélkülözés, az egyedülvalóság égő-maró csöppei. Nincs, aki felszárítsa. Nincs, aki enyhítse. Körülötte kopárság, üres kiengeszt. A régi dícsőség drága emlékei elszállottak. Kenyérre kellett őket felváltani. A ki millió és millió embernek nyújtott örömet, gondfejtő gyönyörűséget, a szíve tékozló gazdaságából, most szomorú szegénységben gyötördik. Am a papság fénye és melege árad abból a szívből

még most is... Megfoghatatlan csodás ez: Egy gazdag életen át szórta szíve kincsét önfeledten, pazar bőkezűséggel. Fénylő aranyból drágább kincsek voltak ezek. S mégsem fogyott a szíve gazdasága. De sőt nőttön-nőtt, mindig gyarapodott s a mit ontott magából, mindig színesebb és értékesebb lett. Minél mélyebben hatol a bányász a föld gyomrába, a mit felhoz, annál dusabb drágaság.

Tenger volt az ő szíve, amelynek sohasem volt apálya, mindig csak tájékozó, tulhabzó, mindent átölelő dagálya. Minden szava, amelyet a színpad deszkáin egy ragyogó és dícsőséges pályafutás évtizedei alatt kimondott, a szíven szűrődött keresztül. Azért volt olyan mélységesen igaz, olyan kinyilatkoztatásszerűen egyszerű az ő művészete. Elevenen tanúságtétele, hogy csak annak a művészetnek lehet ereje és hódító varázsa, amely szívből fakad. Szülhet az agy nagy és világító rengető gondolatokat, alkothat az ész és emberi erő évezredekkel dacoló kolosszusokat, elevenné varázsolhatja a tudomány, a mesék színes csodáit, de a művészet csak a szívből fakadhat. S az ő szíve a legnemesebb, a legdusabb, a legtermékenyebb talaj. Pazar színpompában és ragyogó szépségben fakadtak onnan a virágok. Bódító illatuk, vonzók, bűbajosak. Nem hervadtak soha, mert a gyökereik a szívében voltak.

Már nem fakad onnan több virág.

Vége már az élet sok-sok gyönyörűségének, a melyeknek gyermekként örültél. Vége a keserűségnek és fájdalomnak, mely egy fejedelmi élet alkonyán osztályrészedül jutott.

Hát mit adjunk mi, színészek, most Neked, a szív pazarló Krözusának; tanítványaid, dus bőkezűségnek hálás részesei?

Virágot viszünk mi is ravatalodhoz: A szeretet virágát. Nem nő ezen a földön szebb virág a nagy erős szeretetnél. Szeretünk Mester, haló porodban is mélységesen, hálással, reszkető nagy szeretettel. És én úgy érzem, mintha az én gyöngye hangomban ezernyi színész érzése lobogna s ezernyi szív áldását és csendes békességért könyörgő fohásza egyesülne a szeretet himnuszával.

Makara Lajos meghalt.

(Saját tud.) A kolozsvári tudományegyetem ormán ismét gyászobogót lenget a szél. Alig néhány hete temették el *Marschalkó Tamás* dr-t, most pedig egyetemünk országos nevű, kiváló sebészprofesszorát, *Makara Lajos* dr-t kell elparentálnunk. Makara Lajos halála nem ért senkit váratlanul. Gyöttrő, súlyos betegség kizozta már évek óta s az orvostudomány szinte matematikai pontossággal állapította meg, hogy a veszedelmes kór romboló ereje mikor fogja az életét is kioltani.

Mélységesen tragikus a Makara Lajos sorsa. Két évvel ezelőtt feltétlen bizonyossággal olyan betegséget konstatait rajta az orvosi diagnózis, amelyet gyógyítani alig lehet, a sebészi beavatkozás csak rövid egy-két évre hosszabbíthatja meg az életet. Makara, aki tucatszámra végzett hasonló műtéteket, ismerte a betegség minden fázisát, magamagán figyelhette meg a pusztító kór súlyosbodását. Mikor a betegágyból fölkel, tisztában volt vele, hogy évei meg vannak számolva, hatalmas energiája azonban nem engedte összeroppanni. Tovább dolgozott a katedrán, a műtőszobában éssok-sok emberéletet mentett meg akkor, amikor a saját halálos ítéletének megfelelőbeztetlenségével tisztában volt.

Aránylag fiatalon, 54 éves korában dőlt ki az élők sorából Makara Lajos dr. Pápán született, az apja, Makara György szintén orvos. Makara Lajos alig végezte el tanulmányait, a híres budapesti sebészprofesszor, *Kovács József* mellett asszisztens lett, a sebészeti klinikán. Rövidesen a budapesti Margit-kórház sebész-főorvosi állására hívták meg, 1905-ben pedig kolozsvári egyetemi tanár lett. Szeptemberben volt tizedik éve annak, hogy elfoglalta a kolozsvári katedrát. Makara Lajos dr. amellet, hogy mint műtő-

orvos a legelső köze tartozott nemcsak Magyarországon, hanem Európában, nagyarányu tudományos munkásságot fejtett ki. Főleg a végtagok sebészeti bántalmaival foglalkozott behatódobban s több szakmunkája foglalkozott ezzel a kérdéssel.

1913-ban kezdett betegeskedni Makara. Eleinte nem vette komolyan a baját. Azt hitte, hogy elmergesedett foggyökérgyulladás van. Bizonyára sejtette ő is, hogy a betegség mégsem olyan jelentéktelen, de ő is — mint ilyenkor történni szokott — igyekezett még a gondolatát is elhessegetni magától annak, hogy az állkapcsán levő daganat rosszindulatú. Két kiváló munkatársa, *Hevesi Imre* dr. és *Steiner Pál* dr. vállalták magukra azt a nehéz feladatot, hogy professzorukat a baj veszedelmes jellegére figyelmeztessék. Arra kérték Makarát, hogy utazzék nyomban Bécsbe s vesse alá magát műtétnek. Makarának megdöbbenve, de erős lélekkel kellett belátnia, hogy sejtése nem volt alaptalan. Huszonnégyóra alatt Bécsben volt, ahol *Eisenberg* br. azonnal műtétet hajtott végre rajta. A kór annyira elfajult ekkor már, hogy fél állkapcsát el kellett távolítani a betegnek. Makara aztán lassankint felépült s bár a műtét következtében állandóan fel kellett kötni az állát s a beszéd is nehezebbre esett, újra elfoglalta a helyét a klinikán, kurzusait rendszeresen megtartotta s ritka precizitással végezte a legnehezebb operációkat. Különösen a háboru óta, mivel intézete is katonai jellegűvé vált, megkettőzte energiáját s nagy szolgálatának elismerésül néhány kónappal ezelőtt kinevezték főtörzsorvossá.

Szeptemberben azonban összeroppan az ő vasidézete is. Ágynak esett s a klinikára már nem tudott feljárni. Azóta csendes haldoklás volt az élete. Kezelőorvosa, *Elfer Aladár* dr. a legönfeláldozóbban ápolta s ezt a munkát felesége, szül. Péterfi Aliz osztotta meg vele. Tegnapi reggel szenvedett ki Makara Lajos dr. s a halál valóban áldás volt számára: megfosztotta szenvedéseitől. Halálát feleségén kívül özvegy édesanyja és testvére, Makara Iván törvényszéki bíró gyászolják. Vasárnap fogják eltemetni az egyetem nagy halottját.

A kolozsvári orvosegyetem tanárai tegnap kari ülésre jöttek össze. Elhatározták, hogy elhunyt kartársuk temetésén testületileg vesznek részt, a kar nevében koszorút helyeznek a ravatalra. A kartársak külön-külön nem fejezik ki koszorúval részvétüket Makara iránt, hanem a koszorúra szánt összegből tudományos célokat szolgáló alapítványt létesítenek. Makara professzor temetése vasárnap délután 3 órakor lesz az egyetem előcsarnokából. A temetésen az orvoskar dékánja és a sebészeti klinika adjunktusa beszélnek. A sebészeti klinikát *Hevesi* professzornak, a Vöröskereszt-kórház vezetőjének nagyarányu elfoglaltságára való tekintettel, *Vidakovich Kamill* dr. fogja vezetni.

HIREK

— **(József főherceg levele dr. Baltazár Dezső püspökhöz.)** Többször írtunk már Baltazár püspöknek és Barabás Samu esperesnek József főherceg csapatánál tett látogatásáról. A püspök most a következő érdekes levelet kapta: Múltaságos Püspök Ur! Múltaságod és Barabás Samu esperes ur 1915. évi június hó 16-án a karinthiai Straninger havasoknál a cs. és kir. 39. számú gyalogezredet a fedezékben felkeresték s ott az olasz gyalogsági állások előtt 1800 lépésnyire, ágyu- és puskatűzvonalon belül a fedezékek és lövészárkok közötti téren az ezred református katonaságának számára istentiszteletet tartottak, mialatt az ellenséges tüzelés által különben már a fel- és levívő-uton is állandóan veszedelmezett voltak. Hazafias érzésük és katonáim iránt érzett meleg rokonszenvük e nemes megnyilatkozásaért őszinte köszönetemet fejezem ki. Harctér, 1915. évi október hó 11-én. *József főherceg.*

— **(Változás a kolozsvári helyőrség vezetésében.)** Nemes altábornagy, honvédkerületi pa-

Dr Maló'nyay Serro'.

— (Malonyay Dezső halála.) Malonyay Dezső hirtelen halála nagy részvétet keltett mindenütt. Írók, művészek, a budapesti uritársaság tagjai siettek részvétükkel a lesújtott családhoz, a mely ezt a gyászjelentést adta ki:

Malonyay Dezsőné és három fia: János, István, Tamás, ugyiszintén édesapja: Malonyay János fájdalmas szívvel jelentik rokonaiknak, barátaiknak és ismerőseiknek, hogy *Malonyay Dezső dr.* író, a Budapesti Hírlap munkatársa, a Petőfi-társaság tagja április 22-én este, 50 éves korában az Urban elhunyt. Drága halottunkat *április 25-én, kedden délután fél 5 órakor fogjuk a kerepesi-uti temető halottasházából eltemetni.* Lelki üdvéért az engesztelő szent miseáldozatot április 26-án délelőtt 11 órakor a ferencrendiek belvárosi templomában fogják bemutatni. Egész életében a magyar kultúra harcosa volt; utolsó évében boldog volt, hogy mint tartalékos huszárfőhadnagy a dicsőséges honvédszászló alatt szolgálhatta királvát és hazáját. Budapest. 1916. április 23. Áldás és béke hamvaira!

Malonyai Dezső halála.

(Saját tud.) Rövid távirati jelentésünk beszámolt már *Malonyai Dezső*, a kiváló magyar író és hírlapíró haláláról. Itt, Kolozsvárt azonban nem térhetünk egyszerűen napirendre *Malonyai* halála fölött. Már a lokálpatriotizmus jussán is a magunknak vindikáljuk ezt a rendkívüli képzettségű, nagy érdemű magyar író, egyik tagját ama Kolozsvárról a fővárosba származott írói generációnak, amelynek talentuma kialakulásához Erdély és specialisan Kolozsvár adta meg az első lökést.

Akkor volt kolozsvári író *Malonyai Dezső*, amikor itt külön írói iskola, még pedig ugyan csak erős talentumokkal bővelkedő írói iskola virágzott. Egy zseniális író, az irodalomtörténetben is nemes klasszissal jelölt *Petelei István* volt a koronázatlan fejedelme az erdélyi írói körnek. Akkoriban volt kolozsvári lapszerkesztő *Bródy Sándor*, a kolozsvári hírlapírásnak olyan nevek adtak díszet, mint *Zilahy Kiss Béla*, *Abonyi Árpád*, *Malonyai Dezső*, *Bede Jób*, hogy a most is közöttünk élő *Jékely Aladárt*, *Kovács Dezsőt*, *Gyalui Farkast*, *Sebesi Samut* ma is említsük.

Malonyai, aki itt a „Kolozsvár” című lapot szerkesztette hosszabb ideig, Budapesten kereste és találta meg az érvényesülés útját. Mint újságíró és képzőművészeti kritikus a „Budapesti Hírlap” hasábjain aratta legszebb sikereit, de majdnem valamennyi folyóirat és kritikai újságnak szívesen látott vendége volt *Malonyai Dezső*.

Erdélyhez nem maradt hűtlen a fővárosban sem. Beutazta Erdélyt, később a Dunántúlt, hogy ez országrészek csodásgazdagsága, immár itt-ott kiveszni készülő háziipari és iparművészeti kincseit összeszedje. Senki nálánál e föladatra alkalmasabb nem volt. Képzett és iskolázott ízlése, tárgyának lelkes szeretete, a magyarságért rajongó lelke vitték az útjára és képessé tették arra, hogy ezen a téren újszólván a szerencsés kincésások közé lehet őt sorozni. A *Kalotaszeg* háziipari kincsének népszerűvé válása különös érdeme *Malonyainak*.

Malonyai Dezső 1866-ban született Budapesten. Középiskoláit Debrecenben, főiskolai tanulmányait a kolozsvári és párisi egyetem bölcsészeti fakultásán végezte. A bölcsészeti doktori diploma elnyerése után 1892-ben a magyar nyelv és irodalmi történetből, valamint a francia nyelv és irodalomtörténetből tanári oklevelet szerzett.

Kezdetben Kolozsvárt volt tanár, ahol az Erdélyi Irodalmi Társaság titkára is volt. 1897-ben a budapesti ötödik kerületi főreáliskola tanára lett. Többször beutazta a külföldet.

Regényei közül a népszerűbbek: *A gyáva*. *Az utolsó*. *Katóka* kegyelmes asszony. *Az a számár Domokos*. *A tartodi medvehajtás*. *A virtus és Rodostóba!* A magyar társadalmi életnek, valamint a népeletnek jó színű rajzolója elbeszéléseiben. Ezekből szintén több kötetre valót adott ki, aminők például a *Pipacsok*. *Tanulmányfejek*. *Judith* könyve. *Az ordító tanyán*. *Az ifiúr s a többi*. *Estebán álma*. *Az öreg méltósága*. *Egy pesti gavallér története és a Polgártársak*. Megpróbálta erejét a drámában is.

Első darabja a *Félemberek*, mely 1900-ban került színpadra a Nemzeti Színházban. Két évvel később *Kemechey Jenő*vel együtt megírta *A föld című* drámáját, majd 1904-ben a *Senki leányát*. Legnagyobb sikere azonban az *Elnémult harangoknak* volt, melyet *Rákosi Viktor*tal együtt ez utóbbi regényéből ültetett át színpadra s mely darab a Nemzeti Színháznak 1905 óta állandó műsordarabja. Ez a darabja a maga eredeti vonatkozásaival érthetően nagy sikert aratott Kolozsvárt is. Ahányszor csak játszták Kolozsvárt, még évek múlva is zsufolt hazákat vonzott.

Nemrég katonának vonult be *Malonyai*. 50 éves korában újra felöltötte huszárhadnagyi uniformisát és csakhamar főhadnaggyá nevezték ki. Az utolsó napig katonáskodott: kiképző tiszt volt. Hirtelen lett rosszul, családja elhívatta legjobb barátját, *Bárczy István* polgármestert. Vele még elbeszélgetett, egyszerre felhőrdült, hátrahanyatlott s egy sóhajjal kilehelte lelkét. Halálát felesége gyászolja, akivel ideálisan boldog életet élt.

a nyugati 2462 méter magas, a keleti pedig valamivel alacsonyabb. A Marmolata-csoport északi vidékétől két kilométernyire emelkedik, egészen az olasz határhoz. A Col di Lanától délre a Cordevale-völgyben a határ mentén húzódik el az a pompás dolomit-út, amely Livinalongo falutól északkeleti irányban halad a tizen-négv kilométernyire levő Cortina d'Ampezzóba. A Col di Lanáért az első harcokat 1915. június hónapja óta vívták és csak most, 1916. április másodika felében sikerült az olaszoknak hatalmukba keríteni a hegycsúcsot. Mint tudjuk nyomban megindult az ellentámadás és mint a vasárnapi Höffer-jelentés közölte, máris sikerült a hegycsúcs támaszpontját visszafoglalnunk. A mai jelentés szerint az olaszok nagy erővel kísérelték meg sikerüket ellensúlyozni, de az ötszörös támadásokat is visszavertük.

— (Ekszeri, órát) és ezüst árut teljes bizalommal Dobó Albert cégnél Kolozsvárt, Mátyákir.-tér (volt Husznik üzlet) vásárolhat. Szolid, szabott árak. Látszerészeti cikkek elárúsítása. Telefon interurbán 842. szám.

— (Még két napig látható a csodamosógép.) Csak rendkívüli dolgok iránt nyilvánul meg a közönség érdeklődése olyan hihetetlen mértékben, mint Bara mérnök korszakalkotó orosz-lán légnyomásu mosógépe iránt. Tegnap délutánra tervezte feltalálója Kolozsváron utolsó bemutatását, ámde ez a szándéka a közönség magatartása miatt meghiusult. Tegnap olyan óriási tömegben keresték fel a bemutató helyiséget, hogy hely hiányában az érdeklődőknek alig egy tizedrésze szemlélte meg. Ez a körülmény s az az ostrom, amivel a kinrekedt látogatók Bara mérnököt további bemutatásra kapacitálták, arra indította a feltalálót, hogy az orosz-lán légnyomásu mosógépet még két napig, ma kedden és holnap szerdán délután 5 órától 7 óráig az Unió-utcai helyiségben utoljára bemutassa.

Felelős szerkesztő:

SZÁSZ ENDRE.

Kiadó laptulajdonos:

Gombos Ferencz „Lyceum”-könyvnyomda.

Telefonszám • 204.

Tisztelettel értesitem a nagyérd. közönség kötelekéből megváltam és **Mátyás kir.**
ujjannan

fűszer, gyarmatáru, és
nyitottam. — Rendes és pontos
jóindulatot irányomban továbbra is fel

Kerestetik

ideiglenes szolgálatra egy

hivatalszolga
vagy szolganő.

Tudakozódni lehet: Szentegyház-utca
6. szám, II. emelet 2. ajtó alatt.

nn M. cs. és kir. t
es leányka-ru
Kolozsvár,

K 16-tól 60-ig. | Férfi öltöny....
K 22-től 54-ig. | Férfi felöltő....

Lyceum"-könyvnyomda körítorgógépjén Kolozsvá

minden pillanatban külföldiek oktassanak ki bennünket arra, hogy tulajdonképpen minő belső és külső politikát kell folytatnunk. Bonar Law angol gyarmatügyi miniszter éppen mostanában egész oldalt irt tele egy vasárnapi lapban, hogy figyelmeztessen bennünket esetleges német invázióra és arra, hogy a németeknek Európában való győzelme az Egyesült-Államok ellen való támadást jelentene. Ennek következtében, mondja Bonar Law, a mi legsajátosabb érdekünk lenne, ha Angolország most legyőzné Németországot. De hisz mindez a mi magunk dolga és meg kell engedni nekünk, hogy ezen a magunk fejét törjük. *Még nagyon jól emlékszünk az angolok dühére, a mikor Rooseveltt meg akarta velük érteni, hogyan kellene tulajdonképpen Egyiptomot kormányozniok.* Nem tudunk megszabadulni attól a gondolatától sem, hogy ez idő szerint tulajdonképpen maga Angolország nagyon jól használhatná mindazokat a szép gondolatokat és indítványokat, a melyek Bonar Law agyából pattannak ki. Hiszen évi huszonötezer dollárnyi fizetését alighanem azért kapja, hogy a maga országának érdekeivel törődjék. De ha értékes munkáidejéből egy egész órát azzal tölt el, hogy az Egyesült-Államok számára dolgozza ki a külügyi politika rendszerét, akkor mint angol miniszter nyilvánvalóan elhanyagolja hivatali kötelességét. És mi az ördögbe fogadjunk el mi amerikaiak 1916-ban oktatást nemzeti sorsunk alakítására nézve attól a nemzettől, a melynek tanácsait 1776-ban visszautasítottuk és megvetettük? Ebben a nagy históriai válságban miért kérjünk tanácsot éppen olyan országtól, mint a minő Angolország, a mely saját külügyi politikáját oly fényesen elfussolta?!

Malonyay Dezső.

1916. Budapest, ápr. 22.

Malonyay Dezső halálát jelentik. Magyarországot vértelen harcterének egyik jeles és vitéz katonája hullott el benne. Az ember kételkedve kérdezi magát, hogy készülsége vagy munkabírása volt-e nagyobb. Ötven éves volt, de negyven-negyvenötödik alig becsülte volna valaki többre. A ki pedig ránézett, fogadás terhe alatt is ígért volna még neki negyven esztendő, olyan egészséges volt színre-szemre. Ő maga iparkodott bennünket meggyőzni arról, hogy, mint magát kifejezte, vége van. De nemcsak hivatásos munkájában közöttünk dolgozott állandóan kedvvel és sikerrel, hanem mostanában mint főhadnagy katonai szolgálatot is teljesített. És most ledőlt. Gyászban hagyja feleségét és három gyermekét, kik közül a legidősebb Rómában volt kispap, ki azonban a háború által hazakergettetvén, épp mostanában szedte le egy kecssegetető írói pálya első habérleveleit.

Malonyay Dezső irodalmi munkásságának alépitménye tanári képzettsége volt. Művészi hajlandóságai Párisban jártak iskolába, a hol irodalmi és művészi körökkel sűrű érintkezésben élt, ott lakó, vagy ideiglenesen ott járó magyar művészeinkkel baráti viszonyban, ugyancsak nemzeti és művészi közösségben élt. Párisi tartózkodása több évre terjedt. A mit a civilizáció ez emporiumában szerzett, tudását, ízlését, ítéletét kiegészítette Londonban, Rómában és más európai városban való tartózkodással és tanulságos utazással a Keleten.

Lelki és szellemi kincsekkel megrakoltan tért haza, hogy nemzete szolgálatába álljon és ugysis mint tanár, ugysis mint ujságíró, ugysis mint műbíró, ugysis mint szépiró alig leírható munkásságot fejtett ki. A *Budapesti Hirlap*-nak mintegy tizenhét évig volt dolgozótársa s itt is képzőművészeti életünk szigorú, de jóakaratu ellenőre volt, tárcák sokaságával járult a *Budapesti Hirlap* szépirodalmi nivójának föntartásához, regényeket irt, regényeket fordított számunkra. Szaklapokba és szépirodalmi lapokba ugyanily irányban sűrűn dolgozott. A mellett

önálló szépirodalmi munkásságával emelte írói hírnevét. Regényeket irt és szindarabokat, melyeket első színházaink adtak elő. Művészi monografiák kerültek ki keze alól Munkácsyról, Szinyey-Merséről és másokról. Munkásságának teteje és fénye azonban talán az a példátlan vállalkozás, hogy bejárta Erdélyt és a Dunántúlt, hogy ez országrészek csodás gazdagsága, immár itt-ott kiveszni készülő háziipari és iparművészeti kincseit összeszedje. Senki nálánál e föladatra alkalmasabb nem volt. Képzett és iskolázott ízlése, tárgyának lelkes szeretete, a magyarságért rajongó lelke vitték az útjára és képessé tették arra, hogy ezen a téren ugyszólván a szerencsés kincssók közé lehet őt sorozni. Nem tudtuk, nem sejtettük, mily mérhetetlen érték lappang ismeretlen istenhátfamögötti falvakban, melyeket bejárt, házaikat, udvarukat, minden zeget-zugot fölkeresett, lerajzolt, lejegyzett és a magyar népelet alkotásait, primitiv kulturáját, szépségeit örök időkre kodifikálta.

Váratlan halálának látszólagos érthetelenségét talán megmagyarázza nekünk a munkának az a tömérdeksége, a munkásságnak az a fáradhatatlansága és láza, a mely az életem keresztül kergette. Merném mondani, hogy Malonyay Dezső hősi halált halt a nemzeti munka harcterén.

Élete és irodalmi munkássága.

Malonyay Dezső 1866-ban született Budapesten. Középiskoláit Debrecenben, főiskolai tanulmányait a kolozsvári és párisi egyetem bölcsészeti fakultásán végezte. A bölcsészeti doktori diploma elnyerése után 1892-ben a magyar nyelv és irodalmi történelemből, valamint a francia nyelv és irodalomtörténelemből tanári oklevelet szerzett.

Kezdetben Kolozsvárott volt tanár, a hol az erdélyi irodalmi társaság titkára is volt. 1897-ben a budapesti ötödik kerületi főreáliskola tanára lett. Többször beutazta a külföldet.

Malonyay Dezső a termékeny írók közé tartozott. Irodalmi pályája voltaképpen Párisban kezdődött, a hol művészeti tanulmányait végezve, évekig élt s a hol a legnagyobb francia lapoknak volt munkatársa. Munkásságának elismeréséül a francia akadémia tisztje lett s megkapta az ezzel a kitüntetéssel járó pálmarend jelvényt. A kilencvenes évek vége felé hazajött s Budapesten megtelepedve, a *Budapesti Hirlap*-nak lett belső munkatársa. Ez utóbbi minőségében hosszú éveken át volt a lapnak képzőművészeti kritikusa és tárcairója.

A mi írásait oly közkedveltekké, oly népszerűekké tette: elsősorban felett, szinte briliáns írástechnikája és stilusának minden ízében zamatos magyarsága. Magyarságán a több évi külföldi tartózkodás sem tudott csorbát ütni és stilusának a népies gondolkodáshoz való könnyű simulékonysága avatta tollát a magyar szépművészet hivatott interpretatorává. A szépiró minden elbeszéléséből és regényéből kiütközött az esztétikus, a ki az életem minden jelenségében a harmonikusát, a szépet kereste. Kritikai munkásságában ismét lépten-nyomon a szépiró, a poéta kerekedett felül, a ki száraz, tudományos elmefuttatás helyett ötletes, finom ciceroneként vezette végig az olvasót a kiállítások érdekesebb anyagán. Regényei közül a népszerűbbek: *A gyáva*, *Az utolsó Katóka*, *kegyelmes asszony*, *Az a számár Domokos*, *A tartódi medvehajlás*, *A virtus és Rodostóba*, *A magyar társadalmi életem*, valamint a népeletnek jó szemű rajzolója elbeszéléseiben. Ezekből szintén több kötetre valót adott ki, a minők például *Pipacsok*, *Tanulmányfejek*, *Judith kőnyve*, *Az ordító tanuán*, *Az ifur s a többi*, *Estebán álma*, *Az őrea méltósága*, *Eau pesti gavalér története* és a *Polgártársak*. Megpróbálta erejét a drámában is.

Első darabja a *Félemberek*, mely 1900-ban került színre a Nemzeti Színházban. Két évvel később Kemechey Jenővel együtt megírta *A föld* című drámáját, majd 1904-ben a *Senki leányát*. Legnagyobb sikere azonban *Az elnémult harangok*-nak volt, melyet Rákosi Viktorral együtt ez utóbbi regényéből ültetett át színpadra s mely darab a Nemzeti Színháznak 1905 óta állandó műsordarabja. Sokat fordított külföldi, főképp francia íróktól. Müntz alapvető munkáját a reneszánsztól ő ültette át ma-

gyarra. Egyiptomi utjáról élvezetes utirajzban számolt be.

Művészeti tanulmányai közül pedig főképp *Munkácsyról, Mednyánszkyról, Szinyei-Merse Pálról* és a fiatalokról írt monográfiái érdemelnek említést. Legnagyobb szerű vállalkozása *A magyar nép művészete* című munka volt, a melyből eddig öt kötet jelent meg s a mely a magyar népművészetnek páratlan szorgalommal összeállított forrás-munkája. Kritikai munkássága közben nem egy fiatal és tehetséges művésznak egyengette útját az érvényesüléshez, s a magyar érzésnek, stílusnak, szellemnek nem volt fáradhatatlanabb istápolója nála. Irodalmi munkásságát legutóbb a *Petőfi-Társaság* honorálta azzal, hogy megválasztotta tagjai közé.

Utolsó napjai és halála.

Malonyay Dezsőt mindenki szívós, életerős embernek ismerte. A legjobb barátai sem tudták róla semmi olyat, a miből tragikusan gyors végére következtethettek volna. Előfordult, hogy szívére panaszkodott, de baja muló természetű volt. Hatalmas fizikuma nem látszott olyanoknak, mint a melyek magában hordozza a hirtelen véget. Malonyay Dezső, bár már az ötvenedik évét élte, a háboru elején mint tartalékos hadnagy bevonult a hatodik huszárezredhez, a hol korára való tekintettel helyi szolgálatra osztották be. Csakhamar elnyerte a főhadnagyi rangot, mint ilyen századparancsnok lett. Kinek ideje javát lefoglalta a kaszárnya, a szolgálat ezer kisebb-nagyobb gondja. Lelkiismeretes, pontos ember volt mindig, mint katona is ilyennek bizonyult. Délelőttje rendszeren a kaszárnyában telt el s csak délután tért haza övéhez, meg íróasztalához, melyhez mindvégig hű maradt. Utolsó napjait is irodalmi tervek szövögetése, bogoztatása töltötte ki. agya gondolatok tüzeitől égett, jegyzőkönyve — hiszen mindent följegyzett — folytonosan gazdagabb, meg gazdagabb lett impresszióinak írott nyomaitól.

A háboru rajta sem futott el nyomtalanul. Írói szeme kutatva vizsgálódott az óriás anyagtömegben, háborus alakok, rajzok kerekedtek ki benne, a melyeket azonban már nem tudott tolla hegyére venni. Vasárnap, április 16-án, az Országos Kaszinó tavaszi estéjén fölolvasta egyik háborus történetét, egy megkapó, meleg, lélekkel teli elbeszélését, a mely egy huszárezred árvájáról szólt. Nagy ünneplésben, tapsban volt része, és a mikor mosolyogva köszönt meg társasága gratulációit, nem gondolta volna, hogy ez volt az utolsó siker, mit tollával, művészetével aratott.

A budapesti társaságnak egyik legkedveltebb tagja volt. s Semmelweis-utcai, művészi berendezett, műkínésekkel teli lakásán egyik látogató a másikkal adta a kilincset. A mai nap is olyanok érkeztek, mint a többi, a megszokottak. Reggel fölkel, kiment a kaszárnyába. Még elindulásakor kis rosszullétről panaszkodott, de senki sem gondolt semmi komolyabbra, ő maga talán legkevésbé. Délutájban hazajött s feleségének, *Hutlessz Blankának* panaszkodott, hogy nem érzi jól magát. Le is feküdt ágyába. Mindenki azt hitte, muló természetű bajról van szó, valami maradványáról a télen átszenvedett influenzának.

Ágyában vidám volt, elbszélgetett feleségével, fiaival, Jánossal, Istvánnal és Tamással, mert családját rajongásig szerette. Még tréfálkozott is. Este, hét óra előtt látogató jött hozzá, egyik legjobb barátja: *Bárczy István*, a székesfőváros polgármestere. Vidám, tréfálkozó hangon beszélgettek. Bárczy az ágy mellett egy széken ült, felesége szintén ott volt mellette. Beszéd közben könyökére támaszkodott és úgy cserélgette a szót. Egyszerre felhőrdült, hátrahanyatlott, s egy sóhajjal kilehelte lelkét. Az első pillanatban el sem akarták hinni, olyan egyszerre jött, olyan orvul, hirtelen rohanta meg a halál. Zokogó feleségét Bárczy vitte ki a szobából, s az előhívott orvos már csak a halált állapíthatta meg...

Félnyolc órákor halt meg. Nyolc óra után mint a futótűz terjedt szájról-szájra szomorú híre és mindenütt nagy, mélységes megdöbbenést keltett. Senki sem akarta elhinni, senki sem merle igaznak tartani, s a lesújtott családnál csak félve érdeklődtek az emberek... Holtteste egyelőre ott pihen, a hol a halál fagyos keze érte. Temetéséről még nem történt intézkedés.

Németország és Amerika konfliktusa.

— Wilson fenyegetése. —

Budapest, ápr. 22.

Az Egyesült-Államok kormányának Németországhoz intézett jegyzékét ma nyilvánosságra hozták. A jegyzék, mely a hozzája csatolt mellékletben foglalt adatok alapján bebizonyított-nak tekinti, hogy a Sussexet német buvárhajó torpedózta meg, *rendkívül éles hangon* azt a követelést állítja föl, hogy *a német kormány haladéktalanul jelentse ki, hogy a buvárhajók hadjáratainak eddigi módját megszünteti, mert ellenkező esetben az Egyesült-Államok kormánya a Németországgal való diplomáciai összeköttetést megszakítja.*

Wilson ezzel a jegyzékkel elérte célját: a helyzet Németország és Amerika között válságossá lett. A különböző jegyzékek után, melyekben többé-kevésbé nyíltan Anglia érdekét szolgálta, mostani válaszában elment Anglia érdekében odáig, a meddig csak hatalmában volt. Az amerikai alkotmány értelmében a háboru kérdéséről való döntés a kongresszust illeti, a diplomáciai viszony megszakítása azonban módjában van az elnöknek s most ezzel fenyegeti meg Németországot, a melynek az Egyesült-Államokkal semmi érdekellentéte nincs és csupán ellenségeinek embertelen kiéhezhető tervével szemben küzd a rendelkezésére álló fegyverekkel.

Hogy Németország mit válaszol az amerikai jegyzékre, azt nem tudhatjuk. A császár és a kancellár, a kik jelenleg a főhadiszálláson vannak, a legközelebbi napokban a birodalom felelős tényezőivel együtt fogják megállapítani a Wilson jegyzékére adandó választ. Kétségtelen azonban, hogy ez a válasz egyképpen megóvja Németország méltóságát s életérdekeit, a melyek a nagy harcban kockára vannak téve. Ha el lehet háritani a konfliktust, Németország bizonyára módot fog nyújtani arra, de ha elkerülhetlenné válik a szakítás, Németország ezt is nyugodt méltósággal s ereje tudatában el fogja viselni.

Az Egyesült-Államok jegyzéke.

Berlin, ápr. 22.

Az itteni amerikai nagykövet által április 20-án este átnyújtott jegyzék ezt tartalmazza:

Az Egyesült-Államok kormányának most birtokában levő hírek által a Sussex esetében a tényállás teljesen megállapítható és a kormányom által ezekből a hírekből levont következtetések megerősítést nyernek azokban a körülményekben, a melyeket Excellenciád e hónap 10-iki jegyzéke kifejtett. 1916 március 24-én körülbelül délután 2 óra 50 perckor a Sussex nevű fölfegyverzetlen gőzöst, a melyen 325 vagy még több utas, köztük több amerikai polgár volt, Folkestoneból Dieppebe menet torpedólövés érte. A Sussex sohasem volt fölfegyverezve és, mint ismeretes, rendszerint csak arra szolgált, hogy utasokat szállítson az angol csatornán át. A hajó nem a csapatszállító, illetve élelmet szállító hajók utirányát követte. Körülbelül 80 utas, különböző koru és mindkét nembeli nem kombattans, köztük az Egyesült-Államokból való polgárok életüket veszítették, illetve megsebesültek.

Az Egyesült-Államok flottájának és hadseregének tisztjei gondos, beható, lelkiismeretes, pártatlan vizsgálata megállapította azt a kétségtelen tényt, hogy a Sussex hajót *figyelmeztetés és megadásra való föl-szólítás nélkül torpedózták meg* és hogy a torpedó, a mely eltalálta, német készítmény volt. Az Egyesült-Államok kormányának nézete szerint ezek a tények elejétől fogva kikerülhetlenné tették azt a konkluziót, hogy a torpedót *német tengeralattjáró naszád lőtte ki*. Ez a végkövetkeztetés most Excellenciád jegyzékének fejtegetéseiben megerősítést nyert.

Ha a Sussex elsüllyesztése egyedül álló eset volna, Az Egyesült-Államok kormánya azt hi-hette volna, hogy a tettért felelős tiszt önhatámulag tullepte parancsait, avagy bűnös mulasztással figyelmen kívül hagyta az előírt óvintézkedéseket és hogy az igazságnak elég tétetik az által, hogy a német császári kormány e tisztet megfelelően megbünteti és ezzel kapcsolatban formálisan rosszallását fejezi ki eljárása fölött, továbbá megfelelő kártalanítási összeget fizet. Azonban, bár a Sussex ellen intézett támadás nyilvánvalóan nem védelmezhető és azonfelül emberek tragikus pusztulásával is járt, annyira, hogy ez az eset a legborzasztóbb példája annak a buvárhajó-

+

† Markovics László!

+ Markovitch László államtud. dr. less 1909/10.

Házi halált halt 1915 végén.

Jóshallgatás volt:

1908/9 I - II.

~~1909/10~~

gimn. Lovász, Nyitra m. 1886. jun. 25.-én
róm. kath. - a papjáról jogaradomány volt előzőleg.

oknyja Kb. Győző földművelő

Lovász

Emp. M/C. Jan. 4.

836-11/16
etc

836

260-1915
ihr.

218-1-1915
243

M. kir. Egyetem Tkiutetes Rektori hiva-
latának

Kolozsvár.

A m. kir. belügyminiszterium 27402-1915 szá-
mú rendelet alapján kizárólagos írtással, hogy
a kolozsvári egyetemet végzett J^r Markovitch
László hísi halált halt.

Eger 1915 dec. 28.

Károly Sándor
alt. 10. 1/2

Munkácsy St. Cs. 1909/10.

Dr Marki Barua.

" György

" Imre

A feladó

neve:

címe:

Ára 1 fillér.

M. kir. állami nyomda. Budapest.

TÁBORI POSTAI LEVELEZŐLAP.

Czim:

Miskolc

Dr. Márki László

Mag. T. egyetemi tanár.

Holcsván

Borsosnyé, G. néni

Tábori posta.

12. III. 17

397

397

305. l. g. e. 11. sz. d. g.

Dr. Márki László

Mag. T. egyetemi tanár.

Állásuk 917 11/17.

Udnes Linnar Pättyäm!

Kérnájára kedres Vnna

nyájtknal junte körbít,

300 lépésre a minobásit

1647 m. Mayanar - deichig é-

hő hibon nem sablon - ki-

van minden jót - meykän-

tonböröcsü meresz é tündel

tel sss köröndel:

Oymm

LEVELEZŐ-LAP

Méltó úr
 Dr. Márk Landerer
 ny. r. egyetemi tanár
 Kolozsvár
 Eszterházy u. 6. n.

Dr. Márk Landerer úr!
 Kedves Dr. úr!
 Örömmel fogadjuk a levelezőlapot, melyet a Magyar Posta által kiadott, és amelynek segítségével a levelezés sokkal könnyebbé válik. A levelezőlapok a Magyar Posta által kiadottak, és a Magyar Posta által is szállítottak. A levelezőlapok a Magyar Posta által kiadottak, és a Magyar Posta által is szállítottak.

Ha külföldi címekkel való forgalomra, nova a levelezőlap díja 10 fillér, külön 10 filléres levelezőlapok szolgálnak.

Arha sem voltam; az utá-
lasi megoskaltam. - Faron-
lausi Bécij; Nagyvárad s
illene Leged, Marvásárlégtól
Chunzig, Csengparak is Csor-
vitzij; nagy a mére; és ha nem is
mindenütt gyolop s haráponthé
körös be-szultatúcher Lám s
Zemp lén megyék legnagyobbé
söt pedig öme rítta jársam.
Isen különö kezelem sika
75-80 rítke esben velem volz és
sőt a hitem és reményem nem
hagy el szentül sem! -

Julia néni Marci kezén öntke
va Frédes a zsekkékel üdvözlé
vagyson késszokoló ocrose Gontka

Kedves bátyám!

Hála Istennek, hogy vége van az ó és új esztendő s ezzel kapcsolatos összehalmozódottságnak s hozzájuthatok ahhoz, hogy Neked és kedves tieidnek hálás köszönetemet nyilvánítsam szívélyes jó kívánataitokért s tiszta szívből kívánjam, hogy a közel jövő hazánknak s nekünk a béke áldásait és jótéteményeit hozza vissza s véreink diadalmas erővel és jó egészséggel térhessenek megszokott tűzhelyeikhez. Neked pedig kedves családotban s fejlődő unokáidban igen-igen sok örömed legyen!

Barna december 18 án sürgönyözött utóljára Transbajkalliából/: a Csitta melletti Pjescsankaból/: annyit, hogy jól van, pénzt kér és boldog ünnepeket kíván. Ez a sürgönye megnyugtató, mert eddig soha se kért pénzt s így megvallom szülői aggodalmaim voltak miatta, de most már a pénzkéréssé úgy látszik majd csak a rendes kerékvágásba jövünk. A felesége azonban nagyon gyenge s miután délvidékre a háború miatt nem mehetett, jelenleg Tátraszéplakon tartózkodik, hol remélem kissé megjavul, míg Tamás urfi a csorvási nagy-

papánál fejlesztí kocsisi előtanulmányait.

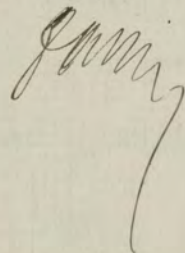
Nagyon köszönöm a háborus évet, sokat olvastam belőle s nagy gyönyörűséggel. Bizony sokan pusztultak el s Isten tudja, hogy a többi ellenfelek, mikor lesznek olyan okosak, mint az öreg Nikita, akiről mindig sokat tartottam s bölcs de különösen praktikus uralkodónak tudtam. Bár megszállná őket is a Szentlélek s tudatára jönnének annak, hogy a körülkerítés és Aushungerungskrieg politikáját el nem érhetik.

Lili okos lány volt, hogy nem ment férjhez, eddig három komoly udvarlója esett el, vagy halt meg a harctéren szerzett betegségében s így bármelyik esetben csak bánat s gyötrelém volna az élete, a hősi halált haltakon pedig úgy se segített volna.

Az öreg Bertinek komolyabb baja van, de azt hiszem két hét alatt kigyógyul belőle egy kis kórházi kezeléssel.

Neked és feleségednek s az egész családnak mindnyájan a legjobbakat kívánjuk s csókol szerető öcséd:

Gyula 1916 jan. 20.

Kedves Sándor!

Engedd meg, hogy egy kéréssel alkalmatlankodjam, de az illető erősen rászorgált a támogatásra.

Balogh János itteni reform. tanítónak a leánya Balogh Irén a kolozsvári állami tanítónőképző intézet első osztálya növendéke s miután az atyja fizetéséből nem bírja tovább neveltetését/:hisz tudod, hogy egy szegény tanítónak minő csekély jövedelme van:/ folyamodott, hogy ingyenes helyet kapjon a leány ugyanott. Arra kérnélek tehát, hogy hathatós pártfogásodba vennéd leánya ügyét annyival is inkább, mert az apa derék szorgalmas tanító, jó családapa, szolid s igen derék ember s a támogatást megérdemli. Melegen ajánlom őt kegyes jó indulatodba.

Barnától március 25 ikén kaptunk sürgőnyt Omskból/:Szibiria:/magáról semmit se ír s így feltételezzük, hogy jól érzi magát.

Mi csak meg vagyunk összehuzódva s szegényesen, mert hisz az én jövedelmem harmadrészre zsugorodott

DE MARKING
1915

össze augusztus 1 je óta. Hiába a háborút nagyon ére-
zük, de Isten segítségével csak kitartunk a győzelemig.

Pali fiam ebben az évben teszi az érettségit,
ha ugyan rá eresztik, mert az urfi az utóbbi időben ha-
dat izent a tanulásnak, jóllehet az alapja meg van s
csak a szorgalom hiányzik.

Örömmel hallottuk, hogy Alfréd egészen talpra állt
s buzgalommal végzi teendőit s fizikailag is bírja. Se-
gitse az Isten továbbra is s adjon nektek ő bennök s
unokáitokban minél több s nagyobb örömet.

Juliska kezeit csókolom téged mindnyájan s mind-
nyájatokat egész családommal együtt a legszívesebben
üdvözlünk. Szerető öcséd:

Gyula 1915 ápril 13.

Juliska fiam

Kedves bátyám!

Hálás szívvvel köszönöm névnapi jó kívánataidat, adjon Isten nektek s a mi drága magyar hazánknak a most folyó évben minden jót s különösen egy jó békét!

Miután Barnáról is szives voltál megemlékezni, tudatom veled, hogy ő november 25 én ment el a Honnna melletti Őrmezőre s a mint megérkezett mindjárt tűzbe is vonult s csapataikkal s több más csapattal mindjárt el is kezelték vagy 1500 oroszot.

Azóta folytonosan tűzben van s jellemző, hogy jóllehet zászlóalja teljes tiszti létszámmal ment el, már december elején a zászlóalj parancsnoka lett s az onnan hazajött sebesültek szerint egy óriási schrapnel záporon keresztül úgy vezette át zászlóalját, hogy a hadosztálytábornok nagyon megdicsérte és a sebesültek szerint soronkívül főhadnagy lett s ezért s későbbi ténykedéseiért kitüntetésre is fel lett terjesztve, mint egy sebesült tiszt társa Miczának megírta.

EMLÉKEZÉSEK
A HATVÉNYI
KÖZSÉG
KÖZSÉGI
KÖZSÉGI

Azt is a sebesültek beszélik/:ad normam sarkadi öreg ember:/hogya mikor az orosz VIII.ik hadsereg az előnyomulást rendezte, az ő zászlóalja későn kapta a visszavonuló parancsot s így a visszavonulás-kor egyszerre 3-4000 nyi ellenséges csapattal talál-szemben magát. Szuronyharcra került a dolog és sikerült magát 120 emberrel keresztül törni s utközben egy főhadnaggal együtt 41 orosz katonát fogságba ejteni. Ez ép karácsony első és másodnapján volt s képzelhetetlen nélkülözések közepette étlen szomszár ér-keztek meg a lupkovi szoroshoz.

Ez időszerint erősen kimerült s meg van hülve, ami miatt az orvos mellett hátul tartózkodik s mint l.én írja pár nap múlva helyreáll.

Ennyi a mit róla tudunk s kérjük Istent, hogy úgy őt, mint többi fiainkat mielőbb teljes épséggel s dicsőséggel visszatérve lássuk viszont.

Micza és Tamás azóta nálunk vannak s összebu-va várjuk a jobb időket.

Mindnyájan csókolunk benneteket és szívből ki-vánjuk a legjobbakat. Szerető öcséd:

Gyula 1915 jan.

E. Jan. 6.

Gyula

Kedves bátyám!

Nagyon köszönöm szíves intervenciódat és támogatásodat, melyet Balogh Irénke ügyében kifejteni szíves voltál. Hiszem, hogy odafönt is kedvezőleg fogják ügyét elintézni.

Barnát fogságba jutása után először Kiewbe, onnan Voroszbába, majd a szibíriai Omskba vitték, hol azonban mindössze pár hétig volt, mert ápril 23 án átvittek Tomskba, honnan legutóbb Junius 3 áról irt s így elég gyorsan 23 nap alatt ért ide levele. Irja, hogy ischiássa mulik s különben elég jól érzi magát s látszik levelén, hogy nagyon megörült, hogy családjától végre 5 hónap után hirt hallott. Irja még azt is, hogy 37 R.foku melegben van részök, ami szintén igazolja azt a természetvizsgálók által rég megállapított tapasztalatot, hogy a szibíriai nyár rövid és forró.

Egyébb tapasztalái és benyomásairól természetesen nem ír, a legrövidebb híradásokra szorítkozik, ab-

ban a reményben, hogy lesz módjában a részleteket akkor és úgy elmondani, amikor a béke áldásos atmoszférájában nem kell attól tartania, hogy orosz jóakaróink a torkára forrasztják a szót, és szabad beszédet.

Pali jó sikerrel tette le az érettségit és a 18 évesek sorozásánál nem vált be. Tényleg a pipaszár otromba elfántizmusban szenved a fenttisztelet ur lászárai mellett. Technikára készül, hogy folytassa az "erős technikus" legendáját s valószínűleg a budai szent Imre collegiumban fog lakni s majd, ha megerősödik s katonai évét is leszolgálta, küldöm ki, ha tudom külföldre idegen nyelv elsajátítása végett.

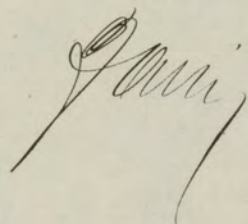
Lili még mindig nem szánta el magát a férjhezmenetelre, amit szerintem igen okosan cselekszik, mert szomorú látvány ezt a sok özvegy, vagy szalmaözvegy menyecskét látni. Egyébként mi öregek meg vagyunk s lassankint a drágaságba is belenyugszunk, mint az egyszeri cigány lova s békés nyugalommal várjuk amit a sors ránk mér.

Hozzátok vezényelt honvédeink helyett a cs.és kir.ll.
ik gyalogezredet kaptuk a Csehországi Pissekből.Na-
gyon szépen és figyelmesen viselik magukat,nemzeti
trikolorok mellett a Rákóczi indulóval vonultak be
s mindjárt a bemutató szerenádnál az Erkel által meg-
zenésített Himnus-t játszották,miközben a tisztek
és legénység tisztelgett.Igy érlel meg az idő lassan
lassan mindent s nem szükséges erőszakosan nemzeti
vívmányokat egy pártnak sem követelnie,mert kölcsö-
nösen be kell látnunk,hogy Ausztriával egymás támo-
gatására vagyunk a legszorosabban utalva s ezt köl-
csönös megértéssel s figyelmetességgel talán még job-
ban elérjük.

Micza kiment a kis unokával Csorvásra nyaralni,
miután az egész telet nálunk töltötte el.

Feleségeddel,gyermekeiddel s unokáiddal együtt
mindnyájan számtalanszor csókolunk,szerető öcséd:

Gyula 1915 junius 28.

~~#~~

~~D. Schneller K. Zens' iigged.~~

+

D. Márton Václ.

† Dr. Márton Nessel gyergyózentmiklósi ügy-
véd, tart. honnagyság Ipeknel élelt. - Az ügy-
védi kamara is törölte. -

szállgató volt: 1900/901. T.
1905/6. nátaul lett jogász. Dr.

gyul. Gyergyózentmiklós 1880. dec. 16. rkath.
alkyj. Márton Hayes földműv.

Gyergyózentmiklós

a marosvásárhelyi rkath. főgimn. ban értékesített

+

Marton Lajos jh.

+ Marton Lajos T. é. jh., Jók. és má a
háború alatt lerohadt. 82 éve. 20. s. kezdődött
1891. dec. 13. Székelydob (Károlyi rum)
Tanul és életről is kell székelydobról, rk.
Elesett 1915. június 14-én (Vd. 294. 12. 5. 1.)

Nem az Unit. Kört 1916. 14. h. emlékezett
Marton Lajos 82 éve Székelyen el!

És a Marton 1917. febr. 21. este el 1 nap nem volt
egyetlen halál. V. a Unit. Kört 1917. 172-3. h.

+

Ma'ya's Tiwada's jh.

† Máltyás Tivadar, joghallgató, a diszidentmártoni kórház
ellenőre, tart. honv. hadnagy elesett.

hallgató volt: 1904/5 tanév II. felében II. éves jogh.
műletelt: Imecsfalva Mártonfőp. mezejé

1883. júl. 14. r. kath.

algyon: Máltyás István máv. raklárnok

Marosvásárhely

+

Maurer Tibor

+ Maurer Tibor (Ürmösi) ^{abs. jh.} ~~abs.~~ a 62. qy.e. hadságy,
an erüsst vitésségem tulajdonosa. Elesei hadlován
(Galicziában) 1915. május 8. (Vd. 208. sz.)
Szül. 1890. ápr. 13. Medgyes (Mátyáshegy). Atyja
kormánygatai főszolgabíró. Tanulmányait an er-
rebetvárón all. főgyermenyumban végete s all
nyert érettségét. Önkéntesi élet más a hadjárat
előtt urólgafta.

Nagyságos De. Márkai Lándor c. i.
Rector Úr. 915-ös 7/16-án közlött fel-
hívására, bátorhódalom Lösi Labált halt
völgyénem adatait' beozogáltatni.

Ünnösi Maurer Fidor abszolvált
fog-ász. Tartalékos Ladrnagy, szárad pra-
kancsnoka volt. a 62-ik gy. alag vezet-
ő-dik száradának. kúst vitérségi cím-
mel kitüntetve. ~.

Küldött 1890-ös. ápr. 13-án Kö-
vesd. tagotán, Nagy- Hühüllő megy. élén,
Magyar-országban.

A haránt Lösi Labált halt, 1915.
7/8-án, Zadorán. B. alicin nagy hősi-
ség, ugyan ott ideiglenesen eltemetve.

~. Bátorhódalom a Lömek fény-
képét is mellékelné mely Labála előtt
egy hónappal készült.

Maradtam köszönő mely
tisztelettel

Máté Treinke.

Kolozsvár, Fűtőház. I sz.

Ünnösi Maurer Tibor.
abszolút joghallgatón a 62. gyp. hat
nagya. Elisett Jádlován (Gali-
ciában) 1915. május 8.

Kolozsvár, 216. T.

Nagyságos Bector úr. !

Lehetőleg hamar tartozom
Nagyságod közeli figyelmébe mindennek.

Örök bocsánat a ritka példány -
mely nemcsak Flarának is egyetemenként került
Fiaimnak közeli öngeláldozásáról lesz bizony-
ságos - hanem Nagyságod nemcsak
örök és fáradhatatlan barátságát, hanem
megvilágítja.

Nagy fájdalommal és enyhe-
tőleg hat az a tudat, hogy én is áldoztam
a Flarának.

Drága Florán már itt lenni

gőiben kőre földjében. Szép Magyarországon
mint ahogy az irta leveleire.

Abdás, felejtethetlen hősi
porain és a nagy, nemis lelkek minde-
in.

Abdás, issinte hősi
maradok Nagyszódomak
maradok a legmelyebb
tisztalettel

Matthi Kreinle

Koborsvár, Jütöhar.

+

Mesko Tibor jh.

Mesko Tibor joghallgató, honvéd-tiszt. Született
1893. június 6. Kolozsvárott, ahol középisk. tanulmányait
elvégezte, 1913. szeptemberében joghall-
gató lett az egyetemre. A negyedik félévben, 1915-
ben hadbarnosult és az előző évi háborúban
magabiztosan kiérdemelte a bronz Vitézségi
érmét és a vas, édesen emlékeztető, azonban a harc-
ok során szerzett betegsége következtében május 12-én elhunyt Kolozsvárott. Édes anyja,
Mesko Lúcia né, Dévén bevezette el.

A Kolosvári Jereusz Levele
Lud. Ezersek
Beosztásának

Kolosvár.

0.90

Szül. Kolozsvár, 1893. jún. 6.

Be volt iratkozva: 1913/14. I. I.
1914/15. I. I.

Özv. Meskó Lukácsné édes anyja úgy a maga, mint gyermekei: dr. Meskó Aladár és családja, dr. Meskó Zoltán és családja, Meskó Andor és családja, dr. Meskó Miklós és családja, valamint az összes rokonok nevében fájdalommal tudatja, hogy forrón szeretett áldott jó lelkű fia, illetve a jó testvér és rokon

MESKÓ TIBOR

halottjára az 1915. évi katonai halottak listáján a vaskorabeli katonák és bronz emléktáblák
M. KIR. HONVÉD ZASZLÓS, a vaskorabeli katonák és bronz emléktáblák
a harctéren szerzett betegsége következtében, 24 éves korában, 1917. május hó 12-én

örök nyugalomra tért.

Drága halottunkat a Karolina orsz. kórház kápolnájából folyó hó 14-én (hétfőn) délután 3 órakor fogjuk a róm. kath. egyház szertartása szerint beszenteltetni és az állomásra kísérni, a honnan Dévára szállítjuk és ott helyezzük örök nyugalomra.

Áldott legyen emléke!

Kolozsvár, 1917. május 13.

+

Miski Bēla oh.

321.

1913/14. II. é. ok.

+ Miski Béla III. é. ok.

L. Jeker nyasmat, katonái ou.

1889. nov. 13. Ev. ref.

Tan. s. el. katonái és katonái ref.

Bemutatói katonái és katonái: Capitán ÖM. (nagy)Katonái és katonái: László

Katonái és katonái:

Katonái és katonái: 12. honv. gye.

Katonái és katonái:

Katonái és katonái:

1914. nov. Kerek környéken mint katonái. Zászló
elérte.

+

Mokossiny Gábor.

(Tambenbergi)
Mokossiny Gábor (T. é. jh. A megtámadott kara
videlmére, a Rector Jelkivára törekvésben önként
ragadt fogvort ^{mint a budapesti 30. lovass}
gy.-c. tan. hadaprídja. ^{Székelyi Híradó, 1891. dec. 16.} ~~Éppen ekkor elcsúszott 20. d. ábr.~~
1915. május 25.-én d.-e. 16 órákor Delawa körzetben
(Galiczia, drohobyczi járás) határában orosz gulyás ol-
totta ki ~~elcsúszott~~. Bajkarsai Delawában a kunglon
mellett kaptak el, a szeged legbátrabb harcosait,
a legjobb bajkarsait, ahoggy a szomszéd események megiró
bajkarsai, Ködbaum Mórán t. hadapríd a későbbi
hajján kelt leveleiben reverte. "Mily szép terveink voltak
a háború után! - tette hozzá. - de hát ember tervez,
Isten végez."

Mokossiny Péter jh. 30 éve 1. sz. hadapród.
(Marosvásárhely, 1894.) Elérte 10/15. maj. 28.
(VL. 211. sz. 5. l.)

Szül. 1894. dec. 16. Marosvásárhely. Anyja vrs. postan
& táviratú jeltűzős Tordán. Észh. Tordán.

Feladó	Postai feladóvevény	Frankódij	Utánvétel
2750	Wolanszky János	K f	K f
1989	számú ajánlott küldeményről.		
	című		

8. sz. nyomtatvány. Pósta feladóvevény ajánlott küldeményekről.

Öságos Rector Úr!

Öcsém hősi elhalálása
 kifejezett és külsőleg is
 mult mély érzésű, igaz rész-
 tősgódnak és az egyetem-
 in és testvéreim nevében
 köszönetemet fejezem ki.
 ágodnak nagybrassú sorai
 hitették nagy fájdalomain
 ztalódást nyújtottak bá-
 u, szomorúságunkban.
 sőült öcsém fényképét, mi-
 en lesz, az egyetem törté-

Méltóságos Rector Úr!

Gábor öcsém hősi elhalálása alkalmából kifejezett és külsőleg is megnyilvánult mély érzésű, igaz részvéteért Méltóságodnak és az egyetemnek, szüleim és testvéreim nevében is, hálás köszönetemet fejezem ki.

Méltóságodnak nagybcsű sorai felette enyhítették nagy fájdalomaimkat, vigasztalódást nyújtottak bánatunkban, szomorúságunkban.

Megdicsőült öcsém fényképét, mi helyt készen lesz, az egyetem törté-

nelmi gyűjteménye és emlékkönyve számára
ra készséggel fogam elküldeni és össze-
köszönettel adózom, hogy jó öcsém em-
lékezte úgyra rectori beszámolóban,
mint az emlékkönyvben meg fog
örököltetni.

A levelekönvet tisztelettel kéz-
hezvettem.

Méltóságodnak vagyok

Torda, 1915. jún. 28.

aláíratos szolgálója:

S Mokossiny Gusztáv

— A kolozsvári egyetem ötvenhetedik
hős halottja. Tautenbergi Mokossiny Gábor
II. éves joghallgató az elsők közé tartozott,
kik a megtámadott haza védelmére a rek-
tor felhívása következtében fegyvert ragad-
tak. Most az egyetem összes épületein gyász-
lobogók hirdetik, hogy a derék, kedves ifju,
a budapesti 30. honvéd gyalogezred had-
apródja, életének 20-ik évében május hó
25-én délelőtt 10 órakor orosz golyótól ta-
lálva a galíciai Delawa határában elesett.
Bajtársai a község temploma mellett hantol-
ták el »a század legbátrabb harcosát, a leg-
jobb bajtársat«, ahogy a csatatérről még
az nap a családhoz írt levelében őt hű
barátja, Ködbaum István hadapród nevezte.
Legyen áldott a fiatal hős emlékezte!

Méltóságos Rector Úr!

Hivatkozással f. évi június 28-iki
soraimra, mellékelve küldöm az egye-
tem történelmi gyűjteménye és emléke-
könyve számára, boldogult hős Gábor
öcsém fényképét.

Torda, 1915. július 3.

Hiváló tisztelettel:
J. Mokossiny Gusztáv.

5. Mokossiny Gábor, t. hadapród

Másolat.

./.

A feladó neve: Ködbaum István t. hadapród, 30. h. gyalog ezred, 14. század.

A feladó

czime: 30. h. gyalog ezred, 14. század.

szegén nejei

Tábori postás nem 354, hanem már 184. k. 48. sz. 184. k. 48. sz.

szegén nejei

Nagyságossá ddotja a

.k. s. névjei Bidlo Ödön úrnak,

.börqmáv. fogalmazó.

saját kezébe.

=====

Ungarn.

S e g e s v á r . / Erdély. /

Északi hadszíntér, 1915. május 25.

Igen tisztelt Uram !

Fájdalomtól megtört szívvel tudatom, hogy századunk legbátrabb harcosa, felejtethetetlen jó barát, szeretett sógora, Mokossiny Gábor, t. hadapród, 1915. május hó 25.-én délelőtt 10 órakor, kötelességének hű teljesítése közben Delawa község / Galicia, drohobiczi járás / határában, ellenséges golyótól mellen találva, a királyért és hazáért hősi halált halt. Szeretett sógora, jó testvér, drága gyermek, a legjobb barát holttestét Delawa községben a templom mellett hantoltattuk el.

Értéktárgyait, hazulról kapott emlékeit, melyekhez oly hűen ragaszkodott, kiszolgáltattuk a gazdasági hivatalnak továbbítás végett.

A legjobb bajtárs emlékeit örökké fogom őrizni. Isten rendelése volt, nyugodjanak bele, s utolsó akarata is az volt, óvatosan értesítsék szüleit s hozzátartozóit, akiket oly nagyon szeretett.

Leveleit, melyek időközben jönnének, vissza fogom Nagyságod címére küldeni.

Nyugodjék békében a hősök sirjában, Isten áldása legyen porain.

Ha a sors nem lesz velem szemben is oly mostoha, bővebb adatokat fogok szeretett sógoráról közölni.

./.

Mily szép tervünk volt a háború utánra. De hát ember tervezte.
Isten végez. A feladót: 30. h. Gyalog ezred, 14. század.

Nyugodjanak bele a már megváltoztathatatlanba.

Isten vele

a legjobb barát: Nagy

Köszönet István s.k. a múltban

dópradai. Szilárd.

születésének.

=====

2 e s v é r . \ Erdély.

Ungarn.

Északkelet-Erdély, 1915. május 25.

Igen tisztelt úr!

Féltőlomtól megtört szívvel tudatom, hogy századunk leg-
bátrabb harcosa, felejtethetetlen barát, szeretett sógor, Moksányi
Gébor, t. hadapród, 1915. május hó 25.-én délelőtt 10 órakor, kötelességé-
nek hi tértessége közben Delawa-község \ Galicis, dronobici járás \
határában, ellenséges golyótól mérten találva, a királyért és hazáért
hősi halált halt. Szeretett sógor, jó testvér, drága gyermek, a legjobb
barát holttestét Delawa-községben a templom mellett hantoltattuk el.
Értéktárgyait, hazulról kapott emlékeit, melyekhez oly hi-
en ragaszkodott, kiadóztattuk a gazdasági hivatalnak továbbítás-
végett.

A legjobb barát emlékeit örökké fogom őrizni. Isten ren-
delése volt, nyugodtanak bele, a család akarta is az volt, óvatosan ér-
testisék szülte a hozzátartozóit, akiket oly nagyon szeretett.
Leveleit, melyek időközben jönnének, vissza fogom Nagyságod
cimére küldeni.

Nyugodjék békében a földök sírjában, Isten áldása legyen

porán.

Ha a sors nem lesz vellem szemben is oly mostoha, bővebb

adatokkal fogok szeretett sógoromról közölni.

Knauer

Páubenbergi Mokossiny Gábor,
 II. éves joghallgató, a m. kir. bu-
 dapesti 30. honv. gy. ezred tart.
 hadapródja, 1915. május 25-én,
 d. e. 10 órakor, Delawa község
 (Galicia, drohobyczi járás) határában
 hősi halált halt.

KNAUER GY.
 FÉNYKÉPÉSZETE

BRASSÓ
 VIRÁGSOR 2 SZÁM.

UTÁNRENDELÉSEKET ÉVEK
 MULVA IS ESZKÖZLÜNK

Fénykép beküldője:

Dr. Mokossiny Gusztáv
 ügyvéd, mint a néhai test-
 verbátyja. *Torda, 1915. júl. 3.*

Mokossiny Gábor II. éves joghallgató,
lovag Mokossiny László nyugalmazott posta és
távirdai felügyelő, hivatalfőnök fia önként lé-
pett be a háboru kitörésekor, majd önként je-
lentkezett a harciérre menő menetszázadba és
végigküzdötte a kárpáti és galíciai csaták
emberfeletti fergetegeit s vitéz magatartásával
„a század legbátrabb harcosa“ nevet érdemelte
ki. Május 26-án mint a m. kir. 30-ik honvéd
pótzászlóalj vitéz hadapródja hősi roham köz-
ben Galícia *Delawa* községének határában az
ellenség golyójától mellen találva, hősi halált
halt. Ugy bajtársai körében, mint az elesett-
nek születési helyén, Marosvásárhelyen és a csa-
lád lakóhelyén, Tordán, a lelkes közszeretet-
ben állott ifjunak hősi halála általános mély
részyétet keltett.

— **Hősi halál.** A hazáért vívott hősi küzdelemnek és titáni viadalnak ismét egy új áldozata van, aki ifjai lelkének szent rajongásával és hazájáért dobogó szívének lángoló szeretetével sietett szent lobogónk alá állani, hogy vitéz társai közt kivegye részét a honvédelem nagy és hősi küzdelmeiből. Aztán a csatamező, a vértőlázott harctér temetője lett és ezzel ő is beírta örök emlékezetül nevét a magyar történet ezen héroszi korszakának ragyogó lapjaira. Mokossiny Gábor II. éves joghallgató, lovag Mossiny László nyugalmazott posta táv. felügyelő, hivatalfőnök szép tehetségű, nagyreményű fia önként lépett be a háboru

1915 június 29.

kötőrésekor, majd önként jelentkezett a harctérre menő menetszázadba és végig küzdötte a kárpáti és galíciai csaták emberfeletti fergetegeit s vitéz magatartásával a »század legbátrabb harcosa« nevet érdemelte ki. Május 26-án, mint a m. kir. 30-ik honv. pótzászlóalj vitéz hadapródja, hősi roham közben Galícia Delawa nevű községének határában az ellenség golyójától mellen találva hősi halált halt. Ugy bajtársai körében, mint az elesettnek születési helyén, Marosvásárhelyen és a család lakóhelyén, Tordán a lelkes közszeretben állott ifjunak hősi halála általános mély részvélet keltett.

A

m.kir.Ferencz József Tudomány Egye-
tem e.i.méltóságos Rector Magnifi-
cusához

Kolozsvárt.

Jelentése :

Dr.Mokossiny Gusztáv ügyvédnek

Tordán.

1 drb.
mell.

Mokossiny Gábor,II.
éves joghallgató,t.
honvéd hadapród hő-
si haláláról.

J. U. Dr. MOKOSSINY GUSZTÁV ügyvédi irodája, Torda.

Méltóságos Rector Úr !

Tisztelettel bejelentem, hogy forrón szeretett testvér-öcsém :
taubenbergi M o k o s s i n y G á b o r, II. éves joghallgató, a m. kir.
budapesti 30. honvéd gyalogezred tart. hadapródja, ifjú nemes életének
20. évében, kötelességének hű teljesítése közben, 1915. május hó 25.-én
délelőtt 10 órakor, D e l a w a község / Galicia, drohobyczi járás / ha-
tárában, ellenséges, orosz fegyvergolyó által mellen találva elesett, ha-
zájáért és királyáért hősi halált halt.

A megtámadott haza védelmére, rectori felhívás folytán, önként
ragadott fegyvert s áldozta fel ifjú nemes életét.

Drága jó öcsém hősi halálát először Ködbaum István, tart. hadap-
ród, kivel a dicsőült Gábor öcsém egy ezredben és egy században / 14. /
szolgált, az északi harcterről, Bidlo Ödön, jelenleg brassói máv. fogalma-
zóhoz, mint sógoromhoz intézett, 1915. május 25-iki keletű levelében tu-
datta, melynek szószerinti másolatát ./ alatt csatoltan küldöm.

A hivatalos értesítést, Torda r. t. város tanácsa mai napon közöl-
te velem.

Egyben tisztelettel kérem, hogy boldogult öcsém leczkekönyvét,
melyet ő a tandíj visszatérítése iránti kérvényéhez mellékelve bekül-
dött, címemre visszaküldetni méltóztassék.

T o r d a , 1915. június 23.

Kiváló tisztelettel :

J. Mokossiny Gusztáv

ügyvéd.

+

Maliporisz Jenő

III e.

+ Molitorise Isno" Jh., an Egyptian Köi Kikara,
a Koto uvari Egypt. Athletic Club alnöke, an St.
gpe. hadapridja elrett 1915. júnus 10.
(A hadapridat elött nem polgár).

Ant. 1891 febr. 11. Kolonoi, ahol egyéni magán
venekarnai van Tamás & eicett. Kolonoi, 1916. jan
André Kolonoi fennle, 1916. jan

(Saját tud.) A «Kolozsvári Hirlap» szerkesztősége tegnap értesítést kapott arról, hogy Molitorisz Jenő jogszigorló, 51. gyalogezeredbeli hadapród a becsület mezején hősi halált halt. Az értesítést az elesett hadapród öccse küldte nekünk, mellékelve azon levelet, melyben őt Mátyás hadapród bátyja haláláról értesítette. A levél a következő:

.... Kötelességemnek tartom, hogy e szomorú hirt közöljem veled. E hó 18-án kezdődött az angrief, amelyben Jenő barátom mint patrulparancsnok volt kiküldve cugjával.

1915. július

Feladatát nagyszerűen megoldva, az éjszakát egy falu alatt töltöttük el rajvonalsban. Reggel az oroszok üldözése tovább folyt. 19-én délben, miközben szakaszát bátran vezette előre, egy orosz golyó átfurta tüdejének ütőerét és pár pillanat alatt ki-lehelte nemes lelkét. Az ütközet lefolyása után mindnyájunktól megkönnyezve, bátor katonához méltóan egy fa tövében örök nyugalomra helyeztük, sirját pedig az orosz lövészárokból nőtt virággal ültettük tele. Fogadd őszinte részvétét barátodnak,

Mátyás hadapród.

Ugyanakkor a tisztikar nevében Orbán főhadnagy tudatta édesanyjával és részvétét fejezte ki.

Molitorisz Jenő, a hősi halált halt kadett a kolozsvári egyetem szorgalmas, tehetséges hallgatója volt. Évekkel ezelőtt mint fiatal joghallgatót az Egyetemi Kör titkárává választották, ahol sikeres tevékenységet fejtett ki.

A hősi halált halt hadapród holttestét a család hazaszállíttatja Kolozsvára.

ujjaépítését célozza, szép adománnyal járult hozzá *Janovics* Jenő dr. szinigazgató. Kétezer koronát juttatott *Bethlen* Ödön gróf kormánybiztoshoz, azt a kívánságát fejezve ki, hogy a tekintélyes összegből valamelyik felsőmagyarországi község elpusztított iskoláját építsék föl. Ez a példaadó áldozatkészség talán meg fogja mozgatni Kolozsvár társadalmát is, mert Kolozsvár az egyedüli város az országban, amelyet nem hatott meg a porig égetett, tragikus sorsú országrész szerencsétlensége. *Janovics* adományából Kolozsujvár iskolájának kell felépülnie s a magyar kultúra uralmát hirdető iskolaépület homlokán büszkén fogja hirdetni azt, hogy a kolozsvári Nemzeti Színház a kultúra oltárán ismét meghozta áldozatát.

— (**Kolozsvári tisztek előléptetése.**) A honvédség rendeleti közlönye a következő kolozsvári tisztek előléptetését közli: Öfelsége *Fülöp Áron* vezérőrnagyot altábornagygyá, köpényesi *Koncz* László alezredest 21. honvédgyalozredbeli ezredessé, a kolozsvári honvédkerületi parancsnoksághoz beosztott *Popovics* Miklós őrna-

— (Hősi halált hal ötvenegyes hadapród.)

A halál aratása bőven szedi áldozatait a legfényesebb diadalok közepette is. Most, amikor napról-napra fényes győzelmek, hatalmas orosz veszteségek hírére hozza a táviró, szinte meg is feledkezünk a diadalmas előnyomulások árnyáról, azokról a derék magyar fiukról, akik életükkel fizetik meg a nagy harci eredményeket. Üldöző harcok közben, hősi roham közepette esett el az északi harctéren Molitorisz Jenő 51-es hadapród, a kolozsvári jogászfutás egyik legkedvesebb, legtehetségesebb tagja. Most, hogy visszaemlékezünk, magas, karcsu alakjára, rokonszenves arcára, elszorul a szívünk. Nemrégiben itt járt-kelt még közöttünk, előbb, hogy a déli hadszíntérről, Valjevo alól hazajött bicegve, felkötött kézzel (két szerb golyó is találta) aztán felfrissülten, vidáman mosolyogva, látszott rajta, hogy rövidesen ismét ott lesz a hősök sorában, a harctéren. És jöttek a bizakodó, lelkes levelek odafentről, Oroszlengyelországból, ma pedig egyszerre két tábori levelezőlap is érkezett a rettenetes hírrel: Molitorisz Jenő 51-es hadapródot orosz golyó találta és elesett. Az egyik levélben az ezred tisztikara adja tudtul a gyász hírt, a másikban Molitorisz egyik bajtársa értesíti öccsét, Molitorisz Pál gyógyszerészt róla. Mint jó katona becsülettel harcolt a hazáért s valóban a hősök halálát halta. Wrzos városkában hantolták el bajtársai és sírjára az általa

Kolozsvár, 1915. július 31.

elfoglalt orosz árokban termelt virágokat ültették el. A gyászoló család Kolozsvárra fogja szállítani a holttestet, hogy az itthoni földben aludja örök álmát. Molitorisz Jenő halála mely részvétet keltett Kolozsvárt. Széltében ismerték, mint aki az egyetemi ifjúság mozgalmaiban állandóan vezérszerepet játszott s a Keac vívószakosztályának alelnöke volt. A legutóbbi időkig Petrány Tibor dr. ügyvédi irodájában dolgozott, mint ügyvédjelölt. A kolozsvári jogásztársadalom egyik sokrahivatott, képzett tagját gyászolja Molitorisz Jenőben.

— (Hősi halált halt ötvenegyes hadapród.)

A halál aratása bőven szedi áldozatait a legfényesebb diadalok közepette is. Most, amikor napról-napra fényes győzelmek, hatalmas orosz veszteségek hírére hozza a táviró, szinte meg is feledkezünk a diadalmas előnyomulások árnyáról, azokról a derék magyar fiukról, akik életükkel fizetik meg a nagy harci eredményeket. Üldöző harcok közben, hősi roham közepette esett el az északi harctéren *Molitorisz Jenő* 51-es hadapród, a kolozsvári jogászfjúság egyik legkedvesebb, legtehetségesebb tagja. Most, hogy visszaemlékezünk, magas, karcsu alakjára, rokonszenves arcára, elszorul a szívünk. Nemrégiben itt járt-kelt még közöttünk, előbb, hogy a déli hadszíntérről, Valjevo alól hazajött bicegve, felkötött kézzel (két szerb golyó is találta) aztán felfrissülten, vidáman mosolyogva, látszott rajta, hogy rövidesen ismét ott lesz a hősök sorában, a harctéren. És jöttek a bizakodó, lelkes levelek odafentről, Oroszlengyelországból, ma pedig egyszerre két tábori levelezőlap is érkezett a rettenetes hírrel: *Molitorisz Jenő* 51-es hadapródot orosz golyó találta és elesett. Az egyik levélben az ezred tisztikara adja tudtul a gyász hírt, a másikban *Molitorisz* egyik bajtársa értesíti öccsét, *Molitorisz Pál* gyógyszerészt róla. Mint jó katona becsülettel harcolt a hazáért s valóban a hősök halálát halta. *Wrzos* városkában bantolták el bajtársai és sirjára az általa

Kolozsvár, 1915. július 31.

elfoglalt orosz árokban termelt virágokat ültették el. A gyászoló család Kolozsvárra fogja szállítani a holttestet, hogy az itthoni földben aludja örök álmát. *Molitorisz Jenő* halála mély részvétet keltett Kolozsvárt. Széltében ismerték, mint aki az egyetemi ifjúság mozgalmaiban állandóan vezérszerepet játszott s a Keac vivószakosztályának alelnöke volt. A legutóbbi időkhöz *Petrán Tibor* dr. ügyvédi irodájában dolgozott, mint ügyvédjelölt. A kolozsvári jogásztársadalom egyik sokra hivatott, képzett tagját gyászolja *Molitorisz Jenő*ben.

+

Dr. Molnár Zsuzsanna

+ Malnaí János dr. juris (1894/5.) 96. gye. 4. sz.

hadnagy.

Elesett 1915. nov. 25 - dec. 23. közli emlékeztetőben.

Szül. Héricsabán, 1882.

(Vd. 394. sz. márc. 17.)

szat.
Egyetemesi jogi karán 1901-ben iratott be.

+

Dr Nagy Endre

1912/13.
Magg Cudde dr. juris (7. Magorjörer Kaduag
Lut. Debruen 1890.
+ 1918. mai 24. (Vd 697 u 1918. okt. 5.

1911-12. T-II.

+

Mary Gynla signed

+ Nagy Gyula Kovácsai ágyút.

Bécs 1903. I - II.

1904/5. I - II., 1905/6 I - II.

Bécs 1916.

1906/7. I.

geb. Kovács 1884. nov. 20.

ref.

aláír: Nagy Sándor
Kovács

+

Szentpéteri

Nagy Lajos

jóslás

2
+ Nagy Lajos

24. honvé. 10. sz.

Lárlót.

Háromszék, Készségügyi.

Elérte 1915. ápr. 11. (Vd. 218. 5. l.)

Nagy Lajos nevű háromszéki fiú ismeretlen, aki 1908/9. tanévben
lett érettségis és tudományos nyelvi egyetemi hallgató nem lett,
a katonai rangja és állásai ismeretlenül utána nem ment
katonák.

A Vd. 579. k. 1917. febr. 1. penit. és a háromszéki
készségi 1916. jan. 7. éret. el

Hajna

+ Nagy Lajos (Szentgeri) IV. é. jh., 50. gye. Mezőben
szül. a deli harczokban. ^{1082. gye. 2. árlos.} Ujévtől an éoraki harczokban
holpálh, majd dítanyagát a dótendi fentem ei imét a dert cstatere.
Sint. 1893. júl. 27. Gyulafekvén. Ei ckt. u. d. Anya Jan-
felügyelő Magyarországon.
Elemt 1915. oet. 16. an dvala ellen indérett rohamban
Bajta ai Bolcer közég ríktetjében / Ismeretét el.
Fia vel sz. Nagy Géza kis. Isapfelügyelőnek.

Mem a mi Istenünk.

2 Pro Patria †.

Szotyori dr. Nagy András, a császár és királyi 2-ik gyalogezred tartalékos hadnagya, ügyvédjelölt, Háromszék vármegye törvényhatóságának tagja, életének 29-ik, boldog házasságának 4-ik évében az északi harctéren a haza iránt való kötelességének hű és pontos teljesítése közben elhunyt.

Ellenőr, 1915. május 15.

+

Waggy Wise Es.

— (Elhunyt tanársegéd.) Nagy részvét
mellett helyezték tegnap [delután örök nyuga-
lomra dr. Nagy József közegészségtani tanár-
segédet, az 51. gyalogezred segédorvos-helyet-
tesét, aki hadbavonulása óta a kolozsvári
tartalékkórházakban teljesített szolgálatot. Az
elhunyt tanársegéd amugyis gyöngé szervezetét
ez a lelkiismeretes és megfeszített munka
annyira megviselte, hogy pályájának kezdetén,
24 éves korában elhunyt.

6
m
F167

+

Nagy Mikály gróf

Nagy Mihály II. é.^{I.} győztes és egyes önkéntes
(a háború alatt nem foglalt).

1891. márc. 26. Vidombák (Brassó).

Tamás ~~V. 17~~ s család. Brassó.

^{győztes}
~~Ötven~~ jámbor (Med. Akadémia) 17 helyi. körhöz
+ 1917 júl. 10. (VL. 643. p. 1918 jan. 1894. b.)

+

Negrea Munster jh

+ * Megrea Semeser ^{IV.} M. é. jh., egyik az átkates
(a háború előtt nem szolgált).
1891. szept. 28. Pozsony (Fogarasz)
Tanult és írt. Fogarasz.
I-IV. filek Bpest, egyetem a 62. pp. 4. sz. r.
31. pp. 15. majd 4. hárad zárlat, több haduag.
Megsebelült (Vl. 333. p. 1915. dec. 11.)
Zs. pignólo.
Élve 1916. okt. 4. (Vl. 574. sz. 1917. jan. 18. 3. l.)

Megyea New York-i joghallgatás, a 62. gyaloggerred
zárlatosa. Született 1891. szept. 28. Pozsonban, Főváros
városában. Tanulmányait Pozsonban elvége-
zén, nagyválti fell. érettségi vizsgálatot. A nagy
első félével a budapesti, a kébbi a kolozsvári
egyetemen végezte. ~~IV. évi joghallgatás korában~~ Mint jogbíró
beosztott a 31. gyaloggerredhez, hol a 15. majd a 4.
hadadban mint zászlós, majd a 62. gyaloggerred
4. hadadban mint hadvezénylőként szolgált, és
meg is sebesült. 1916. október 4.-én hősi halált
halt.

+

Adry. Poiry

+ Odry János III. é. j. c. egy éves önkéntes évet
 a háború kitörése előtt letöltötte. Szül. 1881. június 25.
 Nagybodolya (Baranya). Élett. Kaposvár. Számkisz
 vlt, a szegényi járás ~~48~~ számvérője, az 52.
 gr. kassai hadnagya. Elérett a kassai
 magaslátón. (Vl. 36. sz.)

+

Good Night

+ Orosz Mária dr. juris (1912/13.) Eleve 1914.
dec. 29. az érzaki kanzleren.

Doss Ikhán dr. juris less 1912/13

1910/11. II. felvétel II. éves jh.

szül.: Füzesgyarmat (Berés m.) 1891. okt. 10. én
in ~~1910~~ kath. vallású.

Anyja Orsz. Fiumos keresz.

Füzesgyarmat

+

Parkettich László Mikály íh.

Parschich László Mihály joghurtos
hadnagy a 23. gyalogezredben.

A joghurtos be volt írva:

1909/10. II. félév.

1910/11. I - II. "

1911/12. I - II. "

1912/13. I - II.

1913/14. I. —

nyel. Zomborban

1889. III - 21. év

rom. kash.

valószínű. Parschich Mihály

ny. kash.

Zombor

Zöldkert utca

— A két Parcsetich. Zomborból jelentik :
A harctérről írják haza a 23. gyalogezred tisztjei,
hogy Parcsetich László zombori hadnagy elesett.
Parcsetich a háboru kitörésekor egyetemi hallgató
volt és később aktiváltatta magát. Tragikus ha-
lála úgy történt, hogy egy katonánk, a ki mel-
lette állott, kézigránát dobott az oroszok felé,
de ez egy fáról visszapattant és megölte Parces-
tich hadnagyot. A hadnagy öccse Parcsetich Béla
önkéntes káplár az orosz fronton két ízben esett
orosz fogságba. Először megszökött a fogságból
és Japánon keresztül igyekezett haza. A japán
hatóság azonban kiadta a menekülő magyar ka-
tonát az orosz hatóságoknak és így Parcsetich
Béla másodszor is visszakerült az orosz fogságba.

in Gsá 1916. június 30

Panchetich Lahl's jh 23-gr 1-p

Rück Bombor 1889

Eleess 1916 jh 21 (VL 516-p 1917 jan 23)

Parchetich László Mihály joghallgató,
 hadnagy a ~~22~~ c. és kis. 23. gyalogságban
 született 1889. március 21.-én Torontóban
 hol atyja, Mihály, nyugalmasan tanít. Gyerm-
 keitől tanulmányait szülőföldjén elvége-
 zte. ~~1909. szeptemberében~~ 1910. januárjában
 egyetemünk jog-és államtud. karának
 hallgatója lett és az 11. március 1913. decem-
 ber végéig. A háború kitörésekor arónál
 bevonult erredékér. Egy alkalommal az
 oroszok ellen rohamot intérvé, saját katonája-
 kora a mellette álló katonák közreműködésével
 dobott az ellenségre, ez arónban a fájó
 viszkapattanva, megfő a hő hadnagysággal öltözve.

+

Dr. Pastors Corvin.

† Parkos Gábor orvos elcsúsz -

Ábrólball: 3 - 1913/14. ny. előtű

hallgatás volt: 1908/9. I - 1912/13. II. ing

gyűl. Karánszék 1889. júl. 23. an, föld,

adja Parkos György
kereskedő

Karánszék

Farkas István

Drogueria, gyógyárú, vegyszer, illatszertára és kosmetikai laboratóriuma
az „Apolló”-hoz

M.KIR. POSTATAK. CHEQUE SZÁMLA
SÜRGÖNYCÍM: FARKAS DROGÉRIA
TELEFON:
(INTERURBAN) 13-02.

Valódi
Francia Cognac
Thea Rum-Liquor
különlegességek
Gyógyborok
Orvosi műszerek,
kötszerek
Ásványvizek
Háztartási Gazdasági
Pipere és Gummi
cikkkek

Nagyvárad, 1916. július 7
Rákóczy út 7.b. Rimanoczy palota.

Méltóságos

Dr. MÁRKI SÁNDOR urnak,
a m. kir. Ferencz József tudomány egyetem e.i. Rectora,

K O L O Z S V Á R.

Mellékelten van szerencsém megboldogult
sógorom Dr. PARTOS ERVIN röviden összefoglalt életraj-
zát mellékleteivel szives felhasználás végett megkül-
deni.-

Kiváló tisztelettel:

Farkas István

Dajkovits & Co.

NAGYVÁRAD.

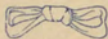
TELEPHON 1070

MŰVÉSZI
FÉNYKÉPÉSZET

Dajkovits E.

NAGYVÁRAD.

D. Pántos Ervin

N^o

— (Egy érdekes ember hősi halála.) Budapesti lapokban olvassuk, hogy dr. *Partos Ervin* népfőlkelő főorvos, a genfi egyetem tanársegéde a harctéren szerzett betegségében meghalt. Dr. *Partos Ervin* a kolozsvári egyetem orvosi fakultásának hallgatója volt ezelőtt tíz évvel. Emellett szenvedélyes forgatója volt az ujságírói tollnak, egy azóta már megszűnt lapnak az „Előre”-nek volt munkatársa. A lap éles személyi harcot folytatott a kolozsvári Nemzeti Színház és igazgatója, *Janovics Jenő* ellen. Emlékezetes az a botrányra fajult színházi tüntetés, amelyet *Partos* és néhány fiatalember provokált a „Gigánybáró” előadásán. A nézőtéren inszcenált botrány rendőrségi beavatkozásra vezetett s a rendőrségi emberek *Schiller* fogalmazó vezetésével kivont karddal verték szét a tüntetőket. *Partos* és az azóta német ujságíróvá lett *Storfer Adolf* nevéhez fűződik az a heves sajtókampány is, amelyet a nemrégiben elhalt *Esztegar Gergely* szamosujvári áldozár ellen indítottak. *Partosékat*, akik súlyos vádakkal illették *Esztegárt*, súlyos büntetéssel sújtották, amely elől külföldre menekültek. A Kuria azonban mérsékelte a büntetést, amelyet pénzbírsággá változtatott. Azóta lehiggadtak a harcos ifju ujságírók. *Storfer* a „Frankfurter Zeitung” kitűnő tollu munkatársa lett, *Partos Ervin* dr. pedig komoly orvosi studiumaihoz tért vissza. A genfi egyetemről szőlította haza a háboru kitörése. Lelkiismeretesen teljesítette kötelességét a harctéren, míg végre súlyosan megbetegedett s gyöngé szervezete nem tudott ellenállani a kórnak: meghalt.

is pontosan és taradhatatlanul teljesítette kötelességét. Ezelőtt egy héttel rosszul lett Vári dr. Gyomorfájásról, általános rosszullétről panaszkodott s mivel közben a kórházat feloldták a zár alól, lakására szállították. A betegség egyre súlyosabbá vált s tegnap a *kiütéses tifusz kétségtelen jeleit konstataáltak rajta*. Vérvizsgálatot vettek s bár ennek eredménye meg nem ismeretes, sajnos, alig szenvedhet kétséget, hogy *Vári dr. hivatásának áldozata: kiütéses tifuszban van*. Állapota azonban nem reménytelen s orvosai biznak benne, hogy erős szervezete meg fog birkózni a veszedelmes kórral.

Munkatársunk kérdést intézett ebben az ügyben Scheitz Vilmos dr. főorvoshoz, aki a következő kijelentéseket tette:

— Sajnos, való az a hír, hogy Vári Tibor dr. kiütéses tifuszban megbetegedett, bár — amint tudja is — a vérvizsgálat eredménye még nem ismeretes. Hiába: az orvosi hivatás lelkiismeretes teljesítése mellett minden orvos ki van téve hasonló veszedelemnek. A háboru alatt több kiváló orvos-kolléga súlyos fertőzést kapott, tehát Vári nem egyedüli, aki ilyen tragikusan járt. Kezelőorvosától, Elfer dr.-tól azonban úgy értesültem, hogy állapota nem életveszélyes s remélem, hogy szervezete meg fog birkózni a bajjal.

— Hangsúlyozhatom azonban, hogy ez az eset sem bír a járvány jellegével. A kiütéses tifusz ellen megtanultunk védekezni a háboruban. A kiütéses tifusz terjesztői kizárólag a *tetvek* s ezeknek a tisztaság a legnagyobb ellensége.

Pro patria

Dr Paczauer Mór és neje megtört szívvel tudatják, hogy szeretett gyermekük, immár harmadik orvos fiuk:

dr. Partos Ervin

m. kir. 9. honv. gyalogezredbeli főorvos,
genfi egyetemi tanársegéd,

ifju életének 32-ik évében az orosz harcúterén, a haza és emberiség szolgálatában, önfeláldozó kötelességteljesítés közben szerzett ragályos betegségében f. hó 11-ikén, hivatásának áldozatául esett. F. hó 13-ikán szeretetteitől távol, messze idegenben: Rohatynban, katonai pompával temették el.

Nagyvárad, 1916 február 25-én.

Dr Partos Kornél hadapród, fivére; **Farkas István**né, **Annus** nővére; **Farkas István** gyógyszerész sógora.

Dr. Paczauer Mór és neje megtört szívvel tudatják, hogy szeretett gyermekük, immár harmadik orvos fiuk

dr. Partos Ervin

m. kir. 9 honv. gyalogezredbeli főorvos,
genfi egyetemi tanárságéd,

ifjú életének 32-ik évében, az orosz harc-
térén, a haza és emberiség szolgálatában,
önfeláldozó kötelességteljesítés közben szer-
zett ragályos betegségében f. hó 11-ikén
hivatásának áldozataként esett. F. hó 13-ikán
szeretteitől távoli messze idegenben: Ro-
natynban katonai pompával temették el.

Nagyvárad, 1916 február 25-én.

Dr. Partos Kornél hadapród, fivére. Far-
kas Istvánné, Annus nov. re. Farkas Ist-
ván gyógyszerész, sógora.

Dr. PARTOS ERVIN született Szerencs / Zemplén m. /
1884. június hó 12. A cukorgyári iskolában végezte az elemi, on-
nan Nyíregyházára került, ahol a 8 osztály elvégeztével az éret-
ségit jeles eredménnyel tette le.- Orvosi dynastiából származván,
Apja, nagyapja és két testvére szintén orvos volt; szülei ellen-
zése dacára a budapesti M. kir. Tudomány Egyetem orvosi fakultásá-
ra iratkozott be. Itt az első évet elvégezvén, orvosi tanulmányait
a kolozsvári m. kir. Ferencz József tudomány egyetemen folytat-
ta. A második évben elnyerte a vitavizsga 600 koronás ösztön-
diját, amelyet egy sajtópör miatt a későbbi években megvontak tő-
le.- Az összes szigorlatait jeles eredménnyel tette le Kolozsváron
a legutólsót Budapesten, ahol doktorrá promovealtatott.- Az egyévi
gyakorlatot Marosvásárhelyen, mint fizetési gyakornok a megye kor-
házban részben a sebészeti, részben a belgyógyászati osztályon
végezte el. Innen került Nagyváradra, ahol a kir. Bábaképezde as-
sistensének lett kinevezve, ahonnan 5 hónapi tartózkodása után Bu-
dapestre távozott.- A tiszti orvosi és egészségtan tanári vizsga
letétele után Szanyban / Sopron m./ telepedett le mint körorvos
ahol két évig működött.-

Tekintettel arra, hogy a nőgyógyászatban akarta magát
kiképezni Freiburgba ment, ahol a világhírű Kröning professornál
másfél évig működött. Ezen idő alatt főleg a sebészettel és a rönt-
gen fénnel való kezelést sajátította el. Freiburgból Gánfba
hívta meg Prof. Beuttner, hogy ott mint a gynecologiai osztály
assistense működjön. Ez osztályt Ő saját kutatásai alapján rendez-
te be. Szakcikkei úgy a német, mint francia és magyar orvosi la-
pokban sűrűn jelentek meg.-

Genfből 1914. július havában Lyonba utazott, ahol is
30-án tartotta meg felolvasását a VIII. nemzetközi orvosi és
radiologiai - elektrologiai kongresszuson a " Kondensált radium
emanáció biologiai hatásáról". Halála után jelent meg a Radiolo-
giáról Parisban egy könyve.-

A genfi egyetemet 1914 év végén a Stuttgarti Katharinenspitallal cserélte föl, ahol mint tanársegéd működött .
1915. márciusban a miniszteriumban önként jelentkezett katonai szolgálatra , mikor is mint segédorvost a kassai megfigyelő barakkorházba osztották be, majd mint főorvos a nyiregyházai barakkorház sebészeti osztályának élére került.

1915. December hó 25-én mint önkéntjelentkező a M. kir. kassai 9. Népfölkelő honvéd gyalogezred hadtápszászlóaljával a harctérre ment. Itt esett nemes hivatásának áldozatául 1916. február 11-én , ahol kiütéses tifuszban rövid szenvedés után hősi halált halt. Halála után Öfelsége az ellenség előtt tanúsított kitünő és önfeláldozó szolgálatainak elismeréseül a Ferencz József rend lovagkeresztjével tüntette ki.-

- 1 arckép
- 1 partercédula
- 1 Prof Righer ujság cikk
- 1 Füzet cikk.

AZ
ORVOSI HETILAP
TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEI.

— KÜLÖNLENYOMAT. —

1915. LIX. ÉVFOLYAM.

Közlemény a genfi egyetem női klinikájáról.
(Igazgató: Prof. O. Beuttner.)

A kondenzált radiumemanatio biológiai hatása.

Írta:

Pártos Ervin dr.

a radiológiai osztály vezetője. (Jelenleg Katharinenhospital, Stuttgart.)

A VII. nemzetközi orvosi radiológiai és elektrologiai congressuson
Lyonban 1914 július 30.-án tartott előadás.

BUDAPEST

Pápai Ernő műintézete, VI., Szerecsen-utca 65 (Liszt Ferencz-tér sarok)

1915

AZ
ORVOSI HETILAP
TUDOMÁNYOS KÖZLEMÉNYEI
— KÜLÖNLENYOMAT. —

1915. LIX. ÉVFOLYAM.

Közlemény a genfi egyetem női klinikájáról.
(Igazgató: Prof. O. Beuttner.)

A kondenzált radiumemanatio biológiai hatása.

Írta:

Pártos Ervin dr.

a radiológiai osztály vezetője. (Jelenleg Katharinenhospital, Stuttgart.)

A VII. nemzetközi orvosi radiológiai és elektrologiai congressuson
Lyonban 1914 július 30.-án tartott előadás.

BUDAPEST, 1915

Pápai Ernő műintézete, VI., Szerecsen-utca 65 (Liszt Ferencz-tér sarok).

Rutherford és Soddy már 1903-ban kimutatta, hogy a radium bomlásából keletkező inactiv gáz, az emanatio, —155° C-on egyéb gázok módjára kondenzálható.

A két tudós physikus eljárása a következő volt: az emanatiót szilárd radiumsóból izzítás vagy oldatból szivattyúzás által kiszabadítva, különböző tisztító chemiai anyagokkal telt edényrendszeren keresztülhajtvá, végül egy vékonyfalú, zárt, spirális üvegcsőbe préselték, mely egy folyékony levegővel telt edénybe merült.

Ebben a mediumban az emanatio a condensatio hőfokára hűlt le.

Később gyakorlati czélokra sikerült a kondenzált emanatiót tartalmazó üvegcsövecskéket beforrasztva a készülékről további használatra eltávolítani.

Igy lehetséges az oldatból vagy szilárd sóból nyerhető emanatio összegyűjtése és megőrzése.

A kondenzált emanatióval töltött csövecske qualitative úgy viselkedik, mint a radioactiv egyensúlyban lévő só, t. i. *mindazon sugárzásokat adja, melyek a radiumelem, illetőleg az emanatio további bomlásából származó további radium-elemeket jellemzik.*

Igy keletkezik az emanatióból a radium A szétestével a γ -sugarakat nemző radium B és C, és így az emanatio a kondenzálódás után *egyenlő értékű* azon sómennyiséggel, a melylyel bármely adott időpontban egyensúlyban állna.

A frissen készült radiumsó kereken 28 nap múltán jut radioactiv egyensúlyba — azért beszélnek a só „éréséről” —, ezentúl a széteső emanatio mennyisége mindenkor egyenlő az újonnan képződő emanatiomennyiséggel.

Zárt csövecskében ez az egyensúly gyakorlatilag örökké tart, mert a radium súlyának és így értékének felére körülbelül 2000 év múltán csökken, míg az emanatio ezen félértékperiodusa — mialatt az anyagnak éppen a fele bomlik el — 3.85 nap.

Hasonlóképpen az ismert exponentialis törvény értelmében esik szét rövidebb vagy hosszabb félértékperiodus alatt a radium A, B, C és i. t.

Mivel a γ -sugárzó radium *B* és *C* félértékperiodusa csak 26·7, illetőleg 19·5 percz: a kondenzált emanatio által kilövelt γ -sugárzás tartama gyakorlatilag egyenlő az inactiv anyagáz élettartamával. Vagyis a radium *B* és *C* γ -sugárzása csak pár perczczel éli túl az emanatio, illetőleg a radium *A* utolsó atomjait.

Az elzárt emanatio, illetőleg a teljes szétesésből keletkező, a csövecske falaira rakódott *csapadék* még hosszú ideig *activ* marad, mert a további, hosszabb félértékperiodusos termékek, mint a radium *D* stb., még évekig lövelnek ki β -sugarakat, a melyek azonban az orvoslás terén kevésbé jönnek alkalmazásba.

Feltehető tehát, hogy a kondenzált emanatio ugyanazon biológiai tulajdonságokkal rendelkezik, mint a vele egyenlő értékű radiumsó.

Ámbátor a sugárzó anyagok biológiai tulajdonságait az utóbbi években alaposan felderítették, a fentebbi hypothesist igazoló biológiai tanulmányok még hiányoztak.

Miért nem mutatkozott érdeklődés a kondenzált emanatio iránt, a mikor mindenféle egyéb, sokszor értéktelen radiumkészítményt is a tanulmányok körébe vontak?

Nem ígért talán a kondenzált emanatio alkalmazása gyakorlati előnyt, avagy a radiológusok nem bíztak biológiai tulajdonságaiban, *a melyekkel a physika törvényei értelmében feltétlenül rendelkeznie kell?*

Elsőnek éppen *Sir Ramsay* ajánlotta a kondenzált emanatio alkalmazását az orvoslás terén, de ajánlata kevés visszhangra talált.

Wickham és *Degrais*, a radiumtherapia ezen két érdekes munkása, könyvük 2. kiadásában következő megjegyzéseket fűzik a kondenzált emanatio gyakorlati alkalmazhatóságához: „Ez az ötlet igen érdekes, mert a sugaras gyógyításban használatos készülékek *olcsóbb* előállíthatását engedné meg.”

De mivel az anyasójától megfosztott emanatio néhány nap alatt szétesik és maga a só bizonyos mennyiségű emanatiót csak meghatározott idő alatt termel, nyilvánvaló, hogy ennek a rendszernek a bevezetése egy klinika számára, a hol egyszerre sok készülék talál alkalmazást, nem volna *gazdaságos*, mert sok emanatio egyidejű előállításához túlságos nagymennyiségű radium kellene.

Ez relative helyes és talán *Wickham* és *Degrais* tekintélye nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a kondenzált emanatiót úgyszólván elfelejtették, mert a radium irodalma, mely

egyébként terjedelme miatt már alig tekinthető át, egy dolgozatot sem mutat fel róla.

A mennyire tudnom lehetséges, eddig a kondenzált emanatiót csak a *londoni radium-intézet* alkalmazta azon rákos betegeinek gyógyítására, a kik vidékről nem jöhettek a fővárosba.

De ezen érdemes intézet szűkszavú jelentései semmit sem mondanak az emanációval való kezelés eredményeiről.

Az én kísérleteim céljaira a kondenzált emanatio *E. Wassmer* dr. (Genf) szívességéből jutott, a ki az előállítás technikáját Londonban tanulmányozta volt.

Mielőtt azonban betegeken alkalmaztam volna a hatásai-ban ismeretlen anyagot, jónak láttam azt először állatokon tanulmányozni.

Mivel a rákgyógyítás terén csaknem kizárólag a γ -sugarak alkalmazhatók, főképpen a kondenzált emanatio *mélyre-hatásáról* akartam meggyőződni.

A mélyenfekvő szervek közül elsősorban a *lép* érzékeny a különböző sugárzások iránt és szövetének átalakulásai alaposan ismereteseek.

Miután több francia szerző néhány olyan tünetről adott hírt, a melyek az x-sugarak mélyrehatására vallottak: 1903-ban elsőnek *Heineke* írt le az x-sugarak által a lépben okozott elváltozásokat.

Ugyanezek radiumsugarak által is előidézhethők és valamennyi további tanulmány a radium- γ - és x-sugárzás hatásainak hasonlatossága mellett szól.

Míg jelenlegi ismereteink alapján nem szólhatunk ezen kétféle sugárzás teljes physikai azonosságáról: biológiai hatásuknak azonossága kétségen kívül áll.

Kísérleti állat gyanánt a fehér egeret választottam, mely már sok hasonló tanulmány tárgya volt. Ezen állatka test-nagysága megengedi, hogy kicsiny készülékkel teljes egészében besugározzuk.

Azonkívül egyszerre egész sorozat egeret tehettem ki a sugarak hatásának a magam szerkesztette „emeletes“ ká-litka segítségével.

Ez hat, egymásfelé rakott, egérnagyságú üres fémkeret-ből áll, a melyek két függőleges oszlopon fel- és alácsúsztat-hatók és csavarok segítségével tetszésszerű magasságban rögzíthetők.

Ezen kísérleti berendezéssel a sugarak hatása *tetszés-szerű mélységben és bármely sugársűrűsével* tanulmányozható, mely utóbbi két-két keret közé csúsztatható.

Kísérleteim három sorozatában a besugárzás idejét 24 órára szabtam.

Az első sorozatban 80 mgr. radiumbromiddal egyen-súlyos emanatiomennyiséget használtam.

A csővecskét a legfelső 3 mm. vastag aluminiumlemez-zel befödött kalitkán helyeztem el és az egyes keretek közé 0.4 mm. vastag ólomlemezeket tettem.

Ezen kísérlet végeztével valamennyi — összesen hat — egér 24 órán belül elpusztult.

A második sorozat egér *alúlról és felülről* 40—40 mgr. értékű emanatio sugárzása alatt állott, azon különbséggel, hogy most csillámlemezek szolgáltak sugárszűrő gyanánt. Ezek az egerek 8—14 nappal éltek túl a kísérletet.

Végül a harmadik sorozatot 40 mgr. értékű emanatio sugározta be, ugyancsak csillámszűrőssel. Ezek az egerek 8—21 napig maradtak életben.

A beteg egerek egy idő multán a következő betegség-tüneteket mutatták: szőrük felborzolódott, nem tisztálkodtak, bélsártól szennyesen összekuporodva, úgy feküdtek, mintha a hátulsó végtagjaik megbénultak volna.

Nagyon lesóványodtak és az utolsó 24—36 óra alatt egyáltalában nem táplálkoztak. Ez nagyjából ugyanaz a tünet-csoport, melyet *Kienböck* észlelt először az x-sugarak hatása alatt és klasszikus módon írt le.

A kísérleteket még 2—3 héttel túlélő egerek sem mu-tattak *bőrelváltozásokat*.

Valamennyi mirigyes szervet mikroszkop alatt vizsgál-tuk át.

A veséken a kanyargó húgycsatornácskák hámrétegét a parenchymás vesegyuladásnak megfelelő állapotban találtuk: zavaros duzzanat, hámlás és a csatornácskák bedugulása mutatkozott.

De ugyanezen elváltozásokat gyakran találtuk egész-ségesnek látszó egerekben is.

Talán a vesegyuladást nem is maga a besugárzás, ha-nem *a tönkrement fehér vérsejtek szétesési termékeinek kivá-lasztása okozza*.

Fontosabbak a lép elváltozásai, melyek teljesen hason-lók az x-sugarak által okozottakhoz. Az én kísérleteimben is a magvak fokozatos szétesése után a fehér vérsejtek el-takarodása volt észlelhető, a mely folyamatot először *Heineke* ismerte fel.

A támasztó szövet e mellett üvegszerű lesz és csak kevés magvat tartalmaz.

Eleinte a folliculusok és a csiraközéppontok szenvednek leginkább, de később a pulpából is eltűnnek a fehér vérsejtek.

Ez az utolsó stadium különösen kifejezett volt két tengeri malacz és egy patkány lépében, a melyeket a has bőrére szűrő nélkül alkalmazott csövecske sugarainak tettem ki.

Mindhárom állat a szűretlen sugarak által okozt „égés” nyomait is mutatta.

Hasonló égést láttam kifejlődni egy betegünkön, a kinek rákos lágyékmirigye felett két óra hosszat hagytam egy 80 mgr.-os csövecskét — szűrő nélkül. A csövecske helyén eleinte piros kiütés támadt, mely utóbb kifekélyesedett.

Feleslegesnek tartom a lép mikroszkopos elváltozásainak részletes leírását: *eléggé ismeretesek ezek az x- és radium-sugarak biológiájából.*

Kísérleti eredményeink mindenesetre azt bizonyítják, hogy a kondenzált emanatio a radiumsókkal teljesen azonos biológiai hatásokkal rendelkezik.

Ez a tanulság arra bátorít fel, hogy a kondenzált emanatiót a rákgyógyítás terén is alkalmazzuk.

Az emanatióval töltött készülékek alkalmazása a gyakorlatban a következő *előnyöket* nyújtja :

1. az emanatiót mindenféle alakú készülékbe lehet tölteni, mely lehet lapos, kerek vagy négyszögletes, doboz-, golyó-, sőt akár tűalakú cső. Ha a készülékek megfelelő vastagságú fémből készültek, egyszersmind fényszűrőkül is szolgálhatnak;

2. ilyenformán az emanatióval töltött készülékeket a kezelendő bántalom formájához lehet alkalmazni, pl. a méh üregébe helyezett csövecske hatását a hasfalra helyezett dobozokkal elősegíteni;

3. az emanatio fokozatos szétesésével és így csökkenő aktivitásával számolva, úgyszólván *chronikus kezelést* lehet fentartani, a mi talán pótolhatná az igen activ sókészítmények erősebb hatását.

+

S. Pálmai Gyula

Függelék.

Pálmai Gyula (jog-és)
 állam- és jogtud. doktor, budapesti ügyvéd,
 zászolt. - Született 1888-ban. A kolozsvári egye-
 lemen volt első éves joghallgató 1906/7-ben; kor-
 neli tanulmányait Budapesten fejeztette, de Kolozsvá-
 ron 1909/10-ben állam- és 1910/11-ben jogtud. doc-
 torát. Ezt követően egyideig mint ügyvédjelölt
 és közlapi író, de Budapesten folytatott ügyvédi
 irodát. A hátrébbi perrel érdemű követelésekben
 zászolt lett s már hadnagynak kinevezését
 várta, mikor megkezdte a vármegyeháza-
 nyi barakkörháza kerület. Itt "szar, liszt".
 1917. febr. 23. jelentése szerint a körház kiigazítás-
 lással felbontotta ugyan s ezzel mindmáig
 kat megsemmisítette a kőfalakat, de ömögő odaké-
 szülte a körházat, hogy azonnal beépítse el.

+ Pálmai Gyula államkred. dr. 1909/10., jöghid. dr. 1910/11.
Vezhalyan 1906/7. I-II, a köbbi években Pesten -
Kolozsvár úgyvédjelölt, ügyvéd, - Pesten úgyvész
+ Máramaros-püsten mint zárlós, 1916(?)

— (Pálmai Gyula tragikus halála.) A lapok megemlékeztek dr. Pálmai Gyula budapesti ügyvéd, volt kolozsvári újságíró és ügyvédjelölt megdöbbenően váratlan haláláról. Pálmai újvidéki születésű, tetemeit odaszállították és nagy részvét mellett temették el. Halálos katasztrófájának részleteiről most a következőket jelentik Ujvidékről: *Ujvidék, 1917. febr. 23.*

Az egyik máramarosi barakkórházban, ahol dr. Pálmai Gyulát is ápolták, tűz támadt. Az ápolónő nagyon befűtött a kályhába, amelyből egy szikra kipattant és felgyújtotta a barakk favázát. Dr. Pálmai Gyula vette észre elsőnek a veszedelmet. Felugrott ágyáról és felriasztotta bajtársait. Egymásután rázta fel álmukból a kórház betegeit. A tűz ezalatt villámgyorsasággal emésztette a barakkot. Tizennyolc perc alatt az egész barakk lángtengerben állott. Amikor már minden élő lényt kivittek a szabadba, dr. Pálmai Gyula újra bemerészkedett a lángban álló barakkba.

— Bent felejtettem a kabátomat — elhozom — szólt és anélkül, hogy visszatarthatták volna, elrohant.

Dr. Pálmai Gyuláról a nagy zavarban el is feledkeztek. Annál kínosabban hatott a jelenlevőkre, amikor a tűz eloltása után ott találták meg az üszkös bejáratnál, *arccal kifelé fordulva, holtan*. A köpenyét szorongatta dermedt karjaiban. Még sikerült leakasztania a kabátot a fogasról, de a füstből már nem tudott kimenekülni. Szegény dr. Pálmai Gyula most várta hadnagyi kineveztetését, mely valószínűleg a „Rendeletti Közlöny” egyik legközelebbi számában jelenik meg.

+

D. Persian Kalmán

I. cives' joyhalizato) 10

6.

[illegible]

+ Persian Kálmán ^{J.é.)} ~~ifj.~~ dr. phil., ~~ih.~~ ~~egyetemi~~
könyvtárnkizt, ^{allandó üzemeltető a jogi semint. könyvtárban} a ~~persian~~ ^{egyetemhez} ~~kincsesell~~
a 21. nov. 97.-e. hadnagya, a Verlust-
liste 116. sz. 5. l. szerint elesett.

Szült. 1878. május 10. Kapnikbányán (Szatmár vm). Atyja
Görö nyug. m. kis-bányamester. Tanult V-VI. oszt. Kolos-
váron a k. u. r. VII-VIII. o. a ~~székelyudvarhelyi~~ rk. gym-
názium. Székelyudvarhely.

— (Meghalt a honvéd-egylet alelnöke.

A kolozsvári 48-as honvéd-egyletnek ismét súlyos vesztesége van. Derék alelnöke: *Persian* Gerő 48-as vadászzászlóaljbeli honvéd, bányakincstári orvos tegnap délben elhunyt 86 éves korában. Az öreg harcos egész az utóbbi hónapig fent járt élénken érdeklődve a közügyek iránt. Csupán decemberben szegezte ágyhoz halálos betegsége, a 86 év. Nagyon szegényesen élt 92 korona orvosi nyugdíjából; egy kis egy ablakos szobácskában lakott, leánya ápolta. Az öreg ur soh'se panaszkodott. A honvéd-egylet a várost már december elején megkereste fia és pénzsegély iránt. Pár nap előtt átírt a főispánhoz is, hogy két év előtt beadott felségkérvényét, melyben nyugdíja méltóbb rendezését kérte 25 évi bányakincstári, 21 évi körorvosi szolgálata után, de mindezek most már tárgytalanok. Az öreg urat csupán Apáthy dr. támogatta az utóbbi napokban, a mi utolsó napjai utolsó örömét képezte. Most felkérlik a várost temetése költségei fedezésére a honvédek részére járó alaphól. Az öreg 48-ast a háboru folyamán két súlyos csapás érte. Elvesztette Kálmán fiát, ki mint hadnagy 1914. szeptember 10-én Grodeknél elesett. Másik fia György 1916-ban halt meg. E két fiu anyagilag elviselhetővé s kellemessé tenni igyekezett az öreg ur utolsó éveit. Viktor fia most is a harc-téren küzd. Az öreg ur sokat tett bajtársaiért. Nagy hazafi volt. A tulipán korszakban az Apáthy István dr.-tól kapott tulipánt Kossuth kokárdáján hordta s óhajlására szíve fölött azzal temetik el. Temetése a temető halottas kapujánál szerdán d. u. 3 órakor lesz. Hamvait a kolozsvári honvédek Pantheonában a Bethlen Gergely sirja fölötti helyen hantolják el. Temetésén Esterházy Miguel gr. és Sándor József udvari tanácsos diszelnökök vezetése mellett a 48-as honvédek s az ereklýe muzeum testületileg vesznek részt. Nyugodjék békével.

— (Megtalálták Persián Kálmán sirját.)
Éppen most egy éve, augusztus 30-án halt hősi
halált a galíciai mezőkön *Persián Kálmán dr.*
az egyetemi könyvtár kiválóan tehetséges és

UJSÁG

ambiciózus irodatisztje. A háboru kitörése előtt
néhány héttel helyezték át magasabb pozícióba
Persiánt, a pozsonyi egyetem könyvtárhoz s
már készült átvinni családját is Pozsonyba,
amikor a mozgósítás a harctérre szolitotta. Az
elsők között volt a háboru kolozsvári áldozatai
közül Persián, de mélyen lesújtott családja
sokáig remélte, hogy mégis csak megcáfolódik
a tragédia hire. A veszteséglista azonban el-
osztatott minden reményt. Kétségtelenül megállá-
pítást nyert Persián halála, most pedig Veress
Ferenc dr. ezredorvos, kolozsvári egy. m. tanár
táviratilag arról értesítette a családot, hogy
Halics fölött megtalálták Persián Kálmán sirját
is. Érdekes és tragikus véletlen, hogy éppen a
haláleset első évfordulóján érkezett el a szo-
moru esemény végleges megerősítése Kolozs-
várra. *Ujság, 1915. aug. 29., 238. sz.*

Jók, hogy győzni fogunk. Előre örülök az utolsó nagy telegramnak a győzelemről. Küldök magának egy kis csokoládét és sok köszönetet. Leonhartberger Mici, az örökös elemiből.

— **Csalás egy molo-építésnél.** Fiumei tudósítónk jelenti: A határrendőrség a Szapáry-molo építésénél nagy csalásnak jött nyomára. A Szapáry-rakpartból kiágazó új molo építésénél Staraz állami munkafelügyelő összejátszott a kőszállító bárkák tulajdonosaival és több mint ötvenezer koronával megkárosították a tengerészeti hatóságot. Staraz, a ki a kőszállító bárkák ellenőrzésével volt megbízva, megbeszélte a bárkatulajdonosokkal, hogy lassák el a bárkákat dupla fenékekkel és oldalfalakkal s az így nyert hézagot töltsék ki vízzel, miáltal a bárkák sokkal kevesebb kőfart be, mint a mennyit a rajta feltüntetett úrtartalom mutatott. A tengerészeti hatóságnak feltűnt, hogy noha már hónapok óta folyt a feltöltés, a molo sehogysem akart kiemelkedni a tengerből. A megindított vizsgálat hamarosan kiderítette a csalást, mire Starazt és bűntársait letartóztatták.

— **A belga kormány röpirata.** Párisból jelenti: A *Matin* írja Havreből: A belga kormány Huysmans miniszter előszavával brosúrát fog közzétenni a belga semlegességről.

— **Elégett gyermek.** A Hernáduca 24. számú házban Klopfer Jenő lakossegéd tizenhárom hónapos Ernő nevű fia közel került az égő kályhához, a mitől a ruhája meggyulladt. Súlyos égési sebeket szenvedett. A mentők a Fehér-Kereszt kórházba vitték.

— **Gesztenye mint lisztpótlék.** Az isztriai felszigeten az ideai gesztenyetermés segélyével igyekeznek a liszthiányt csökkenteni s e célra nagymennyiségű gesztenyét szállítanak Fiuméba. A megített próbák szerint a gesztenyeliisztet kitűnően lehet a búzaliszttel keverni és magas tápértékével a búzát jól pótolja. A gesztenye métermázsa 35 korona, a mi a kevert lisztet jóval olcsóbbá teszi.

— **Életunt asszony.** Özvegy Bulka Jánosné született Haus Zsuzsanna hatvanöt éves vasalónő Hársfa-utca 9. szám alatti lakásán kékköldöt ivott. Súlyos állapotban vitték a Rókus-kórházba.

— **Az oroszok legújabb győzelme.** A franciák, ha már maguk nem győzhetnek, a leglázasabb türelmetlenséggel várják, hogy az oroszok győzzenek. Mivel pedig az oroszok sem győznek, a franciák legalább hazudják önmaguknak, hogy az oroszok győznek. Franciaország vigasztalan helyzetében a francia népek váiban nagy szüksége van arra, hogy bármi áron és bármi módon is, tartsák benne a lelket, a mig csak lehet. Csak ez lehet a magyarázata annak, hogy a francia kormány hivatalos orgánuma, az *Agence Havas*, a legvadabb hazugságokat közli az oroszok sikereiről. Hírából ma azt jelentik nekünk, hogy a *Havas-ügynökség* tegnap a következő táviratot küldte szét a semleges államok távirati ügynökségeinek:

A párisi lapoknak január 25-ikéről jelenti Pétervárról, hogy az oroszok harc nélkül elfoglalták Felsőmagyarországon Liptó vármegyéjét.

Ezzel a hírrel a francia sajtó, mely különben is sokszor keltett már fel-tűnést a háború kitörése óta merész állításokkal, bizonyára elérte a hazugságok rekordját.

— **Istentisztelet Vilmos császár születésnapja alkalmából.** Vilmos császár születésnapja alkalmából a budapesti evangélikus német egyház ma délelőtti istentiszteletet tartott. Az ünnepi szónoklatot Proschko G. A. Deák-terti lelkész mondotta. Az istentiszteleten nagy és előkelő közönség jelent meg.

— **A kenyérliszt fele többé nem lehet búzaliszt.** A hivatalos lap mai száma közli gróf Tisza István miniszterelnök 411/1915. M. E. sz. rendeletét, a melylyel a kormány nevében elrendeli, hogy a legutolsó lisztkeverési rendelet alapján a búzából előállított egyfajta kenyérlisztet és a rozsból előállított egységes minőségű rozslisztet, illetve a buza- és rozsliszt keverékét ezentúl az előállítandó lisztkeverék összsúly-mennyiségének ötven százalékát kitevő árpa-, tengeri-, burgonya- vagy rozsliszttel (de nem rizstakarmányliszttel) kell keverni. A sütők, pékek és kenyérgyártó vállalatok buza- és rozskenyér előállításához szintén csak az ily módon kevert kenyérlisztet használhatják.

— **Elesett és megsebesült magyar tisztek.** A 116-os számú veszteségi lajstrom január 29-ikén jelent meg s a következő elesett, megsebesült és hadifogságba jutott magyar tisztek névsorát tartalmazza:

Megsebesültek: Csegezi Mihály 21. népf. gye. hdp. jel. őrm. Czégényi István 18. honv. gye. hdp. Dentsch Gyula 23. gye. tart. hdp. Fernbach Zoltán 23. vad. zlj. tart. zászl. Füst József 18. honv. gye. zászl. Csikszentmártoni Gergely Ferenc 18. honv. gye. száz. Grész Béla 18. honv. gye. főhdp. Herfort Ferenc 1. népf. gye. hdp. Jászai Ferenc 23. vad. zlj. tart. hdp. Kárpáthi Lajos 18. honv. gye. tart. zászl. Kémény Gyula 18. honv. gye. hdp. Kenesse Waldemár légihajós oszt. főhdp. Kett Viktor 86. gye. tart. hdp. Kocz Viktor dr. 21. népf. gye. hdp. Koren Ferenc 18. honv. gye. zászl.

Szombathelyi Lisztay Győző 18. honv. gye. száz. Mühsammer Sándor 23. vad. zlj. tart. hdp. Nehmann Sándor 18. honv. gye. főhdp. Németh Antal 18. honv. gye. hdp. jel. őrm. Pap Domokos 21. népf. gye. hdp. Pili Pál 23. vad. zlj. főhdp. Póth György 18. honv. gye. tart. hdp. Quittner Jakab 23. vad. zlj. tart. hdp. Röffler Aladár 18. honv. gye. hdp. Rüll Gottlieb 18. honv. gye. hdp. Hatnei Sári Jenő 4. tir. cs. vad. ezr. száz. Schambach Pál 4. tir. cs. vad. ezr. hdp. Steiner Andor 18. honv. gye. hdp. jel. őrm. Surianszky Géza 18. honv. gye. hdp. Szalai József 18. honv. gye. hdp. Szilágyi Imre 18. honv. gye. tart. zászl. Szombathai Kálmán 21. népf. gye. hdp. Temer Miksa 18. honv. gye. hdp. jel. őrm. Thomae György 23. vad. zlj. tart. hdp. Wohlrab Géza 18. honv. gye. hdp.

Meghaltak: Bella Jenő 18. honv. gye. főhdp. Bergr Resző 1. népf. gye. hdp. Fesz Béla léghaj. oszt. főhdp. Georgievics Milivoj 23. vad. zlj. száz. Herbert János 23. vad. zlj. főhdp. Nagybanai Horthy Szabolcs 4. hadi. parancsn. parancsőtiszt főhdp. Janky Dénes 1. népf. gye. főhdp. Karsay László 18. honv. gye. hdp. Mandl Aladár 23. gye. tart. hdp. Mayer András 23. vad. zlj. tart. hdp. Olariu János 23. vad. zlj. tart. hdp. Pappert József 23. vad. zlj. tart. zászl. Persian Kálmán 21. népf. gye. hdp. Plass Frigyes 3. népf. gye. zászl. Rajts Dezső 18. honv. gye. hdp. Titién Péter 3. honv. gye. tart. hdp. Tóbi László 6. gye. zászl.

Hadifogságba jutottak: Angyalossy István 63. gye. tart. zászl. Gheghinfa András 63. gye. tart. zászl. Hirschl Ferenc 18. honv. gye. hdp. Josef Ottó 82. gye. tart. hdp. Kátai Nándor 63. gye. tart. hdp. Klein Béla Odón 32. gye. tart. hdp. Landa Brunó léghaj. oszt. hdp. Loew Béla 50. gye. száz. Máthé László 21. honv. gye. tart. hdp. Maurer Alfréd léghaj. oszt. főhdp. Neudöfl Nachodsky Oswald 2. husz. ezr. beosztva léghaj. oszt.-hoz főhdp. Oparadu Miklós 31. gye. tart. hdp. Quirico Domokos (nyilvántartásban nem szerepel) főhdp. Sommer Sándor 32. honv. gye. tart. zászl. Szendi Béla 18. honv. gye. hdp. Velek Jenő 62. gye. tart. zászl. Dr. Vekony Gábor. (Nyilvántartásban nem szerepel) tart. hdp.

— **A Blücher matrózainak utolsó kérése.** Egy lübecki újság a múlt héten, éppen azon a napon, a melyen az északitengeri csata lefolyt, hozta nyil-

vánosságra a *Blücher* matrózainak egy levelét. A Blücher talán épp akkor merült el hősi küzdelem után a hullámokba, a mikor a levél megjelent. A levelet az egyik matróz írta, a hajón tartózkodó többi lübecki matróz nevében és egy kérést intézett a lübeckiekhez.

— **Kedves lübecki polgárok!** — így szól a levél. — Gondoljatok a ti tengerészeitekre, a kik most valamit kérnek tőletek. Ott hagytuk ott-honunkat, feleségünket és gyermekeinket. Nagyon egyhangú az élet itt a hajón, mert hiányzik a zene. Nincs, a min játszunk. Összesen tizenötön vagyunk lübeckiek a hajón és arra kérjük a szerett lübeckieket, hogy küldjenek valamilyen hangszert, talán egy harmonikát.

Ezután egy vers következett a levélben, a melyből arra lehet következtetni, hogy a levél közvetlenül akkor íródott, mikor a *Blücher* parancsot kapott, hogy fusson ki a nyílt tengerre. A derék lübeckiek nyomban beszerezték a harmonikát, de arra a hős matrózoknak immár semmi szükségük nincs. A hol ezek pihennek, ott már földöntúli hangszereken muzsikálnak.

— **Hivatalos jelentések.** Hadvezetőségünk legutóbbi jelentése így szól: A lengyel-galiciai arcvonalon, rövid ágyuharcoktól eltekintve legnagyobb részt nyugalmi van. Az utolsó napok heves harcra a *Kárpátokban* a hágók magaslatainak visszafoglalását eredményezték. Az egy hét óta tartó nehéz hadműveletekben a csapatok a kedvezőtlen időjárási viszonyok ellenére a legnagyobb kitartással és szívóssággal harcoltak, az összes terep- és légi erőket tökéletesre magas hőben leküzdötték és ezzel nagy eredményeket értek el. Az ellenségnek összesen tízezer emberét elfogtuk és hat géppuskát zsákmányoltunk. Höfer.

A német legfelsőbb hadvezetőség legutóbb ezt jelenti: Kelet-Poroszországban az oroszok sikertelenül támadták a Darkehntől keletre levő hídfőt, lötték a tavaktól keletre levő megerősített műveinket és a Löwentintől délkeletre támadást kíséreltek meg, a mely tüzelésünkben összeomlott. Az oroszoknak *Borzymow* környékén, *Lowicól* keletre ellenünk intézett éjjeli támadását az ellenségnek igen súlyos veszteségeket okozva visszatarttuk.

A nyugati hadszíntéren: A franciák a *Nieuporttól* északra vívott harcokban január 28-ikán nagy veszteségeket szenvedtek. Több mint háromszáz marokkói és algiri halott fekszik a dűnákban. Tüzérségünk tüzelése az ellenséget tegnap is megakadályozta abban, hogy ásokkal a világítótoronytól keletre levő dűnamagaslatra felkúzdje magát. A *la-bassée* csatornától délre ma éjjel csapataink a franciáktól a január 25-ikén tőlük elfoglalt hadálláshoz csatlakozó további két lövészárkot ragadtak el és több mint hatvan foglyot ejtettek. Az *argonnei erdőség* nyugati részében csapataink tegnap támadást intéztek az ellenség ellen, a mely nem csekély területgyarapodást eredményezett számunkra. Hadifoglyul tizenkét tiszt és hétszáz harmincegy főnyi legénység maradt a kezünkben és tízenkét géppuskát és tíz kisebb kalibrá ágyút zsákmányoltunk. Az ellenség veszteségei súlyosak. Négy-öt-záz halott borítja a harmezőt. A 155. francia gyalogezred, egy látszik, elpusztult. A mi veszteségeink aránylag csekélyek. Verduntól délkeletre a franciáknak éjjeli támadási kísérleteit az ellenség súlyos vesztesége mellett visszavertük. Badonvillertől északra keletre a franciákat An-

goment faluból Bremenire visszaverttük. Angoment helységet megszálltuk.

— **Hősi halál.** *Raboskay* István, a 24. honvéd gyalogezred szakaszvezetője, az északi harctéren e hónap 3-án, az ellenség golyójától szíven találva, harminckét éves korában hősi halált halt.

Székács Mihály, a 4. honvéd gyalogezred katonája, az északi harctéren szerzett súlyos betegsége következtében huszonkilenc éves korában január 8-án Eperjesen meghalt.

Keőkeszi Csernyus István, érsek-uradalmi intéző, tart. honvédhuzár-hadnagy, a m. kir. 81. gyalogdandár parancsőtisztje, az északi harctéren szerzett súlyos betegség következtében Eperjesen január 24-ikén, életének 29-ik évében elhunyt.

A debreceni 3. honvéd gyalogezred tisztikara mély fájdalommal tudatja, hogy szerzett bajtársa, **Lukács Béla** honvéd zászlós 1914. október 19-én súlyosan megsebesülve, Chyrowban elhunyt.

— **A Saigótarjáni Köszénbánya r.-t. tegnapi igazgatósági ülése** megállapította a múlt évi zárszámadást és úgy határozott, hogy az értékesítéskénti alap 1.2 millió, a rendes tartalék alap 400.000, a nyugdíjalap 50.000, a társaspénztárak 215.000 és a Chorin-alap 25.000 koronával való dotálása után a tiszta jövedelemből részvényenként 32 korona osztalék fizetessék. A közgyűlés február 20-án lesz. Az igazgatóság dr. Reimann Ernő cégvezetőt igazgató-helyettesé, Lawner Károly, Haris Jenő és Lemberger József tőltisztviselőket pedig cégvezetőkké nevezte ki.

— **Egy angol hangverseny programja.** A *Times* január 16-iki száma a következő hangversenyprogramot közli:

Sir Henry J. Wood, Conductor.
Overture *«Coriolane»*... Beethoven.
Gavotte in E for Strings Bach.
Ballet Music in G (*«Rosamunda»*)... Schubert.
Siegfried idyll... Wagner.
Solomon, Solo Pianist.
Rondo Brillante (Piano and Orch.)... Mendelssohn.
Two Minuets (Serenade in D)... Brahms.
Hungarian Rhapsody No. 1 in F... Liszt.
Three Dances (*«The Little Ministers»*)... Mackenzie.
Overture *«Ruy Blas»*... Mendelssohn.
Mindenesetre tanulságos program és élénken bizonyítja, hogy az angolok mégsem tudnak lemondani a német barbarekról és a magyar Liszt Ferencről.

— **Angliának mostanáig 414 millió márkájába került a háború.** A *Baseler Nachrichten* angol forrásból, állítólag a kincstári kancellár számítása alapján, azt a hírt közli, hogy Angliának háborús kiadásai a január 17-én be- végződött heten 15.3 millió fontra, illetve 306 millió márkára rugtak. Anglia összes költségei mostanáig meghaladják a 207 millió fontot, illetőleg a 4140 millió márkát.

Házilag készített női, férfi és gyermek fehérmunkák, menyasszonyi kechengyek, rendkívül jutányosan Vajda Mórna, Deák Ferenc-utca 21.

Fővárosi Ortcum. A pénteki bemutatón sikere volt a *«Vekony ur párbajozika»* című Kadelburg-féle bohózatnak és *«Der fliegende Rittmeister»* operettnek. Hétfőtől kezdve teljesen új lesz a műsor.

Ne küldjék pénzünket külföldre bejegző készülő a ért, mert van magyar gyártmányu is, a *«Tirole jelszó»* alatt forgalomba hozott.

A hadiliszt-keverékek, az árpa- és buza-nyérliszt stb. nagyon könnyen emésztető készítmények, amelyeknek használata hozzá az orvosilag is ajánlott dr. Oetker-féle süteget használnak. Dr. Oetker-Badenben Wien mellett szívesen becsát főzőrecepteket ingyen és bérmentve rendelkezésre.

Né fájradjon a kiadóhivatalba, ha elő akar fizetni lapunkra. Vegye meg akár-melyik trafikban AZEST előfizetési kártyá-ját és küldje be hozzánk a kiadóhivatalba.

Gyermek-katonák. Ungvárról írja munkatársunk január 22-iki kellettel: A gyermekek a jólelkű emberek számára mindig örömet, boldogságot jelentenek, a háború gyermekeinek láttára még a legmögörvább ember lelke is örömben furdik. Ungváron most két katonagyermek váltja ki a közönség áradozó meleg érzelmét. Az egyik Jankai-Mizsák Sándor tizenhárom éves magyar fiú, a kinek az a külön nevezetessége, hogy örvetelői rangban lovaskatona. Pajtása, Fritz Lehman 15 éves lipcsei fiú, a kivel bajtársi szeretettel, katonához illő tesztartással sétálgat az utcán.

Jankai-Mizsák Sanyi Perecsénybe való. Arra vágtattak a huszárok és Sanyi irigykedve nézett utánuk. Addig sirt a szülői háznál, míg az apja elvitte dr. Lélay főhadnagyhöz, a ki azután uniformist csináltatott Sanyinak s a kis katonát most már büszkén lovagolt a főhadnagy mellett. Mikor a trónörökös legutóbb itt járt, megszállással tüntette ki az örvetelőt és megígérte neki, hogy február derekán káplár lesz belőle. Sanyi rendszeresen huzza az örvetelőnek járó zsoldot, de szívesen lemondana a fizetéséről, ha már meglenne a második csillag.

Fritz Lehman a német tüzéségnél szolgál. Résztvevett a belgiumi és franciaországi harcokban, a melyekben kétszer megsebesült. Bátorságáért őrmesteri rangot kapott.

A német és magyar fiú alig tudja megérteni egymást, de mégis testvéri szeretettel érintkezik egymással. Tegnap pihenő nap volt; a legkisebb magyar örvetelő és a legkisebb német őrmester engedélyt kapott, hogy a többi altiszttel együtt elmehessen a vendéglőbe. Itt ugyan nem kaptak, de megvolt az az elégtételük, hogy a felöltöket megillető módon együtt ülhettek a bajtársak társaságában.

A két fiú testvéri barátkozása felülmúlta, mert ma már mindegyik a maga csapatával, külön-külön járja a háború útját.

Ha vége lesz a háborúnak, Jankai-Mizsák Sándor honvéd-hadapródiskolába, Fritz Lehman pedig német kadétkolába kerül.

Mire a két törpe-katona megnő, hadnagy lesz belőle, soha el nem feledhető gyermekkori emlékekkel.

Przemysli levelek. Stiffi Emil (Kispest, Batthyány-utca 51.) levelet kapott Przemyslben tartózkodó sógorától, a mely üzeneteket tartalmaz a következők számára is: Ceger Józsefné Arad, Gróf Károlyi Gyula-utca 8. Tóth Sándorné Szigetszentmiklós, Árpádliget. Szabó Jánosné Kispest, Wekerle-telep, Szent István-köz 5.

Sellmann Rezsőné (Kaposvár, Fő-utca 7.) Przemyslben tartózkodó férjétől levelet kapott, a melyet a következőknek hozzatartozói is aláírtak: Lakatos Rozália Felsőmúzsia, Becskerek-i járás, Torontálmege. Simon Gyuláné Títel, Bácsmege.

Himber Lajosné (Szentendre, Thököly Imre-ut 536.) levelet kapott férjétől, a melyben üzenetek vannak a következők számára: Cserna Mihályné Aporka, Gög Józsefné Ráckeve, Csörög Péterné Debrecen, Faragó-utca 21. G. Szalay Istvánné Szigetmonostor, Loviscsek János, Bugyi, Pestmege.

Szikszó község főjegyzője repülőposta-útján tábori levelezőlapot kapott Przemyslből, a melyen Luczi Lajos Sajókésznyétenben, Szalanczy Mihály Rudabányán, Demeter István Révaaranyoson, Szabó Lajos Szikszón, Varga László Erdőbényén és Czako Kálmán Tiszaluczon lakó feleségét értesíti, hogy jó egészségben van.

Fochs György (Szeged, Szentháromság-utca 53.) Przemyslből tábori levelezőlapot kapott, a melyen üze-

tek vannak a következők számára is: Horváth Gáborné Kiskunfélegyháza, Zsinór-utca 67. Buka Imre Alsóttébe, Torontálmege. Keszég Mihály Magyarpadé, Torontálmege. Sirofszki Józsefné Budapest, Cserhát-utca 24.

Balla Jenő építész, a szegedi 5. honvéd gyalogezred tartalékos, repülőpostán értesítette Debrecenben lakó édesanyját, hogy alant felsorolt bajtársaival együtt Przemyslben van és mindnyájan jó egészségnek örvendenek. Társai: Stoica Miklós Guraró, Matuska Pál Gáboros, Békésmege. Sipos János Óbesenyő, Venesof Lukács Módos, Torontálmege.

Welsz József szatmárköritői lakos Przemyslben tartózkodó Sándor fiától levelezőlapot kapott, a melyet a következőknek hozzatartozói is aláírtak: Papp Andrásné Beregszász, Virág Sándorné Szamosassályi, Gúti Gézané Szamosassályi, Szidei Jánosné Alsókalinalva, Máramarosmege. Papp Istvánné Szunyog, Pozsony-mege. Nádasdi Ferenc Görögország és Pollacsek Andrásné Erzsébetfalva.

Radván Gyuláné (Vilmos császár-ut 55. sz.) levelet kapott Przemyslben tartózkodó férjétől, a melyen az alulírottaknak hozzatartozói is jelenik, hogy egészségesek: Farkas Józsefné, Mária Terézia-ter 3. Karkis Györgyné, Kispeszt, Széchenyi-ut 11. Csermák Józsefné Erzsébetfalva. Szepes Henrikné, Andrassy-ut 35. Halász Lipótné, Király-utca 40.

Az Est szerkesztősége egy Przemyslben tartózkodó katonától, Hoffmann Józseftől levelezőlapot kapott, a melyben üdvözléseket küld a kecskeméti Davidovits családnak.

Dr. Háy Elek, a 2. honvéd-gyalogezred hadnagya, levelet írt nővéreinek, a melyet a következőknek hozzatartozói is aláírtak: Franceszku Miklósné, László Miksa Miklósné, Lippa 445. Sandru Jánosné, Temesfűrés. Bikicsán György, Lippa 500. Ofrenku Györgyné, László. Uszuszán Jánosné, Lippa. János Éva, Temesfűrés. Bodonyi Malvina és Geszán Zsófia, Mácsa.

Zinner Sándorné (Békéscsaba) levelet kapott Przemyslből, a melyet a következő Przemyslben tartózkodók írtak alá: Zinner Sándor, Surányi József Ragyóc, Nógrádmegye. Baráth Károly Dombiratos, Csanádmege. Ifj. Kántor János Csanád-alberti. Szász András Békésgyula, Hold-utca 8. Hursán János Békéscsaba, Mészáros-utca 8.

Pitzer Gáspárné (Erzsébetfalva, Árpád-utca 17.) Przemyslben tartózkodó férjétől levelezőlapot kapott, a melyet aláírtak: Pékány János Újszent, Temesmege. Herzog József Kisbecskerek, Héning János Temesgyarmat, Przemyslben tartózkodó hozzatartozói is.

Marik Sámuel gyulai törvényszéki írodatiszthez tévedésből kézbesítettek egy tábori levelezőlapot, a melyet repülőgép hozott ki a körülzárt Przemyslből. A lap Koha Egr Ernőné urnőnek van címezve Nagykőrös, Szécsenyi-fürdőkert. A férje írta. Aláírták még: Kreisler Imre, Szentes. Marsoszi József, Szentes. Juhász János, Szentes. Müller Emil, Temesvár, Gránátos-utca 9. Rózi József, Szeged, Villagos-utca 16. Kalmár Antal, Szeged, Dobó-utca 53. Gardi József, Földdeák, Völgy-utca 93. Nacsá Imre, Zrínyi-utca 20. Németh Sándor, Szentes, Gógános 30. Szánthó Imre, Szentes, Széchenyi-ut 121.

Verdössy Lajos (Kispest, Wekerle-telep, Álmós-utca 54.) levelet kapott, a mely üzenetet tartalmaz a következők számára is: Fikó József Kispest, Szemere-telep, Viola-utca 46. Littmann Károlyné Kispest, Baross-utca 38. Kiss Mihályné Temesvár, Hunyadi-utca 6., végül Kaposvár, Cseri-ut 4. szám, a címzett nevét azonban elfelejtette odairni az üzenet feladója.

Rózsa Dávid (Szabolcs-utca 6.) levelet kapott, a melyen a következőknek Przemyslben tartózkodó hozzatartozói is üzeneteket küldtek: János Péterné, Margit-körut 12. II. Nagy Ferencné, Elemér-utca 15. Kovács Arnold, Kaposvár.

Goldner Gyula, a 28. trénehadosztály főhadnagya levelet írt szerkesztőségünknek, a melyben tudatja, hogy egészséges.

Tóth Iuska (Ganz-gyár, Lövház-utca) Przemysl levelezőlapot kapott, a melyet a következők is aláírtak:

Lukács József Süllő-utca 5. II. Dulin Ferenc Baross-utca 21. I. Kéri József Erzsébetfalva, Dessewffy-utca 72. Kiss József Fajsz, II. ker. 66. Pestmege. Völgyi István Szinpetri, u. p. Szin, Tornamege. Novothny Endre Törökszentmiklós, Strausz Gyula Rábapatoná, u. p. Enese, Győrmege. Csontos István Diósgyőr, Bethlen Gábor-utca 9.

A hadiadó kivétele. A hivatalos lap mai száma közli a pénzügyminiszter 478/1915. sz. rendeletét a jövedelemadónak a hadsegélyezés céljaira 1915. évre érvényes kivételéről. A kivétel a tegnap közölt rendelet alapján történik.

Mindenki, a kinek jövedelme 1914-ben több volt 20.000 koronánál, vallomási ívet tartozik kiállítani. Az ívek kiállítási határideje február hó 13-ika. Adóköteles minden jogi személy is. A vallomási ív az előjáróknál, illetve a fővárosban az illető kerületi adóhivatalnál nyújtandó be. A benyújtás zárt borítékban is történhetik. A vallomási ívet mindenki a községi előjáróktól, illetve a fővárosban a kerületi adóhivaltól tartozik ingyen beszerezni. Aki a vallomást február 28-ig be nem adja, a kivétel során megállapított adónak egy százalékát, ha pedig a pénzügyigazgatóság részéről a vallomás beadása végett hozzá intézett sürgetésnek sem felel meg, a megállapított adónak további négy százalékát fizeti büntetési pótlék fejében.

Az 1914-ben élvezett jövedelmek közül be kell vallania mindazt, a mit az illető mindennemű vagyona és egyéb keresete után szerzett. Be kell vallania a külföldről származó jövedelmet is. Be kell vallania még az olyan jövedelmet is, a mely máskülönben nem esik adó alá. Például rokonoktól kapott támogatást, tiszteletdíjakat stb. Társaságoknál az iparfejlesztés céljából adott adómentes jövedelmeket, az egyházaknál és szervezeteknél pedig az alapok és alapítványok nem adóköteles jövedelmét. Mindez azért kell, hogy megállapítható legyen, hogy az illető fél összes jövedelme meghaladja-e, és ha igen, mennyivel a 20.000 koronás adóalapot.

Epp ezért egyes jövedelmek nemet külön-külön kell a vallomási íven feltüntetni. Külön kell feltüntetni a családfelel közös háztartásban élő személyek, feleség, gyermekek, rokonok külön vagyona és keresete után folyó jövedelmet. A rendelet külön részletes utasítással szolgál, hogy a földbirtokos és a háztulajdonos miként vallja be jövedelmét. Külön utasítás van az ipar, kereskedelem, bányászat, a tőkevagyonból és a szolgálati viszonyból származó jövedelmek mikénti bevallására. Epp ezért célszerű, ha mindenki, a kinek ilyen vallomási ív kitöltése lesz a kötelessége, megszerzi magát a rendeletet és annak alapos áttanulmányozása után tölti ki az ívet.

A hatóságok a vallomási íveket átveszik, az átvételről a fél kívánságára elismervényt adnak és saját jelentésükkel együtt március elsejéig átteszik a pénzügyigazgatósághoz. A pénzügyigazgatóság hivatalból felülvizsgálja a vallomásokat (az egyéb közterhek kirovására megállapított jövedelmek alapján) és megindítja az összeíró bizottságok munkáját. A már megalakított összeíró bizottságok működésüket március közepéig befejezni tartoznak. A bizottságok a vallomások helyességét tartoznak ellenőrizni, illetve a vallomások alapján a kirovandó adót kiszámítani. A bizottságok munkája ellen felülvizsgálásnak van helye.

Harc a legmakacsabb ellenséggel. A kenyérmezei fogolytábor huszonnyolcezer orosz és szerb foglya legálabb huszonnyolc milliárd férget hozott magával. Mivel ezek az előzőek folytonos izgalomban tartják áldozataikat, gyakran lázat is okoznak s a fertőző betegségeket könnyen terjesztik egyik emberről a másikra: a kenyérmezei táborban gyors védekezésre volt szükség. A fégérgáttal dr. Wiener Emil törzsorvos volt megbízva, a ki rendkívül érdekes tapasztalatairól most számol be a Wiener Klinische Wochenschrift-ben. A fég-

orvos legelőször is kísérleteket végzett. Legelőször a szublimátoldatot próbálta ki; az apró fégerek azonban vígan uszkáltak a szublimát felszínén; ha pár órára a szublimát felszíne alá nyomták őket: az se ártott meg nekik. Mivel különben is 15 gram szublimát kellett volna egy öltözet tisztításához, azaz huszonnyolcezer foglyot csak 420 kilogram szublimáttal lehetett volna kitisztítani, már csak ezért is le kellett mondani a szublimáttal való további kísérletezésről. A formaldehdyet próbálták ki ezután. Egy barakban 120 öltözet ruhát akasztottak fel, jól kitergetve, és tiszta lepedőket terítettek alájuk a földre, hogy az eredményt konstatálni lehessen. A formalin-gőzt négy óra hosszáig fejlesztették a barakban a készülékek, de eredmény nem mutatkozott; a fégerek vígan mászkáltak a ruhákon, mintha mi sem történt volna. Hasonlóképpen sikertelen volt a kén-dioxyd (kén-dioxyd fejlesztése is); ettől a borzasztó gáztól minden egyéb élőlény elpusztul, csak a ruhaféreg nem. A formaldehdyet és kén-dioxydot együttesen is kipróbálták, nem volt ennek se eredménye. Wiener törzsorvos végre rájött, hogy a forró vizgőz elpusztítja a fégereket, de csak akkor, ha a gőz hőfoka a 103 fokot meghaladja. Ebben a nagy melegben a fégerek vörösré fő, mint a rák és biztosan elpusztul. A mikor erre rájöttek, a siker már biztosítva is volt. Wiener dr. teljesen új barakokat építtetett, a melyekbe csak egy fűrdőn át lehetett bejutni. E fűrdő nagy bazenjében 42 fokos vízben félórán szappanoztak minden egyes hadifoglyot; a megfüröszöttöket a szomszéd barakban teljesen új alsóruhát kaptak és ott várták meg, a míg a ruhájukat 103 foknál melegebb vizgőzben dezinficiálták. A mikor azután felöltözték, az új barakokban helyezték el őket, a régi barakokat pedig felégették. Ez a valóban herculesi munka — huszonnyolcezer ember kitisztogatása — husz napig tartott, a képzelhető legszigorubb ellenőrzéssel. Wiener dr.-nak köszönhetik a hadifoglyok, hogy a kenyérmezei táborban most már nincs fégér. De vajjon ily szépen gondoskodnak-e az oroszok és a szerbek is a mi fogságba jutott vitézeinkről??

A laska. A laska, a zsidók husvéti kenyere, még sohasem okozott annyi gondot a zsidó hitközségek vezetőinek és a hitű zsidóknak, mint az idén. Említettük már, hogy a kereskedelemügyi miniszter kivételesen engedélyt adott, hogy a hitközségek a laska készítésére alkalmas gabonát a maximális árnál magasabban fizethessék. A háború viszonyok következtében a laska ára az idén előreláthatóan olyan lesz, a melyet nemcsak a szegényebb zsidók, de még esetleg a jobb módúak is csak nehezen fizethetnek. Felmerül most a kérdés, hogy erre való tekintettel nem kellene-e különleges intézkedéseket életbe léptetni. A zsidóság vezetőinek az is gondot okoz, mi lesz a hadban lévő katonákkal. Arról beszélnek, — írja egy zsidó felekezeti lap — hogy úgy mint karácsonykor a keresztények karácsonyi ajándékait különvonatok szállították a harctérre, most külön alkalmatosságok szállítsák a hadban álló zsidóknak a husvéti kenyeret.

A színházak mai műsora. Az Est kiadóhivatalában és főkiadóhivatalában az összes színházak és mulatóhelyek előadásaira lehet jegyet váltani. A színházak ma esti műsora a következő: Nemzeti Színház: Falusi verebek (1/2 8 órákor). Vígshízház: Delibáb-utca 7. (1/2 8 órákor). Király-Színház: Lengyelvár (8 órákor). Magyar Színház: Helén (8 órákor). Néppopera: Rip van Winkle (8 órákor).

+

Pentek Wörz allert. ind. für

Bentek György

Röörjö (Koloss) 1879. 4 gyermeke
1912. nov. 16-án halt meg. M. on állath.
intézetben

Péntek György, állatt. orvos, 57. g. - e.

Meghalt az önkormányzat kórházában 1915. márc. 7.

+ Peter Grün alt. v. Salz, 57. jre. postulanten, 8 betet
volgt. Min. ruff. idigle. Sabads. 5 jrenner
Hesselt 1914. aug. 1.

Dr Pop Anchidim ingroed.

+ Pop Anchidim jög-és államrend. d. less 1911/12.
teptenei niggéd. Tark hadnogy ar 57. gy. l. ber
Elefett 1916. apr. 5.

Beisatknoss a jögikarra 1901. október

Hallgatott 1901/2. I - II.

nyel: Magyar, Bélyer.

1902/3. I - II.

nyel: Magyar m. 1883.

1903/4. I - II.

nyel: 25. gör. kath.

1904/5. I.

nyel: -

gyanija: Neskulz. Sándor
földművelés
Magyar

számára Szalonikibe érkezett árukat a „Jin” nevű gőzösön expedáltak Marseille felé. Oroszország semmisnek jelentette ki a lövésárlásra vonatkozó szerződést.

Mindez arra kényszerítette a román kormányt, hogy gazdasági szerződést kössön Németországgal, amely szerződés azonban voltaképpen diplomáciai megegyezés, amelynek nagy következményei lehetnek. Ezért uralkodik olyan izgalom a föderációsok köreiben.

Az olasz háború.

Olasz szocialisták a békéért.

Lugano, ápr. 19.

Az olasz szocialisták május elsején hatalmas demonstrációra készülnek. Tüntetésükkel az olasz munkásság békevágyának és a világ-béke helyreállítása iránti óhajuknak akarnak kifejezést adni.

A tengeren.

Az antant újabb térfoglalása Görögországban

Berlin, ápr. 19.

Aténből jelentik a „Frankfurter Zeitung”-nak, hogy az antant Kréta-szigetét is meg akarja szállani. A Suda-öböl, ahova az antant hadihajói megérkeztek aknákkal és dróthálókkal már el is zárták. Szkuludisz miniszterelnök ez ellen az eljárás ellen újlag tiltakozott.

Anglia a semleges hajózás ellen.

Amsterdam, ápr. 19.

Angliának az az eljárása, mellyel megtiltja Hollandiának, hogy hajóin Németországból való szemet használjon, Hollandiában a legnagyobb elkeseredést váltotta ki. A lapok azt írják, hogy Anglia ezzel a határozatával a semleges hajózás elé emel gátakat s ha Németország is hasonló szellemben járna el az angol szennel szemben a semleges hajózás teljesen megbénulna.

A törökök offenzívája.

Konstantinápoly, ápr. 19.

A török nagy főhadiszállásról hivatalosan jelentik, hogy Csorak-szakaszon és a Iaristani front-szakaszon a harcok offenzív jelleget öltöttek.

LEGUJABB.

Conrad vezérkari főnök a békéről.

„Nem rajtunk mulik, hogy nincs még béke.”

Berlin, ápr. 19.

A „Lokalanzeiger”-nek az osztrák és magyar főhadiszálláson időző tudósítója beszélgetett Conrad vezérkari főnökkel. Megemlítette rendkívüli népszerűségét, úgy Ausztria-Magyarországban, mint Németországban. Conrad a következőket felelte:

Hát bizony nem mondható kellemesnek az örökké emlékszóbor talapzaton állás. Ez ellenkezik egész életfelfogásommal, de ugylátszik ennek így kell lennie. A népnek mindig kell valaki, akit népszerűvé tesz. Mondhatom önnek, nem merek kirakatokba nézni, mert félek, hogy a leghetettlenebb tárgyakról magam felé látok, integetek saját fejemmel. Igazságtalan dolog, hogy egyes embert annyira előtérbe állítsanak. Annyi tábornokunk, tisztünk van, akik ezt épp úgy megérdemlik, akikről a közvélemény csaknem semmit sem tud.

Óriási munkát nem egy ember végez, számos fej működik közre, a nagy halára első sorban a harcvonalban levő tiszték, legénység szolgál rá.

A verduni harcokról ezeket mondotta

Conrad: A harc bámulatos szabatos-sággal folyik. *A francia frontról naponta lemorzsolódik egy-egy darab. Az óriási csata kimenetele elé bizakodóan tekintek.*

Arra a kérdésre, hogy Verdun eleste meghozza-e a békét, ezt felelte: *Min-den siker, amit bármelyikünk elér, közelebb hoz bennünket a békéhez.* Rajtunk nem mulik, hogy a béke még mindig nem akar bekövetkezni.

Mi olyan helyzetben vagyunk, mint amikor két emberre ötven rátámadnak és a kettőnek védekezni kell. Mivel az őt másképpen nem akarja, nekünk kell őket megölnünk, hogy minket meg ne öljenek. Ma a harcok nem akarnak előbb véget érni, ez tulajdonképpen nagyon világos.

A király hadikölcsön jegyzése.

Budapest, ápr. 19.

A M. T. Iroda jelenti, hogy Öfelsége a király elrendelte, hogy magán- és családi alapja terhére a negyedik hadikölcsönre tízmillió korona jegyeztessék.

A trónörökös újabb kitüntetései.

Budapest, április 19.

A király megengedte, hogy a trónörökös elfogadhassa és viselhesse a hesseni nagyhercegi vitézségi érmet és az oldenburgi nagyhercegi Frigyes Ágost-kereszt első és második osztályát.

Trapezuntot elfoglalták az oroszok.

Budapest, április 19.

A Pétervári Távirati Iroda 19-én kiadott hivatalos jelentése közli, hogy Trapezuntot az oroszok elfoglalták.

Egy olasz képviselő Itália esküszegéseért kérdőre vonja Sonnino-t.

Róma, április 19.

Labriola képviselőnek Sonnino-hoz intézett az a kérdése, hogy micsoda ok kényszerítette a kormányt arra, hogy a szövetségi szerződést a monarchiával és Németországgal megszegje, kormánykörökben legkínosabb feltűnést keltették. Labriolát eddig mint mérsékelt ellenzékit ismerték, aki a hadüzenet óta azt hirdette, hogy a meglevő tény ellen már nem támad, minden olasznak csak a győzelemre kell törekednie.

Annál kínosabban hatott most az indiszkrét kérdés, amely azt jelenti, hogy **Olaszország jobban tette volna, ha távol tartotta volna magát a veszedelmes kalandtól.**

Csak az aratás után hívják be az új sorozás alkalmassait.

Budapest, ápr. 19.

Mint a Bud. Tud. illetékes helyről értesül, az 1866—1897. évi születésű népfölkelésre kötelezettek bemutató pótszemléjén alkalmassáknak talált egyéneket előreláthatólag csak az aratási munkák befejezése után hívják be szolgálatra. A népfölkelés második osztályába tartozó egyéneket az eddig kö-

vetett eljáráshoz híven, egyelőre csak az ország belsejében és hadtápkörletben jelenleg szolgálatot teljesítő fiatalok és arcvonalbeli szolgálatra alkalmas egyének felváltására fogják alkalmazni.

Az angol kormány újabb válsága.

Berlin, ápr. 19.

Rotterdamból jelentik a „Berliner Tageblatt”-nak: Az angol király fogadta Asquithot. A „Times”, „Dayli Cronicle” **komoly kabinetválságról írnak.** Lloyd George valószínűleg visszalép, ha a kormány nem foglal állást a védkötelezettség mellett. Ezzel szemben Henderson miniszter akkor mondana le, ha a védkötelezettség mellett nyilatkozna a kormány. Bonar Law-nak, aki a védkötelezettséget feleslegesnek mondja, tárcája hajszálon függ.

Mackensen Temesvárt.

Greml József polgármester fölolvása.

Temesvár, április 19.

A világháború egyik legnagyobb hadvezéréről Greml József temesvári polgármester, aki Mackensen Ágost német tábornagyot balkáni hadseregünknek Temesvárt 1915. szeptember 9-étől október 29-ig állomásozott főhadiszállásán naponként látta és vele többször érintkezett, hosszabb értekezést írt, melyből a Délmagyarországi történelmi társulat közgyűlésén több részletet fölolvast.

A fölolvásból a következő érdekesebb részletek mutatjuk be: Temesvárra és a déli vidékre az a tisztesség vár, hogy a világtörténelem a balkáni büntető expedíció ismertetését Mackensennel és Temesvárral fogja bet vezetni. A Szerbia és Montenegró tervszerű gyors leigázását eredményezett hadjárat művészi előkészítése ebben a nagy történelmi multtal bíró városban ment végbe.

Ha német katonaság valamely helyiséget, telepet vagy bármi hadiszolgáltatást vett igénybe, azt a magyar törvények és szabályok szigorú betartása mellett tette s azért valóltan az a híresztelés, mely a törvényhozás üléstermeiben is elhangzott, mintha a lovagias fővezér vagy alantaisai a hazai törvények, vagy hatóságok bármilyen sérelmére rendelkeztek volna városunkban: a drágaság ellen úgy védekeztek, hogy hazulról hozattak szarvasmarhát, sertést, burgonyát, rizst, bort, sőt és hazikezelésben látták el élelmezésüket.

És mindezt a lázas munkát 1915. szeptember 9-től október 9-ig a külvilágtól észrevétlen csöndben végezték, úgy, hogy a rajtütés váratlanul és akkor érte az antant-ot, mikor a világ figyelmét és érdeklődését még teljesen a nyugati és északi frontokon folytatott harcok és a törököknek Gallipolnál és a Dardanelláknál az angolok és franciák fölött elért döntő sikerei lekötötték.

Pedig akkor már diplomáciai tisztában volt Bulgáriával és a temesvári főhadiszálláson, ahová egy bolgár vezérkari alezredes már október 2-án érkezett, a közös offenzíva tervén dolgoztak.

Bulgária október 6-án visszautasította az orosz ultimatumot és az nap kezdődött a mieinknek áttelezése a Dunán, Száván és Drinán, melyet Mackensen végig nézve, nyugodtan visszatért Temesvárra és 8-án közölte a polgármesterrel:

— Ma elesik Belgrád, de eltarthat holnapig.

És tényleg 9-én délben személyesen közölte az örömhírt. A dunai áttelezésről később a fővezér úgy nyilatkozott, hogy az világhistóriai dicső hadi tett volt.

Temesvárt mindenki nemcsak a nagy hadvezért, hanem a nagyműveltségű, mely tudása, szeretetreméltó, nyílt szívű, előzékeny embert tisztelte benne, aki egészségtől duzzadó, fiatalos egyenes tartásával, összevegyült gondor hajával és erős szemöldöke által és markirozott fejével hódolatra készítetett és akihez mindenki melegséggel és szeretettel vonzódott.

Rendkívül érdekelte minden, Temesvárról és a delvidékről mindent akart tudni, tanulmányozta a monografiáinkat; naponként gyalogszót tett a városban és deléltőlként kilovagolt a vadászerdőbe. Vasárnaponként az evangélikus templomba járt díszbe öltözötten, és kis imádságos könyvből főnhangon énekelt a gyülekezettel és oly áhitattal hallgatta a szentbeszédet, hogy a templom ajtaját is bezáratta ilyenkor.

A gyermekeket rendkívül szereti és ezt szemének oly jószágos tekintetével és oly kedves mosollyal juttatja kifejezésre, hogy a temesvári gyerekek ezt első perctől megéreztek és konfidens bizalmassággal közeledtek Mackensen bácsi-hoz, szalutálva vagy éljenezve.

Temesvár közgyűlése 1915. október 25-én hódolattal üdvözölte azzal a kijelentéssel, hogy kiváló hadvezéri és emberi tulajdonait és a hazánk körül szerzett érdemeit a világtörténelmi események méltatása alkalmával hálásan megfogja örökíteni.

Temesvári tartózkodása alatt is két kitüntetés érte. II. Vilmos császár kinevezte merseburgi kanonokká. Ferenc József királyunk pedig a Szent István-rend nagykeresztjét adományozta neki.

A temesvári közönség [mindenkor hálával, tisztelettel és szeretettel fog róla megemlékezni.

A polgármester az előadása végén mégis fájó érzéssel tett említést Mackensennek a bucsulatogatásakor hozzája intézett kérdésekről, melyekből meg kellett tudnia, hogy hazafiátlan besugók ebben a komoly órában nem állottak olyan rágalmat a fülébe sugni, mintha hazánkban a németiség üldözött és elnyomott néplaj lenne.

Mert csak ilyen hazaáruló szándékkal figyelmeztelhettek a fővezért arra, hogy volt egyszer egy dal, mely így kezdődik: — Mégis huncut a német, — s hogy az országban van szerb és román közép- és magasabb iskola, csak német nincsen.

Erre kért a polgármestertől felvilágosítást Mackensen a bucsu pillanatában. Azt kérdezte, hogy hát mégis huncutok a németek, bármit tesznek és hogy miért vannak a németek itt annyira elnyomva? A polgármester átlátva az árulkodáson, előadta, hogy abban a dalban az abszolutizmus idejében elnyomott magyar bubánatában nekieresztette az akkori német, cseh, lengyel, morva és minden más osztráknak, akiket német gyűjtőnév alá foglalt, azt a keserűséget, hogy: Mégis huncut a német, — de ez nem irányult a németiség ellen, ami kitűnik a szövegből: Minek bántja a magyart, hisz az neki jót akart! — már pedig a németek nekünk sohasem vétettek.

Ami pedig azt a vádat illeti, hogy a németek nálunk el voltának nyomva, az csak egy rosszakaratu desperádónak a rágalma.

Dr. Pop Anchidim besztercei ügyvéd és Petró László ékszerész hősi halála.

(Saját tud.) Az „Ujság” megemlékezett már az 51-es ezred két derék kalonájának hősi haláláról. Az egyik elesett katona az 51-ik gyezdred egyik legkiválóbb többszörösen kitüntetett századparancsnoka, dr. Pop Anchidim tart. hadnagy, besztercei ügyvéd, a másik az ezred egyik legderékabb altisztje, Petró László szanitéc káplár. Mindketten egy és ugyanazon ellenséges srappell áldozatai lettek. A szerencsétlenség — mert csak annak nevezhető e két hős eleste — április 5-én délben történt 12 óra után. Dr. Pop Anchidim éppen ebédnél ült, mikor az orosz

tűzserg ismét munkába kezdett és gránáttal, srappellel lőtte frontunkat. A frontnak ez a szakasza, ahol dr. Pop hadnagy százada áll egy parkra esik.

Az egész ezredfronton ez a parkra eső szakasz a legjobb hely s közvetlen a lövészárók megett a parkban az első tavaszi nap-sugárra jácint- és tubarózsa-hagymák csiráztak ki. Az ágyúzás kezdetekor dr. Hints Károly kadett, (Hints marosvásárhelyi kórházi főorvos fia) Petró László szanitéc káplárral s pár sanitéccal virághagymákat szedett, hogy azokat dekkungjok melegében felneveljék.

Az első gránátlövés nagyon messze esett tőlük, de mielőtt fedezékbe indultak volna, már több lövés közelükbe ért, azonban gyorsan levágódtak, nem sebesült meg senki.

A dörgések hallatára dr. Pop kiküldte szolgáját, merre esnek a lövések, majd a közeli exploziót hallva, feketekávéját otthagya, kilépett a dekkungból, a futóárok lépcsőjére állott, hogy tájékozódjék és esetleg parancsokat adhasson. Mert egy olyan lelkiismeretes századparancsnok, mint ő is volt, nem maradhat fedezékben, míg meg nem győződött, hogy senki sem sebesült meg s minden védelmi intézkedés rendben van. Amikor a lépcsőre állott, szaladt vele szembe Hints kadett, Petró káplár s a szanitécek, hogy a futóárokból védelmet nyerjenek.

Az örökké vidám Pop hadnagy mosolyogva szólt feléjük:

— Na, megijedtetek!

— Közénk esapott egy gránát... — felelte a kadett és ebben a pillanatban szemben felettük robbant egy srappell, amelynek egyik golyója dr. Popot, egy másik pedig Petró káplárt találta.

Dr. Pop a lábához kapott s összeesett. Bevitték a dekkungba, ágyára fektették s akkor látták, hogy haslövést kapott. Petró káplárt nyakán találta egy srappellgolyó, áttpte az ereket. Mindkét sebesültet gyorsan bekötötték. Esméletét egyik sem veszítette el. Dr. Pop gyorsan magához rendelte szakaszparancsnokait, átadta, elszámolta nekik a század hivatalos pénzét és saját pénzét.

— Ezt a pénzt pedig s a holmimat, ha meghaltam, küldjétek el a feleségemnek Besztercebe.

Vigasztalták, hogy kórházba megy, jobban lesz.

— Nem, érzem, meghalok, — felelte, majd a belső vérzés következtében beálló éleynhiány miatt friss levegőhiányról panaszkodott. Hordágyon mindkét sebesültet az ezredorvoshoz szállították. Dr. Pop Anchidim azonban a futóárokból már elaludt a hordágyon örökre. Petró László eszméletét veszítette és az ezredorvos, dr. Kákonyi Gyula főorvos, már nem segíthetett, eszméletét nem nyerte vissza, esendesen, a belső elvérzés nyugalmaival megszűnt élni. Aznap 64 ágyulövés érte a Stellungot, de több sebesülés nem történt.

Dr. Pop Anchidim hadnagy, aki a mozgósításkor rukkolt be, otthagya ifju feleségét s jöhrnévű besztercei ügyvédi irodáját, immár a 17-ik hónapját töltötte a fronton, mindig tűzben, harcban, viharban, becsülettel hőiesen küzdve végig az ezred rengeteg győzelmes tusáját. A bronz signum laudis mellé nemrégiben tüntették ki a legfelsőbb elismerés gyönyörű jelvényével, az ezüst signum laudisszal és fel van terjesztve soron kívül főhadnagyi előléptetésre. Alapjában véve kolozsvári ember volt, mint erdélyi fiú, középiskoláit az unitáriusok kolozsvári főgimnáziumában végezte, Kolozsváron hallgatta az egyetemet s Marosvásárhelyen szerezte az ügyvédi diplomát. Egyik legkedvesebb embere volt Petró László szanitéc káplár, aki sokszor felkereste s elbeszélgettek. Petró egyike volt Kolozsvár legintelligensebb iparosainak. A regiment egyik legintelligensebb szanitéc altisztjét vesztette el vele, ki a golyók záporában a legnagyobb hősiességgel végezte nehéz, fölötté fáradalmas kötelességét.

A pionirok mindkettőnek egyforma koporsót készítettek, nyírfával és szép erdei mőhával díszítve. A tisztikar s a legény-eg hatalmas

zöld koszorú vették körül a ravatalt. Április 6-án délután 3 órakor

megjelent a rezervában levő századok teljes tisztikara, valamint a tűzvonalban levő századok tisztképviselete, a közeli tüzérdivíziók teljes tisztikara és a végső tiszteletadásra kirendelt századok.

A zenekar a kórusban a „Trauenglocke”-val vezette be a beszentelő szertartást, melyet Novák János regiments pater tartott a szomszédos landsturm-ezred papjának a segédlete mellett dr. Pop Anchidim koporsója fölött. Azután Jávör Gyula, a divízió ref. lelkesze mondott megható imát Petró koporsójánál, elbucszva azok nevében, akik a két halottat ott-hon várják, a hitvesek, gyermekek nevében.

A pionirok beszögeztek a koporsókat és Müller „Trauermarsch”-a szomorú hangjai mellett elindultak vele az erdő szélén álló templomtól 40 lépésre, a fenyvesben ázott sírokig, ahol a nemrégiben a szintén srappelltől elesett Jeszenszky Géza kadett sírja zöldel.

a tisztikar s a legénység ment a koporsó után. A görög katolikus papok folytatták a szertartást, azután a református pap imádkozott és emlékezett meg lelkesítő szavakkal a hazáról s a hősi halálról.

A sir felig fenyőgerendákkal van bélelve, kriptaszerűen, hogy a koporsóhoz föld ne érjen s az esetleges exhumálás, hazaszállítás könnyen megtörténhessenek.

Egy marék föld még, egy bucsuzó gondolat s mindenki elindult vissza helyére, teljesíteni kötelességét.

Az ál-Esterházy gróf bűnügye.

Az ítélőtábla helybenhagyta büntetését.

(Saját tud.) A kolozsvári ügyészségi fogháznak régen nem volt olyan érdekes lakója, mint a szélhámosságairól közismert Takács János nyugalmazott községi jegyző, aki különös előszeretettel használta a gróf Esterházy nevet s ebben a minőségében egész sereg hiszékeny asszonyt halózott be és fosztott ki.

Takácsot az iparlovagok végzetes balszerencséje Kolozsváron érte utól. Itt egy jómódú iparos özvegyét szemelte ki áldozatául, miután előbb Szegeden egy dúsgazdag asszonyt kergett a halálba. Gróf Esterházyként mutatkozott be első áldozatánál s sikerült is annak kegyeibe csakhamar befurakodni, aki nagyobb összegű pénzt és ékszereinek őrizetét rábizta. Már szökőfélben volt a szerencsevadász, mikor az asszony gyanút fogott s a rendőrség segítségét véve igénybe, az utolsó pillanatban elfogták. Takács alias Esterházy a vádlottak padjára került s a törvényszék a tárgyalás rendjén felmerült bizonyítékok alapján két évi fegyházra ítélte el.

A múlt év augusztus 1-én szabadult ki büntetésének kitöltése után a fogházból. Vállalkozó szellemű a fogház levegője nem viselte meg, mert kiszabadulása után pár nap múlva már hallatott magáról. Özv. Posch Albertné panaszt emelt a rendőrségen egy magát Hatfaludynak nevező ur ellen, aki őt lakásán felkereste s közeli ismerőseiről nagyon szellemesen csevegve, ajánlotta magát és elment. Csak később vette észre a panaszos, hogy előkelő vendégével együtt 180 korona értékű ékszere is eltűnt. Amíg a szomszéd szobában tartózkodott, Hatfaludy az éjjeli szekrény fiókjából összes ékszereit elvitte. A rendőrség gyanúja a leírás után Takácsra esett, tüvé is tettek érte a várost, de akkor már elillant Kolozsvárról. A kolozsvári rendőrség a szélrózsa minden irányában táviratokat menesztett utána.

Ezután az eset után pár nappal, augusztus 4-ikén, Nagyváradon tűnt föl Takács, ahol szintén hasonló eszközökkel egy hivatalnoknőt, Farkas Erzsébetet károsította meg. A megkárosított nőtől Takács vizet kért s amíg azt behozta, 150 korona értékű ékszereit vitte magával. A nagyváradi rendőrség már ekkor birtó-

* Gy. és államügy. Dr. 1911/12.

+
H Pop Archidim.

+

Pop Korpelän pöyriä.

Fop Koryolain! jogtiszerlő, zártlt a 64. gyalog
ered 22. haradaban. Ittletetlő lidzwardon 1885-
ben. Hoztnd moimjő kaurhndogait 1905-1909. a
kolvovvairi Cogyptemen veperte. Hóvi halalt halt
1916. július 2-9. közt.

+ Pop Korjola'n jogrigorlo, zafulo's 64. ope. 22. h
Luit Luatwaits 1885.
Ingkhorlly. 1905, 1906/7. 1908/9.
Eleset 1916. jultins 2-q. kort. (VL 501. p.
1916. dec. 12.)

+

Pap Viktor

+ Pop Vítos jh., eap'os dñh Kaplái, crims. örmester
a 63. gy.-e 13. sz. (Szül. 1887. Ráplai, Munkacsar-
Naróban.) Elest 1914. dec. 27. (Vd. 172, 5. l.)

Pop Vítos on. h., a 63. gy.-e. cserkészi csapatahoz
beszervei hadgyök-örmeister. I. oszt. csm. Vitézi
csan.

Elest 1914. dec. 27. a honoratowi csatában

A nálaunk beikt. Pop György III. e. jh. a hadj. elv. sz. v. Szül.
1892. febr. 16. Nagybánya, Hunyád; apja ny. g. k. t. l. —
Tanult Nagybánya V, Magyar g. l. VI - VIII. E. k. t. Magyar g. l.
I - III. f. l. sz. sz. sz. sz.

Pop Viktor orvosnövendék.

— Kiténtetés a hős halála után.
Pop Viktor orvostanhallgató, a ki a 63. gyalogezred egészségügyi csapatához beosztott őrmester-hadapróddel volt, 1914. december 27-ikén Orosz-Lengyelországban Honoratow mellett hősi halált halt. A király utólag az I. osztályu ezüst vitézségi éremmel tüntette ki, s a kiténtetést a minap küldték el a hős katona édesapjának a következő irás kíséretében:

Főtisztelendő Pop Pachomius lelkész urnak Nagylózna.

Viktor, orvosnövendék fia, kötelességének teljesítése közben ellenséges golyónak áldozatul esett. Mintaképe volt ő a kötelességét hiven, lelkiismeretesen és önfeláldozóan teljesítő katonának. Ezt méltányolva az ezredes ur nevében mellékelve küldöm a legfelsőbb kiténtetés jelvényét, mely neki utólag ki lett utalva, az első osztályu ezüst vitézségi érmét. Emlékét hős fiának hiven fogjuk őrizni.

Harctér, 1915. márc. 10.

Dr. Markovits Miklós s. k.

Az Est, 1915. márc. 28., 87. sz.

Papp Vikke

Oct. 1984: Bártfa /

Méltóságos egyetemi Rector úr!

Viktor nevű orvostanhallgató fiamnak, leste és önfeláldozóan teljesített kötelességeért az I. oszt. prius vitérségi premiummal történt utólagos kitüntetés alkalmából Méltóságodnak hozzáim intézett nagybecsű leveleit mély köszönettel vettem.

A nagy csapásban, mely szeretett fiam elvesztésével jött, jól esett és vigasztalásul szolgáló becses részvételének előadására, melynek minden mondható enyhítő ír fájdalomtűzős szívem sebeire s némileg megnyugtató az a tudat, hogy úgy a határozai körök mint fiam felettes civil hatóságai is részt vesznek a mely családi gyászunkban s kellően méltányolják a hőst, ki a hazáért és királyáért

hararobva ontotta ki életét és harakterét.

Legyen az újpolgár, Meltóságos Rector úr, szívem
mélyéből predő kiáltás köszönetemet."

Dacsa okajának megfelelőleg fiam egyházi je-
lentését mellékelve küldöm. Az esküvet az ünnepes
után sokszorositani fogom s egy példányt orokból
mielőbbi készséggel küldeni fogok.

Boldog ünnepet kívánva mely tiszteltet
maradtam

Vagyfolyánán 1915 évi március hó 31^{én}

aláíratos holgójá

Pop Pachomius
gör. kath. plébános

Méltóságos egyetemi Rector ur!

Könnél merü fiamtól, - ki
mint ideigl. szabadságon levő ka-
tona folyó hó 5^{én} a Méltóságod
vezetés alatt álló tudományegyetem
utolsó szigorlatát letette s
ugyanazon napon jogtudományi dok-
torrá lett avatva, - örömmel értesül-
tem mely jóindulattal s szeretettel
részesült ő ez alkalommal Méltosá-
god részéről. Ugy szintén mélyen
meghatott doktorrá avatása után
hozzái intérett s egyes lapjainkban is
közvetett szép beszéde, melyben a ho-
rom egyetemi - katonai fiamról s
rólaunk a szülőkről is kegyesen

megemlékezni méltóztatott s egyik fiúnk-
nak elverésével éit csapásiban enyhítő
bábszámot csapogtat s rivünk mely sebeire.

Teljes meggyőződést szereztem ez alka-
lommal, hogy méltóságod a megzomorodott
szülők nagy fájdalomát tényleg érzi s ven-
teségüket kelően értékeli.

Méltóságodnak az irántunk tanu-
sított jóakaratait és szívességét örökre
lekötelezve cserzük magunkat.

Átkadályozva lévén személyesen meg-
haladni a fiam Karmel ügyében tanu-
sított atyai jóakaratait s leghosszú párt-
fogását, fogadják kérem ez úton hív-
ból erdő legmélyebb köszönetemet!!

Ekközben mely tisztelettel maradtam

Vagyfolyóan 1915 évi május hó 12 én

aláíratos szolgája

Pap Pachomius
gör. kath. plébános

Te-ai dus cu veselie,
Pentru țară și 'mpărat
Și-o 'ntreagă vecinicie
Să plângem ne-ai lăsat.

Nemângăiații subscriși, cu inima înfrântă de durere nemărginită, aducem la cunoștința tuturor rudeniilor, prietenilor și cunoscuților, că n.ult iubitul și vecinic neuitatul nostru fiu, frate, nepot și văr

VICTOR POP de BOERENI

student universitar la facultatea de medicină din Budapesta, voluntar

în etate de 19 ani, în a treia lună petrecută pe câmpul de luptă din Galiția și Polonia rusească, ca sergent la compania 13 din regimentul 63 de infanterie, a fost lovit de un glonț dușman în lupta crâncenă din Polonia rusească și a murit moarte de erou în ziua de 27 Decembrie 1914.

Pentru odihna sufletului său blând și nobil se va celebra parastas în ziua de 31 Ianuarie st. n. în biserica gr.-cat. din Lozna-mare.

Fie-i somnul lin și memoria binecuvântată!

Lozna-mare, la 25 Ianuarie 1915.

Pachomiu Pop de Boereni
paroh gr.-cat. și

Ludovica Pop născ. **Jurcan**
ca părinți.

Gavril Jurcan și Maria Jurcan,
ca bunic și bunică.

Dr. Dionisiu Pop,
Drd. Cornel Pop,
Sabin Pop
Veturia Pop
ca frați și soră.

Valeriu Deac
paroh gr.-cat.,
Joan Jurcan,
Augustin Pop,
Terezia Deac n. Jurcan,
Veronica Pop,
ca unchi și mătușe.

Liviu, Gavril, Antoniu,
Olga și Olivia Deac,
Margareta
și Eugenia Jurcan
ca veri și vere.

Demeter és Kiss Dés.

+

Polya Endre

+ Pólya Endre dr. pol. (1908/8.), 39. gpe. 2. sz. sajtó.
(Hajdúrozsás, 1885.) Eleve 1915. jan. 25. - febr. 22.
Közt. (Vl. 154. sz. 5. l.)